

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1947

ΣΤ 76

Ελένη Καρ. Ζωόρα

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Αρ. ερωτ. 45046

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1947

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Ξενοφώντος.

Ὁ Ξενοφῶν, υἱὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Λιοδώρας, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 434 π. Χ. Κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας. Ὅτε ἦτο νέος, ὑπῆρξε πιστὸς μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ ὁποίου πλεῖστον ὠφελήθη.

Τὸ 401 π. Χ. ἀφῆκε τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπορεύθη κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς τὰς Σάρδεϊς τῆς Λυδίας πρὸς τὸν νεώτερον Κῦρον, ὅτε οὗτος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, βασιλέως τότε τοῦ περσικοῦ κράτους. Τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἠκολούθησεν ὁ Ξενοφῶν ὡς ἰδιώτης. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Κύρου ἐν τῇ παρατὰ Κούναξα μάχῃ καὶ τὴν δολοφονίαν τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν ἐξελέχθη στρατηγὸς καὶ κατώρθωσε μὲ μεγίστους κόπους καὶ κινδύνους νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν τῶν μυριάδων Ἑλλήνων ἐκ τοῦ βάθους τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Θράκην. Ἐν Θράκῃ ἐβοήθησε τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς Σεύθην καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἄλλ' οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν ἔπεισαν νὰ προσέλθῃ μὲ τὸν στρατὸν του εἰς τὸν σαρματικὸν στρατὸν, ὁ ὁποῖος τότε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Θίβρωνος ἐπολέμει ἐν Μ. Ἀσίᾳ πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὅτε δὲ τὸ 396 π. Χ. ἦλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἄλλος στρατηγός, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν, ὁ Ξενοφῶν ἐτάχθη εἰς τὸ ἐπιτελεῖον του καὶ ἔγινε στενὸς τοῦ Ἀγησίλαου φίλος.

Ἀφοῦ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπολέμησε μετὰ τῶν Σαρματικῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκολουθῶν τὸν Ἀγησίλαον καὶ ἐπολέμησε μετ' αὐτοῦ ἐν Κορωνείᾳ

(394 π. Χ.) κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, οἱ ὁποῖοι τότε ἦσαν σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ξενοφῶν συνεμάχησε μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος του, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸν ἐξώρισαν, οἱ δὲ Σπαρτιάται τοῦ ἔδωκαν ὡς δῶρον ἐν κτήμα παρὰ τὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἡλίδος πλησίον τῆς Ὀλυμπίας. Ἐκεῖ ἔζησεν ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη μὲ τὴν σύζυγόν του Φιλησίαν καὶ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Γρύλλον καὶ τὸν Διόδωρον, ἀσχολούμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφὴν.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐξεδιόχθη ἐκ τοῦ Σκιλλοῦντος (370 π. Χ.) καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον. Ὅτε διέμενον ἐν Κορίνθῳ, οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀνεκάλεσαν ἐκ τῆς ἐξορίας· ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπέθανε δ' ἐν Κορίνθῳ τὸ 355 π. Χ. εἰς ἡλικίαν 80 περίπου ἐτῶν.

2. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις.

Ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε πολλὰ συγγράμματα· ἐν ἐκ τούτων εἶναι ἡ **Κύρου Ἀνάβασις** διηρημένη εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ ἐξιστορεῖται ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου καὶ κυρίως ἡ **κάθοδος** (ἡ ἐπιστροφή) **τῶν Μυρίων**.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΣΑΡΔΕΙΣ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ

(ΜΑΡΤΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 401 π. Χ.)

**Α'. Αίτια τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου
καὶ προπαρασκευαί δι' αὐτήν.**

(1, 1 - 11)

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύ- § 1-2
τερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος· ἐπεὶ δὲ ἠσθένει
Δαρεῖος καὶ ὑπόπτει τελευτήν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῶ παῖδε
ἀμφοτέρω παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγγανε·
Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην
ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς
Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύρος λα-
βὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὀπλίτας
τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασι- § 3
λειαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς
τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. Ὁ δὲ πείθεται καὶ συλ-
λαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη
αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν εἰς τὴν ἀρχήν.

Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλευέται, § 4-5
ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἦν δύνηται, βα-
σιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρυσάτις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ
Κύρῳ φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρ-
ξην. Ὅστις δὲ τῶν παρὰ βασιλεῖ ἀφικνοῖτο πρὸς αὐτόν, πάν-
τας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους
εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμε-
λεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἶεν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἠθροίζεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο § 6-7
ἐπικρουπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλεῖα.
Ὡδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν· ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς

πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρους ταῖς πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομένα, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένων, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπωκότας. Καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροΐζειν στράτευμα.

§ 8 Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραπτεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλήν οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρην δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμοῦντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὧν Τισσαφέρης ἐτύγχανεν ἔχων.

§ 9 Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ καταντιπέραν Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος, τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἑλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

§ 10 Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ, καὶ

πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν νομίζων οὕτως ἂν περιγενέσθαι τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευσῆται. Οὕτω δὲ αὐτὸ ἐν Θειταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιώτιον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα § 11
ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλό-
μενος στρατεῦσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν
τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνεται δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σω-
κράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν
ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τι-
σαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. Καὶ ἐποιοῦν οὕ-
τως οὗτοι.

5-70

**Β'. Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρ-
δεις.— Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων
καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας.**

(2, 1-18)

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρό- § 1
φασιν ἐποιεῖτο, ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπα-
σιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβα-
ρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ
λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ Ἀριστίπῳ
συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτόν, ὃ εἶχε
στράτευμα· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ
ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλ-
λους, πλὴν ὅπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.

§ 2-3 Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν πάυεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. Οἱ δὲ ἡδέως ἐπέιθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

§ 4 Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἠγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ἧ ἐδύνατο τάχιστα, ἰπέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρασκευάζετο.

§ 5-6 Κῦρος δὲ ἔχων, οὓς εἴρηκα, ὠρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαϊάνδρον ποταμόν. Τοῦτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἐπτὰ ἐξευγμένη πλοίοις. Τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους.

§ 7-8 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν

εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐ-
 δαίμονα. Ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας
 ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε
 γυμνάσαι βούλοιοτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ
 τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαϊάνδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ
 εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως.
 Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνά
 ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ῥεῖ
 δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαϊάνδρον·
 τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὐρὸς ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ✓

Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρ- § 9 - 10
 χος ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θοῤῃκας ὀκτακοσίους
 καὶ τοξότας Κρηῖτας διακοσίους. Ἄμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ
 Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς
 ἔχων ὀπλίτας χιλίους. Καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν
 τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ
 σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ
 τοὺς δισχιλίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγ-
 γας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινε
 ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ
 ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν σπλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει
 δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο
 παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην,
 ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρα. ✓

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκον- § 11 - 13
 τα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινε
 ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεόν ἢ
 τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. Ὁ δὲ
 ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δηλὸς ἦν ἀνιῶμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς
 τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. Ἐνταῦθα ἀφικνεῖ-

ται Ἐπύαξα ἢ Συνενέσιος γυνὴ τοῦ Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κῦρος δοῦναι χρήματα πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὐτήν, Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κορήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως.

§ 14 - 16

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. Καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κῦρου ἐπιδειξάσθαι τὸ στράτευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειξάσθαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἑλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἀρμαμάξης. Εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας.

§ 17 - 18

Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν. Ἐκ δὲ τούτου, τῶν στρατιωτῶν θάπτον προϊόντων σὺν κραυγῇ, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἢ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. Οἱ δὲ

Ἑλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἦλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κύρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών. ✓

[Ἀπὸ τὸ Τυριάειον ὁ Κύρος φθάσει εἰς τὸ Ἰκόσιον, τελευταίαν πόλιν τῆς Φρυγίας· ἀπὸ αὐτὴν προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Λυκαονίας, τὴν ὁποίαν ὡς ἐχθρὰν τῆς σαιραπείας του ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διαρπάσῃ. Ἀπὸ τὴν Λυκαονίαν ὁ Κύρος ἀποστέλλει μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Μένωνος τὴν Ἐπύραξαν εἰς τὴν πατρίδα της, αὐτὸς δὲ μὲ τὸ ἑπόλοιπον στράτευμα προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Καππαδοκίας εἰς τοὺς Ταρσοὺς, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κιλικίας.

Ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Σύνενηςος ἀκούσας, ὅτι ὁ περικλὺς καὶ ναυτικὸς στρατὸς τοῦ Κύρου ἐπλησίαζεν, ἐγκαταλείπει τὴν πρωτεύουσάν του καὶ καταφεύγει εἰς μέρος ὄχυρόν ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον πεισθεὶς ἀπὸ τὴν σύζυγόν του Ἐπύραξαν προσέρχεται πρὸς τὸν Κύρον, γίνεται φίλος του καὶ τοῦ δίδει χρήματα πολλὰ διὰ τὸ στράτευμα· εἰς ἀνταμοιβὴν δὲ ὁ Κύρος τὸν τιμᾷ μὲ πολὺτιμα δῶρα.

Εἰς τὴν Κιλικίαν μένει ὁ Κύρος εἴκοσιν ἡμέρας· διότι οἱ Ἕλληνες ὑπόπτενον πλέον, ὅτι βαδίζον ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλέως· διὰ τοῦτο καὶ ἀγορεύονται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν. Ὁ Κλέαρχος τότε καταφεύγει εἰς πανουργίαν. Προσκαλεῖ εἰς συνέλευσιν τοὺς στρατιώτας καὶ ἐκφράζει μὲ δάκρυα τὴν λύπην του, διότι, ἐνῶ εὐημερήθη ὑπὸ τοῦ Κύρου διὰ πολλῶν χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ στράτευμα, καὶ ἐνῶ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ φανῆ χρήσιμος, ἀναγκάζεται τώρα νὰ φανῆ πρὸς αὐτὸν ἀχάριστος καὶ ψεύστης· διαβεβαιώνει ὅμως, ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς Ἕλληνας χάριν ξένου ἡγεμόνος, ἀλλὰ θ' ἀκολουθήσῃ αὐτούς, ὅπου καὶ ἂν πορευθοῦν.

Μετὰ ταῦτα προσκαλεῖ πάλιν τοὺς στρατιώτας εἰς συνέλευσιν καὶ καταδεικνύει τὴν δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον θέσιν τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ φανερῶς πλέον ἠρηγήθησαν νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κύρου. Ἀφοῦ εἶπον πολλοὶ τὰς γνώμας των, ἀποφασίζεται τέλος νὰ σταλῇ πρεσβεία πρὸς τὸν Κύρον, ἣ ὁποία νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν εἰς τί σκέπεται νὰ χρησιμοποιήσῃ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Κύρος ἀποκρίνεται,

ὅτι ἐπιθυμῆι νὰ τιμωρήσῃ πλησίον τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ τὸν ἐχθρόν του Ἀβροκόμαν, σατραπὴν τῆς Φοινίκης, καὶ ὑπόσχεται αὐξῆσαι μισθοῦ.

Οἱ στρατιῶται δέχονται ταῦτα καὶ ἀποφασίζουσι νὰ ἀκολουθήσουσι τὸν Κῦρον, ἃν καὶ ὑπόπτενον, ὅτι οὗτος σκοπεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Ἀπὸ τοὺς Ταρσοὺς ὁ Κῦρος, ἀφοῦ διέβη τὴν πεδιάδα τῆς Κιλικίας καὶ τοὺς ποταμοὺς Ψάρον καὶ Πύραμον, φθάνει εἰς Ἴσσοὺς, τελευταίαν πόλιν τῆς Κιλικίας, ὅπου καταπλέει ὁ στόλος τοῦ Κύρου καὶ ὁ συμμαχικὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ μαζί μὲ αὐτοὺς ὁ Χειρόσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος μὲ 700 ὀπλίτας. Ἀπὸ τοὺς Ἴσσοὺς, ἀφοῦ δῆλθε τὰς πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας, φθάνει εἰς Μυριάndon, πόλιν παράλιον καὶ ἐμπορικὴν.

Μετὰ πορείαν δώδεκα ἡμερῶν φθάνουσι εἰς τὴν Θάψακον, πόλιν κειμένην πλησίον τοῦ Εὐφράτου. Ἐδῶ ὁ Κῦρος φανερώσει εἰς τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ πείσουσι τοὺς στρατιώτας μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν ἀκολουθήσουσι. Οἱ στρατιῶται δυσαρεστοῦνται κατὰ τῶν στρατηγῶν, διότι ἐνόμιζον, ὅτι οὗτοι τοὺς ἀπέκρουπον πρὸ πολλοῦ τὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' ἐπὶ τέλος δέχονται νὰ ἀκολουθήσουσι τὸν Κῦρον, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ αὐξήθῃ ὁ μισθὸς τῶν. Ὁ Κῦρος ὑπόσχεται αὐξῆσαι τοῦ μισθοῦ καὶ μεγάλας ἀμοιβάς, ἂν εἰσέλθουσι εἰς τὴν Βαβυλωνίαν. Καὶ οὕτω διαβαίνουν περὶ τὸν Εὐφράτην καὶ ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν διὰ τῆς Συρίας φθάνουσι εἰς τὸν ποταμὸν Ἀράξην.

Ἀπὸ τὸν Ἀράξην εἰσέρχονται εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ πορευθέντες διὰ μέσον μεγάλης, ὀμαλῆς καὶ ἐρήμου πεδιάδος φθάνουσι εἰς τὸν Μάσκαν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν Κορσωτήν, ὅπου μένουσι ἡμέρας τρεῖς, διὰ νὰ προμηθευθοῦσι τροφάς. Ἐπειτα δὲ πάλιν πορευόμενοι διὰ μέσον ἐρήμου πεδιάδος δεκατρεῖς ἡμέρας καὶ φθάνουσι εἰς τὰς Βαβυλωνίας πύλας, ἀφοῦ ὑπέμειναν πολλὰς κακοχίας δι' ἔλλειψιν τροφίμων· ταῦτα τέλος προμηθεύονται ἀπὸ τὴν Χαομάνδην, πόλιν κειμένην πέραν τοῦ Εὐφράτου, διαβαίνοντες τὸν ποταμὸν μὲ σχεδὸς δεσματίνας.

Μετὰ πορείαν τριῶν ἡμερῶν διὰ μέσον τῆς Βαβυλωνίας ὁ Κῦρος, ἐπειδὴ ἤλπιζε μάχην, ἐπιθεωρεῖ περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸν στρα-

τόν του. Κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀριθμηθέντες εὐρίσκονται δπλίται μὲν Ἑλληρες 10.400 καὶ πελτασταὶ 2.500, βάρβαροι δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κύρου 100.000 καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα 20. Ὁ δὲ στρατός τοῦ βασιλέως — κατὰ τὰς εἰδήσεις αὐτομόλων — ἀνήρχετο εἰς 1.200.000 ὑπὸ τέσσαρας στρατηγούς, τὸν Ἀβροκόμαν, τὸν Τισσαφέρην, τὸν Γωβρούαν καὶ τὸν Ἀρβάκην, εἰς δρεπανηφόρα ἄρματα 200 καὶ εἰς 6.000 ἵππεῖς ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην ἐκ τῶν στρατευμάτων τούτων τοῦ βασιλέως παρευρέθησαν εἰς τὴν μάχην 900.000 ἄνδρες καὶ δρεπανηφόρα ἄρματα 150.

Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν στρατευμάτων κατὰ τὴν προῖαν ὁ Κύρος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων ἐνθαρρύνει αὐτοὺς καὶ προτιρέπει νὰ φανοῦν ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν ἔχουν· ἐξαίρων δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτῆς λέγει: «**τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολιλασιῶν**».

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν πορεύεται ἔχων ὄλον τὸν στρατόν του συντεταγμένον, διότι ἐνόμιζεν ἐπιχειρήσει τὴν ἐπίθεσιν τοῦ βασιλέως· ἀλλ' οὗτος ἀπεσύρθη νοτιώτερον ἀφήσας ἀφύλακτον μίαν μακρὰν καὶ εὐρεῖαν καὶ βαθεῖαν τάφρον, τὴν ὁποίαν εἶχε κατασκευάσει ἀντὶ δρυρῶματος. Ὁ Κύρος, ἀφοῦ παρήλθε τὴν τάφρον αὐτήν, μίτην ἀναμένει τὸν ἀδελφόν· διὰ τοῦτο τὴν ἐπομένην, ἐπειδὴ ἐπίστευεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μὴ πολεμήσῃ, ἐπορεύετο μὲ ἀταξίαν καὶ ὀλιγωτέραν προσοχήν.]

Γ'. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. — Νίκη τῶν Ἑλλήνων
καὶ θάνατος τοῦ Κύρου.

(8, 1 — 27)

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἠνίκα Πατηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κύρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθύς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι

πολλῶ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι. Ἐνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

§ 4-7 Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε ^{Α.Β.} τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τούτου ὅσον ἑξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὀπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. Οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικάς.

§ 8-11 Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἠνίκα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκὸς τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδήρεσι ξυλίταις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξῆται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐπορεύοντο, ἕκαστον δ' ἔθνος ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων. Πρὸ δὲ

αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφοις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν.

Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ § 12 - 13
ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλέαρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη «κἂν τοῦτ'», ἔφη, «νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποιήται». Ὁρῶν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα— τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν— ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρασ, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν ἑκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι.

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα § 14 - 16
ὀμαλῶς προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἑκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. Ἴδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι ἤρετο, εἴ τι παραγγέλλοι. Ὁ δὲ ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. Ταῦτα δὲ λέγων θυροῦβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος καὶ ἤρετο, τίς ὁ θύροβος εἶη. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δευτέρον ἤδη. Καὶ ὅς ἐθαύμασε, τίς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη». Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας («Ἀλλὰ δέχομαί τε»), ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω». Ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυσε.

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τῷ φάλαγγε § 17 - 20
ἀπ' ἀλλήλων, ἠνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο

ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρομῶ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες, οἷον τῷ Ἑνναλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθειον. Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβῶον δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρομῶ, ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι. Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἠνιόχων. Οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρομῶ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφρασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

§ 21 - 24

Κῦρος δ' ὁρῶν τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱπέων τάξιν ἐπεμελεῖτο, ὅ,τι ποιήσει βασιλεὺς. Καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν, ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἠγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν ἢ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν. Ἐνθα δὴ Κῦρος δείσας, μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

Ἦς δ' ἡ τροπή ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἕξα- § 25 - 27
κόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ' αὐ-
τὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Σὺν
τούτοις δὲ ὢν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκείνον στίφος·
καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν «Τὸν ἄνδρα ὄρω» ἴετο
ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρον καὶ τιρώσκει διὰ τοῦ
θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ
τραῦμά φησι. Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν
ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα ἐμάχοντο καὶ βασιλεὺς καὶ
Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου· καὶ ὁπόσοι μὲν
τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνων
γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτῶ οἱ ἄριστοι τῶν
περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῶ.

[Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κύρου: Ὁ Κῦρος κατὰ τὴν παιδικήν του
ἡλικίαν ἦτο σεμνὸς μεταξὺ τῶν συνομηλικῶν του, εὐπειθὴς πρὸς τοὺς
μεγαλύτερους του, φιλομαθὴς καὶ μελετηρὸς· ἠγάπα τὴν Ἰπασίαν, τὴν
θήραν, τὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις καὶ ἦτο πολὺν κυφοκίνδυνος.

Ὅτε ἐνηλικιώθη καὶ ἔγινε σαυράτης, ἐπῆρξε φιλαλήθης καὶ πιστὸς
εἰς τὰς συναλλαγὰς, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς φιλίας. ἠγάπα τὴν ἀρετὴν
καὶ τὴν δικαιοσύνην, κατεδίωκε τοὺς κακοὺς καὶ περιποιεῖτο τοὺς δικαίως
πλουτοῦντας καὶ οὐκὶ τοὺς ἀσχοκερδεῖς. Ἦτο εὐγνώμων εἰς τοὺς ἐνεργέ-
τας του καὶ μεγαλόδωρος εἰς τὰς ἐνεργείας του. Δι' ὅλα αὐτὰ τόσον
εἰλικνεσε τὴν ἀγάπην τῶν γνωρίμων του, ὥστε πάντες ἦσαν πρόθυμοι νὰ
κινδυνεύσουν ὑπὲρ αὐτοῦ.]

Δ'. Συνέχεια τῆς μάχης.— Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

(10, 1-19)

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ § 1 - 4
δεξιὰ. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κῦ-
ρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται.

ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν, ἔνθεν ὄρμητο. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαρπάζουσι πολλά. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλλη- νες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτούς, οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἡδη πάντα νικῶντες.

§ 5 Ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ' αὐτούς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιεν τινὰς ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.

§ 6-8 Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν πάλιν, ὡς ἐδό- κει, ὄπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι αὐτὸν ταύτῃ προσιόντα· ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ἡ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπιθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελ- ταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχά- νει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

§ 9-10 Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδει- σαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύ- ξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὄπισθεν τὸν ποταμὸν.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρελθὼν εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχομένοις ἦει.

Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατετα- § 11 - 15
γμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν. Οἱ δ' αὖ βάβραροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὰ ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κόμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κόμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἰπέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν. Καὶ τὸ βασιλείον σημεῖον ὄραν ἔφασαν ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἰπεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθροοί, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν ἐπιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἰπέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στρατεύμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστίν, ἀπαγγεῖλαι. Καὶ ὁ Λύκιος ἦλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δέ, ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα § 16 - 19
ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρήει· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἵκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προελθαικέναι· ἅμα δ' ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται περὶ δειπνοῦ ὄραν ἐπὶ τὰς σκηνάς. Ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χορημά-

των τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν· καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς Ἑλλησιν—ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσαι ἀμάξαι—, καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. Ὡστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ ΕΩΣ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ

(ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 401 π. χ.)

Α'. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀρδιαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου.

(1, 2-23)

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, § 2-3 ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματοῦντα, ὅ,τι χρὴ ποιεῖν, οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις, ἃ εἶχον, καὶ ἐξοπλισαμένοις προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κῦρον συμμείξειαν. Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμα ἠλίφ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. Οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀρδιαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτε- ραία ὄριμητο, καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περι- μενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες § 4-5 πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· «Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀρδιαίῳ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καί, ὡς ὁρᾶτε, οὔδεις ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀρδιαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί». Ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀρδιαίου.

Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στρατεύμα § 6 ἐπορίζετο σῖτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ

τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλὰ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

§ 7-8 Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρωνος κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, εἷς δὲ Ἕλλην, Φαλῖνος, ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρωνος ὄν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὄπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι, ἂν τι δύνωνται ἀγαθόν.

§ 9-11 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἶη τὰ ὄπλα παραδιδόναι· «ἀλλ'», ἔφη, «ὕμεις μὲν, ὧ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω». Ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημμένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. Ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρκὰς πρεσβύτατος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος· «Ἄλλ' ἐγώ», ἔφη, «ὦ Φαλῖνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται». Πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· «Βασιλεὺς νικᾶν ἠγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε.

Τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν ἐν-
τὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθὸς ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος
ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι).

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «᾽Ω Φαλίνε, § 12 - 14
νῦν, ὡς σὺ ὀράς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα
καὶ ἀρετή. Ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ
χρησθῆναι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωματῶν στερη-
θῆναι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παρα-
δώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν
μαχοῦμεθα». Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνοσ ἐγέλασε καὶ εἶπεν·
«Ἄλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ
ἀχάρिता ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρε-
τὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως».

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκεκρι- § 15 - 18
μένοι εἶεν. Φαλίνοσ δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρ-
χε, ἄλλοσ ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἶπέ, τί λέγεις». Ὁ δ' εἶπεν·
«Ἐγὼ σε, ὦ Φαλίνε, ἄσμενοσ ἐόρακα, καὶ οἱ ἄλλοι δέ, οἶμαι,
πάντεσ· σὺ τε γὰρ Ἑλληὴν εἶ καὶ ἡμεῖσ τοσοῦτοι ὄντεσ, ὅσοσ
σὺ ὀράσ· ἐν τοιοῦτοισ δὲ ὄντεσ πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι,
τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. Σὺ οὖν πρὸσ θεῶν συμβούλευ-
σον ἡμῖν, ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι, καὶ ὃ σοι
τιμὴν οἶσει εἰσ τὸν ἔπειτα χρόνον ἀεὶ λεγόμενον, ὅτι Φαλίνοσ
ποτε πεμφθεῖσ παρὰ βασιλέωσ κελεύσωσ τοὺσ Ἑλληνασ τὰ
ὄπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοισ συνεβούλευσεν αὐτοῖσ
τάδε. Οἶσθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἃ ἂν
συμβουλεύσῃσ». Ὁ δὲ Κλέαρχοσ ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενοσ
καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέωσ πρεσβεύοντα συμβουλεῦσαι μὴ
παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπωσ εὐέλπιδεσ μᾶλλον εἶεν οἱ Ἑλληνεσ.

Φαλίνοσ δὲ ὑποστρέψασ παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν· § 19

«Εγώ, εἰ μὲν τῶν μυθίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστὶ σωθῆ-
 ναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλευέω μὴ παραδιδόναι τὰ
 ὄπλα· εἰ δ' ὅμως μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βα-
 σιλέως, συμβουλευέω σφῆζεσθαι ὑμῖν, ὅπῃ δυνατόν».

§ 20 - 23

Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· «Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ
 λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα εἰ
 μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι
 ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν,
 ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλῳ παραδόντες».
 Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· «Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ
 τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι. μὲν ὑμῖν
 αὐτοῦ σπονδαὶ εἶεν, προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος. Εἴπατε
 οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν, ἢ ὡς
 πόλεμός ἐστι παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ». Κλέαρχος δ' ἔλεξεν·
 «Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτὰ δο-
 κεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ». «Τί οὖν ταῦτὰ ἐστίν;» ἔφη ὁ Φαλῖ-
 νος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· «Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαὶ
 εἰσιν, ἀπιούσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος». Ὁ δὲ πάλιν ἠρώ-
 τησε· «Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ;» Κλέαρχος δὲ ταῦτα
 πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιούσι δὲ καὶ
 προῖοῦσι πόλεμος». Ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηγε.

[Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Φαλίνου ἐπιστρέφαντες οἱ ἀποστα-
 λέντες εἰς τὸν Ἀριαῖον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος λέγουσι εἰς τοὺς
 Ἕλληνας, ὅτι ὁ Ἀριαῖος τὴν μὲν βασιλείαν δὲν δέχεται, περιμένει
 ὅμως αὐτοὺς νὰ ἔλθουν αὐτὴν τὴν νύκτα, ἂν θέλουν ν' ἀναχωρή-
 σουν. Ὁ Κλέαρχος ὀριστικὸν οὐδὲν ἀπαντᾷ· ἀλλὰ μετὰ κοινῆν ἀπό-
 φασιν τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν μετὰ τὸ δεῖπνον προσέρχονται
 πρὸς τὸν Ἀριαῖον, καὶ ἔδω περὶ τὸ μεσονύκτιον συνάπτουν μὲ αὐτὸν
 φιλίαν καὶ συμμαχίαν καὶ ὀρκίζονται ἀμοιβαίως νὰ μὴ προδώσουν
 ἀλλήλους· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπὶ πλέον ὀρκίζονται νὰ τοὺς ὀδηγοῦν
 χωρὶς δόλον.

Μετὰ τοὺς ὄρκους κατὰ πρότασιν τοῦ Ἀρϊαίου ἀποφασίζουσιν νὰ μὴ ἐπιστρέφουσιν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἔλειπον αἱ τροφαί, ἀλλὰ νὰ προτιμήσουν ἄλλην ὁδὸν μακροτέραν μὲν, ἀλλ' ἔχουσιν ἀφθονα τροφίμα, τὴν πρὸς βορρᾶν διὰ τῆς Βαβυλωνίας πεδιάδος.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν κατὰ τὴν πορείαν φαίνονται μὲν σημεῖα, ὅτι οἱ πολέμοι δὲν ἀπείχον πολὺ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐσπέραν, χωρὶς νὰ γίνῃ συμπλοκή, κατασκηνοῦν μὲ πολὺν θόρυβον εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὁ βασιλικὸς στρατὸς εἶχε διαρπάσει καὶ ἀντὰ ἀκόμη τὰ ξύλα τῶν οἰκιῶν. Ἀπὸ τὴν θορυβώδη δ' αὐτὴν κατασκήνωσιν τῶν Ἑλλήνων φοβηθέντες οἱ πλησιέστατα αὐτῶν κατασκηνοῦντες πολέμοι ἀφήνουν τὰς σκηνὰς των καὶ φεύγουν· ἐτρόμαξε δέ, καθὼς φαίνεται, καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς μὲ τὴν προσέλευσιν αὐτὴν τοῦ στρατεύματος.]

Β'. Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων.

(3, 1-14, 17-29)

Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε § 1-2
δῆλον ἦν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ, πέμπων τὰ ὄπλα παρα-
διδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἠλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπεμ-
ψε περὶ σπονδῶν. Οἱ δέ, ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας,
ἐζήτησαν τοὺς ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλα-
κες, Κλέαρχος, τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προ-
φύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσῃ.

Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥστε ὀραῖσθαι πάντη φά- § 3-5
λαγγα πυκνήν, τῶν ἀόπλων δὲ μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκά-
λεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτά-
τους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς
ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτά ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγ-
γέλοις, ἀνηρώτα, τί βούλονται. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν
ἦκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τά τε παρὰ βασιλέως
τοῖς Ἑλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ.

Ἔο δὲ ἀπεκρίνατο· «Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι μάχης δεῖ
 πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπον-
 δῶν λέγειν τοῖς Ἑλλήσι μὴ πορίσας ἄριστον».

§ 6 - 7 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἦκον τα-
 χύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις,
 ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν
 λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἦκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτούς, ἐὰν
 σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν, ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

§ 8 - 9 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μετασησάμενος αὐτούς ὁ Κλέαρ-
 χος ἐβουλεύετο σὺν τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς
 τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι ταχύ καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ
 τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· «Δοκεῖ μὲν κά-
 μοι ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρέψω, ἕως
 ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιή-
 σασθαι· οἷμαί γε μέντοι», ἔφη, «καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώ-
 ταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι». Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς
 εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθύς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε
 πρὸς τὰ ἐπιτήδεια.

§ 10 - 14 Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος δ' εἶπετο ἔχων τὸ στρα-
 τευμα ἐν τάξει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος
 πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ'
 ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οὓς ἠῦρισκον ἐκπε-
 πτωκότας, ἐνίους δὲ καὶ ἐξέκοπτον. Πορευόμενοι δὲ ἀφίκον-
 το εἰς κόμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπι-
 τήδεια. Ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος
 ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

§ 17 - 20 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασι-
 λέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς ἀδελφὸς
 καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ
 ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος

Ἔτισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τουιάδε· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὐρημα ἐποίησάμην, εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσφῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ οὐκ ἂν ἀχαριστίαν μοι εἶναι οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. Ταῦτα δὲ γνοὺς ἠτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγεῖλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμεν, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα, τίνος ἕνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἦ, ἂν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι».

Μετὰ ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο· καὶ § 21-23
ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· «Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος ἠῤῥισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. Ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἠσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιοῦμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν, ὅτου ἕνεκα βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοισιν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποῖ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἂν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποιοῦντες».

Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, «Ταῦτα», § 24-27

ἔφη, «ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν». Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένους ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σφῆξιν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. Τέλος δὲ εἶπε· «Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἐξῆι πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. Ὑμᾶς δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύσεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπότεν μὴ ἀγορὰν παρέχομεν· ἢν δὲ παρέχομεν ἀγορὰν, ὠνουμένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια».

§ 28 - 23

Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιάς ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε· «Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ διαπράξωμαι, ἂ δέομαι, ἦξω ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἑμαυτοῦ ἀρχήν».

[Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος περιμένουν τὸν Τισσαφέρνην ἐστρατοπεδευμένοι πλησίον ἀλλήλων ἐπὶ 20 καὶ πλέον ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἔρχονται εἰς τὸν Ἀριαῖον οἱ ἀδελφοὶ του καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φέρουν εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ἄλλους διαβεβαίωσιν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, ὅτι οὗτος δὲν θὰ φανῆ μνησικακὸς πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν ἐστρατείαν των μετὰ τοῦ Κύρου.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἄνθρωποι του φέρονται ψυχρῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἕνεκα τούτου καὶ οἱ περισσότεροί ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν μαζί των δυσχερεστημένοι καὶ προσερχόμενοι εἰς τὸν Κλέαρχον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγούς ἔλεγον, ὅτι εὐθὺς πρόκειται

ν^ο ἀναχωρήσουν, διότι εἶναι βέβαιοι, ὅτι ὁ βασιλεὺς μὲ κάθε τρόπον θὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς καταστρέψῃ. Ὁ Κλέαρχος εἰς αὐτούς, πρὸς ἔλεγον αὐτά, ἀποκρίνεται, ὅτι δὲν εἶναι συμφέρον των νὰ διαλύσων τὴν συνθήκην.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Ὀρόντις, ὁ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως, μαζὶ μὲ τοὺς στρατοὺς των καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πορεία. Ὁ Ἀρμιαῖος ἐπορεύετο μὲ τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα τοῦ Κύρου μαζὶ μὲ τὸν Τισσαφέρνην καὶ τὸν Ὀρόντιαν καὶ ἐστρατοπέδευε μαζὶ μὲ ἐκείνους· οἱ Ἕλληνες ὅμως, ἐπειδὴ ὑπόπτεον αὐτούς, ἐπορεύοντο μόνοι των καὶ ἐστρατοπέδευον μακρὰν των. Ἀφοῦ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ τείχος τῆς Μηδίας καὶ διήλθον αὐτὸ καὶ δύο διώρυγας, ἔρχονται εἰς τὴν Σιττάκην, πόλιν μεγάλην πλησίον τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, παρὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐστρατοπέδευσαν, ἐνῶ οἱ βάρβαροι προσηγνότες εἶχον διαβῆ τὸν ποταμόν. Ἀφοῦ δὲ διέβησαν ἔπειτα τοῦτον καὶ οἱ Ἕλληνες, φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Ὠπιν.

Ἀπὸ τὴν Ὠπιν πορεύονται εἰς τὰς πλουσίας κόμας τῆς Παρσατίδος, τὰς ὁποίας ἐπέτρεψεν ὁ Τισσαφέρνης νὰ διαρπάσων οἱ Ἕλληνες. Μετὰ ταῦτα ἔρχονται εἰς τὰς Κανὰς, πόλιν πλουσίαν καὶ μεγάλην παρὰ τὸν Τίγρητα.]

Γ'-α'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνου.

(ὁ, 1-21, 24-26)

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ § 1-2 εὖρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψία μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. Ἐδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύναίτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἔξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψε τινα ἐροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρεῖται. Ὁ δὲ ἐτόίμως ἐκέλευεν ἦκειν.

Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε· «Ἐγώ, ὧ § 3-6

Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὄρω ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὄρωντες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα. Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθῆσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγὼ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἤδη ἀνθρώπους, οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους οἱ μὲν ἐκ διαβολῆς, οἱ δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

» Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύννοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι· τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίῃ οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ· πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχρεῖα καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

§ 8 - 11 » Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὄρκων οὕτω γιγνώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. Σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν δια σκότους ἢ ὁδοῦ· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἃρ' οὐκ ἂν τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἐφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; Ὅσων δὲ δὴ καὶ

οἴων ἂν ἐλπίδων ἑμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. Ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἰκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, ὃν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὄρω τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σφύζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμία ἐχοῖτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὐσάν. Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὥστε μὴ βούλεσθαι σοὶ φίλος εἶναι;

» Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βου- § 12 - 14
λήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. Οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρουσίᾳ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὄρω, ποία δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε ἢ τῇ νῦν σὺν ἐμοὶ οὐσίᾳ. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σύ, εἰ μὲν βουλοῖό τῳ φίλος εἶναι, μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὡς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἱ σοὶ οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως.

» Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαν- § 15
μαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ἂν ἀκούσαιμι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πείσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν ».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπε- § 16 - 19
κρίνατο· « Ἀλλ' ἡδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. Ἴνα δὲ μάθῃς, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοῖτε, ἀντάκουσον. Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, ἄρα δοκοῦμέν σοι ἰπ-

πέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως, ἐν οἷς ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἶμεν ἂν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; Ἄλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἂν σοὶ δοκοῦμεν; Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῶ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὄρατε, ἃ ἡμῖν ἕξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἕξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; Ἐνίους δ' αὐτῶν οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαῖτε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἠτῶμεθα, ἀλλὰ τό γε τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ᾧ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἶτε μάχεσθαι ἂν δύναισθε.

§ 20 - 21

»Πῶς ἂν οὖν ἔχοντες τοσοῦτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὅς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβῆς, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχροῦς; Παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιπορκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἠλίθιοι ἐσμεν».

§ 24 - 26

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν· «Οὐκοῦν οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φίλιαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς, ἄξιοι εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν;» «Καὶ ἐγὼ μὲν γε», ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, «εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε στρατηγοὶ καὶ οἷ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ». «Ἐγὼ δέ», ἔφη ὁ Κλέαρχος, «ἄξω πάντα, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω». Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

Γ'β'. Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρου πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν.— Σύλληψις καὶ θανάτωσις αὐτῶν.

(Ὡ, 27 - 42)

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον § 27 - 30
 δηλὸς τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι αὐτῷ Τισσαφέρωνι, καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χοῖναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρωνην, οὓς ἐκέλευε, καί, οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας τούτους καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι. Ὑπόπτει δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγενημένον Τισσαφέρωνι μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβῶν φίλος ἦ Τισσαφέρωνι. Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρωνι. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινε, ἕως διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρου, οἱ μὲν § 31 - 34
 στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοί· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. Οὐ πολλῶ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰπέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. Οἱ δὲ Ἑλληνες τὴν τε ἰπασίαν

ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὄρωντες καί, ὅ,τι ἐποίουν, ἠμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἄρκας ἦκε φεύγων τετραμένος εἰς τὴν γαστέρα, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες, ἐκπεληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἦξιν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

§ 35 - 37 Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἄριατος δὲ καὶ Ἀρτιάζος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρου πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄραν καὶ γινώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγγανεν ἀπὸν ἐν κόμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπιστιζόμενος.

§ 38 Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριατος τάδε· «Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνθρωπος Ἕλληνας, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Προξένος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναι φησιν, ἐπειπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου».

§ 39 - 42 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνας, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· «ᾧ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριατε καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ, τοὺς τε ἄνδρας αὐτούς, οἷς ὄμνυτε, ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε ;» Ὁ δὲ Ἀριατος εἶπε· «Κλέαρχος πρόσθεν

ἐπιβουλεύων φανερός ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις». Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν τάδε εἶπε· «Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυσεν τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιπροκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέιπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργεταί, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γάρ, ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλευσαί». Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

[Χαρακτηρισμὸς τῶν δολοφονηθέντων στρατηγῶν :

Ὁ Κλέαρχος ἐπῆρξεν ἐμπειροπόλεμος καὶ φιλοπόλεμος. Ἐπεξήτει τοὺς πολέμους, καὶ ὅτε ἀκόμη ἦτο δυνατόν καὶ ὄφειλε νὰ ζῆ ἐν εἰρήρῃ· ὄχι μόνον δὲν ἀπέφευγε τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάρρους ἐροῖπιετο εἰς αὐτούς. Ἦτο τραχὺς καὶ αὐστηρὸς εἰς τοὺς στρατιώτας του. Ἐλεγεν, ὅτι ὁ στρατιώτης πρέπει νὰ φοβῆται περισσότερο τὸν ἀρχηγόν του παρὰ τοὺς ἐχθρούς. Δι' αὐτὸ καὶ ὀλίγον τὸν ἡγάπων οἱ στρατιῶται· εἰς τὰς δυσκόλους ὁμῶς περιστάσεις πάντες ἀπέβλεπον πρὸς αὐτόν. Ἦτο περίπου πενήκοντα ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανεν.

Ὁ Πρόξενος ὁ Βοιωτίος ἦτο πεπαιδευμένος καὶ φιλόδοξος. Δὲν ἤθελε τὸ καθεὺ ν' ἀποκτήσῃ ἀδίκως, ἀλλ' ἐνόμιζεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο μὲ δικαιοσύνην καὶ τιμωσύνην. Νὰ ἀρχὴ χρησίων καὶ τιμῶν ἀνθρώπων εἶχε τὴν δύναμιν· δὲν ἦτο ὁμῶς ἰκανὸς οὔτε σεβασμὸν οὔτε φόβον νὰ ἐμπνεύσῃ. Ἀλεξαντίας ἐντόρεπετο περισσότερο αὐτὸς τοὺς στρατιώτας του παρὰ οἱ στρατιῶται του αὐτόν. Οἱ χρηστοὶ καὶ τίμοι τὸν ἡγάπων, ἀλλὰ οἱ κακοὶ τὸν ἐξεμεταλλεύοντο. Ἦτο περίπου τριάκοντα ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανεν.

Ὁ Μένων ὁ Θεσσαλὸς ἦτο φίλαρχος καὶ φιλόδοξος. Ἐπεξήτει τὴν ὑπεροχὴν διὰ τοῦ ψεύδους, τῆς ἐπιτοκίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς διαβολῆς. Συνεκρατεῖ τοὺς στρατιώτας του ἐπιτρέπων εἰς αὐτοὺς νὰ διαπράττουν κάθε ἀδικίαν. Δὲν ἐθανατώθη ὅπως οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ δι'

ἀποκεφαλισμοῦ, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται τάχιτος θάνατος, ἀλλ' ὡς κακὸς ἄνθρωπος ἐβασανίσθη ὀλόκληρον ἔτος καὶ ἔτσι εὔρε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του.

Ἄγιος ὁ Ἀρκὰς καὶ ὁ Σωκράτης ὁ Ἀχαιοὺς ἐπῆρξαν καλοὶ στρατηγοὶ καὶ καλοὶ φίλοι. Ἦσαν καὶ οἱ δύο περίπου 35 ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανον.]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ ΕΩΣ ΤΑ ΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ

(ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 401 π. Χ.)

Α'-α'. Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. — Ἐνθάρρουνσις τῶν λοχαγῶν
τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος.

(1, 2 - 25)

Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λο- § 2
χαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν,
ἐν πολλῇ δὴ ἀπορία ἦσαν οἱ Ἕλληνες ἐννοοῦμενοι, ὅτι ἐπὶ
ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλω δὲ αὐτοῖς πάντη πολλὰ
καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι
παρέξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύ-
ρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖρ-
γον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεδώκεσαν δὲ
αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ
καταλελειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἵππεα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες,
ὥστε εὐδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν,
ἠττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη.

Ταῦτ' ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν § 3
εἰς τὴν ἑσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ
δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο
δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης
καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν, οὓς οὐποτ' ἐνό-
μιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρα- § 4-5
τηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ
Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπι-
σχεεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιῆσειν, ὃν αὐτὸς
ἔφη κρεῖττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν
ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ
περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτέυσας, μή τι πρὸς

τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἶη τὸ Κύρω φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

§ 6-7 Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνοι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθεῖη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοὺς, οἷς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ἠπιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῶν εἶη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖη. «Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ'», ἔφη, «χορὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν».

§ 8-10 Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρω. Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου μείναι αὐτόν καὶ ὁ Κῦρος συμπροουθυμεῖτο, εἶπε δέ, ὅτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας. Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἕξαπατηθεὶς — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἤδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδόν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

§ 11-12 Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. Ἔδοξεν αὐτῷ, βρονητῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. Περιφοβὸς δ' εὐθὺς ἀνη-

γέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὦν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελεθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν.

Ἐποῖόν τι μὲν δὴ ἔστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἕξοιτο σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· «τί κατάκειμαι; ἢ νῦξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξιεν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας μὴ οὐχὶ ὑβρίζομένους ἀποθανεῖν; Ὅπως δ' ἀμυνόμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἔλθειν ἀναμένω; Οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν σήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίους».

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνήλθον, ἔλεξεν· «Ἐγὼ, ὃ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι, οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὄρων ἐν οἷσις πράγμασιν ἔσμεν. Οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρῖου ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἤδη, ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμεῖς δέ, οἱ κηδεμόνα μὲν οὐδένα ἔχομεν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; Ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι,

ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; Ἄλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

§ 19-20

»Ἐγὼ μὲν οὖν, ἕως μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὐποτε ἐπανόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτίρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν, ὅσῃν μὲν χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, ὅσον δὲ χρυσόν, ὅσῃν δὲ ἐσθῆτα· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς μετέχομεν, εἰ μὴ πριαίμεθα, χρήματα δέ, ὧν ὠνησόμεθα ἦδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἦδειν κωλύοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

§ 21-23

»Ἐπεὶ μέντοι ἐκείνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. Ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἀθλά, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἀνδρες ἀμείνονες ᾦσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς εἰκόσ, ἔσονται. Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρῶντες ἀγαθὰ στεροῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. Ἐτι δ' ἔχομεν σώματα ἰκανώτερα τούτων καὶ ψυχὴ καὶ θάλη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδώσιν.

§ 24-25

»Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμησαὶ καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Καὶ γὰρ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέ-

λετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἑμαυτοῦ τὰ κακά».

Α'. β'. Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων.—Λόγος τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν.

(1, 32 - 47)

Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι § 32
ἐκέλευον πάντες. Παρὰ δὲ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατη-
γὸς σῶος εἶη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο,
τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἶη, τὸν λοχαγόν.

Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων ἕκα- § 33 - 34
θέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ
ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύ-
κτες. Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἠλεῖος πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξέ-
νου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε· «Ἡμῖν, ὧ ἄνδρες στρατηγοὶ
καὶ λοχαγοὶ, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ
ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα, εἴ τι δυναίμεθα ἀγα-
θόν. Λέξον δ'», ἔφη, «καὶ σύ, ὦ Ξενοφῶν, ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς».

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· «Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ § 35 - 36
πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν
ἐδυνήθησαν συνελήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπι-
βουλεύουσιν, ὡς, ἢν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δέ γε, οἶμαι,
πάντα ποιητέα, ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλ-
λὰ μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς
τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε και-
ρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καὶ

μὲν ὑμᾶς ὀρθῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἢν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε, ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ πειράσσονται μιμεῖσθαι.

§ 37 - 38

»Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Ὑμεῖς γὰρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτηῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ αὐτοὺς ὑμᾶς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἢν που δέη. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στρατεύμα, εἰ ἐπιμεληθείητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σφῆζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.

§ 39 - 42

»Ἐπειδὴν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας, ὅσους δεῖ, ἢν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων τῶν στρατιωτῶν οὐκ οἶδα, ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς· δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἦν δέ τις τρέψῃ αὐτῶν τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε γὰρ δὴ, ὅτι οὔτε πλῆθος ἐστὶν οὔτε ἰσχυρὸς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρῶμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

§ 43 - 44

»Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὅποσοι μὲν πειρῶνται ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι

μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχροῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλον πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἕως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. Ἄ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιοῦτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν». Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· «Ἄλλὰ πρόσθεν μὲν, § 45 - 47
ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίνωσκον, ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε, ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἶη τὸ ἀγαθόν. Καὶ νῦν», ἔφη, «μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. Παρέστω δ' ἡμῖν», ἔφη, «καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ». Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοίς, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλῆσιος Ἀχαιοίς, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

**Β'. Γενική συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. — Λόγοι ἐν αὐτῇ
καὶ ἀποφάσεις.**

(2, 1 - 39)

α'. Λόγοι Χειρισόφου καὶ Κλεάνωρος.

(2, 1 - 6)

§ 1 - 3 Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου ἦκον οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρισόφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε· « Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδόκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐν τῷ παρόντι ἄνδρας ἀγαθοὺς γίγνεσθαι καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἢν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σφῶμεθα· εἰ δὲ μὴ, καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. Οἴομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν ».

§ 4 - 6 Μετὰ τοῦτον Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε· « Ἄλλ' ὁρᾶτε, μὲν, ὧ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρου ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σφῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν καὶ αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτρόπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τεθνηκότα αἰδουθεὶς, τιμῶ-

μενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειράται. Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτελείσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο, ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν».

β'. Λόγος Ξενοφῶντος.

(2, 7 - 32)

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον, § 7 ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρόειπεν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιόσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε·

«Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιπορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει § 8 μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι. Εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἳ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ παντὸς τρόπου πολεμεῖν αὐτοῖς, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας».

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτόρνυται τις· ἀκούσαντες δ' οἱ § 9 στρατιῶται πάντες μιᾷ ὀρμῇ* προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· «Δοκεῖ μοι, ὧ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ ὅτω δοκεῖ τοῦτ'», ἔφη, «ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἐκ τούτου ἠῤῥξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.

§ 10 Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε·
 «Ἐτύγχανον λέγων, ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν
 σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν
 θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς σπονδὰς
 παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει,
 εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ
 συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς
 ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, κὰν ἐν δεινοῖς ᾧσι, σφίξειν εὐπετῶς,
 ὅταν βούλωνται.

§ 11 - 13 »Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν
 ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει
 εἶναι σφίζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων δεινῶν οἱ ἀγα-
 θοί. Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμ-
 πληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ἀντιστῆναι αὐ-
 τοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. Καὶ εὐξάμενοι
 τῇ Ἀρτέμιδι, ὀπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας
 χμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν,
 ἐψηφίσαντο κατ' ἐναυτὸν πεντακοσίας θύειν καὶ ἔτι νῦν ἀπο-
 θύουσιν. Ἐπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμη-
 τον στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτε-
 ροὶ πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
 θάλατταν. Ὦν ἔστι μὲν τεκμήρια δοᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον
 δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε
 καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς
 θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων.

§ 14 - 16 »Οὐκ ἐρῶ δ' ὁμῶς τοῦτο, ὡς ὑμεῖς κατασιχύνετε αὐτούς·
 ἀλλ' οὕτω πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ' οὗ ἀντιπαξάμενοι τούτοις τοῖς
 ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς.
 Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας μαχόμενοι ἄνδρες
 ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν

ἔστι, πολὺ δῆπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμότερους εἶναι. Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν, τό τε πλῆθος ἀμετρον ὀρῶντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατερίῳ φρονήματι ἰέναι ἐπ' αὐτούς· νῦν δέ, ὅποτε καὶ πεῖραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι οὐ θέλουσι καίπερ πολλαπλάσιοι ὄντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

»Μηδὲ μέντοι τοῦτο μεῖον δόξετε ἔχειν, ὅτι οἱ Ἀριαίου § 17 πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταπτόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν. Ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων· ἔφυγον γοῦν πρὸς ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. Τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις ταπτομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρα τάξει ὀρᾶν.

»Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἰππεῖς, τοῖς § 18 - 19 δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μύριοι ἰππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσιν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. Οὐκοῦν τῶν ἰππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἣν τις προσῆ, πολὺ δὲ μᾶλλον, ὅτου ἂν βουλώμεθα, τευξόμεθα. Ἐνὶ δὲ μόνῳ προσέχουσιν οἱ ἰππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.

»Εἰ δὲ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, τοῦτο δὲ ἄχθεσθε, ὅτι οὐκέτι § 20 - 21 ἡμῖν Τισσαφέρνης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, σκέψασθε, πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἱ εἴσονται, ὅτι, ἣν τι περὶ ἡμᾶς ἁμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἁμαρτήσον-

ται. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρείττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἧς οὗτοι παρεῖχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς λαμβάνειν, ἦνπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, ὅποσῳ ἂν ἕκαστος βούληται;

§ 22 » Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσχετε, ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἠγεῖσθε ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτό ἐστι τὸ μωρότατον, ὃν πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. Πάντες γὰρ ποταμοί, ἦν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὄσι, προῖοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

§ 23 - 24 » Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἠγεμῶν τε μηδεὶς ἡμῖν φανεῖται, οὐδ' ἐπὶ τούτῳ ἡμῖν γε ἀθυμητέον. Ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσοὺς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαῖμεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλέως χώρα πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνά καταλαβόντες τὴν βασιλέως χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὠρημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκήσοντας. Οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἠγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ὀμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσείη γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλονται ἀπέναι. Καὶ ἡμῖν γε οἶδα ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἂν ἐποίει, εἰ ἐώρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους.

§ 25 - 26 » Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα, μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. Λοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδειξαι τοῖς Ἑλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιοτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους ὄραν.

§ 27 - 28 » Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τὰ γαθὰ δῆλον, ὅτι τῶν

κρατούντων ἐστί· τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, ὅπως ἂν πορευοίμεθά τε ὡς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δέοι, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. Πρῶτον μὲν τοίνυν», ἔφη, «δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅπῃ ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνάς συγκατακαῦσαι. Αὗται γὰρ αὐτὸ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτε εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὄπλοις ᾧσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. Κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

»Λοιπὸν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. Ὁρᾶτε § 29 - 31 καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ληφθέντων δὲ τῶν ἀρχόντων, ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δὲ τις ἀπειθεῖ, ψηφίσασθαι τὸν αἰεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυροῖους ὄφονται ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακῶ εἶναι.

»Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμοι § 32 αὐτίκα παρῆσαν. Ὅτι οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται· εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον δοκεῖ ἢ τοῦτο, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα».

γ'. Προτάσεις Χειρισόφου καὶ Ξενοφώντας. — Ἀποφάσεις τῆς γενικῆς συνέλευσεως τοῦ στρατοῦ. — Τελευταῖαι συστάσεις τοῦ Ξενοφώντας πρὸς τὸ στρατεύμα.

(2, 33 - 39)

- § 33. Μετὰ ταῦτα Χειρισόφος εἶπεν· «Εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται σκοπεῖν· ἃ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ἄριστον εἶναι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι· καὶ ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». Ἀνέτειναν πάντες.
- 34 - 36. Ἀναστάς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· «ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι. Δῆλον, ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κόμας εἶναι καλὰς οὐ πλεον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμεν, εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσί τε καὶ δάκνουσιν, ἢν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιούσιν ἐπακολουθοῖεν. Ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὀπλιτῶν, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρω εἴη. Εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθῆι, τίνας χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κόσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλεύεσθαι ἡμᾶς δέοι, ἀλλὰ χρώμεθα ἂν εὐθύς τοῖς στρατιώταις τεταγμένοις.
- § 37 - 38. »Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὄρᾳ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρισόφος μὲν ἡγεῖσθω, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῶν πρεσβυτάτων στρατηγῶν ἐπιμελείσθω· ὀπισθοφυλακῶμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ καὶ Τιμασίων, τὸ νῦν εἶναι. Τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα, ὅ,τι ἂν αἰεὶ κράτιστον δοκῆ εἶναι. Εἰ δέ τις ἄλλο ὄρᾳ βέλτιον, λεξάτω». Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν· «Ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». Ἐδοξε ταῦτα.

(Νῦν τοίνυν), ἔφη, («ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. § 39
Καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ
ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν
ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαί-
νειν, τῶν δὲ ἠττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ· καὶ εἴ τις δὲ
ζοημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ
καὶ τὰ ἑαυτῶν σφῆζειν καὶ τὰ τῶν ἠττωμένων λαμβάνειν»).

[Οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ἐκτελοῦν τὰ ἀποφασισθέντα εἰς τὸ προη-
γούμενον κεφάλαιον, ὅτε προσέροχεται ὁ Πέρσης Μιθραδάτης, ὁ ὁποῖος
προσποιεῖται φιλίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ τοὺς σκο-
ποὺς των. Οἱ Ἕλληνες ὁμως ἐνοήσαντες, ὅτι οὗτος εἶχεν ἀποσταλῆ
ἀπὸ τοῦ Πέρσας, ὅπως κατασκοπεύσῃ αὐτούς, ἀποφασίζουσι νὰ ἔχουν
πόλεμον, χωρὶς νὰ δέχονται διαπραγματεύσεις.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ διέβησαν τὸν Ζαπάταν, ἐμφανίζεται πάλιν ὁ
Μιθραδάτης μὲ ἱππεῖς, τοξότας καὶ σφενδοητάς, οἱ ὁποῖοι ἐπιτίθενται
κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τραυματίζουσι πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Οἱ Ἕλληνες
στενοχωροῦνται διὰ τοῦτο καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ Ξεροφῶντος καταστί-
ζουσι καὶ αὐτοὶ σφενδοητάς καὶ ἱππεῖς.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ἀφοῦ διέβησαν ἐπικίνδυνον χαράδραν, προσ-
βάλλονται πάλιν ἐπὶ τοῦ Μιθραδάτου, ἀλλὰ ἀποκρούουσι τὴν προσβολὴν
μὲ τοὺς σφενδοητάς καὶ ἱππεῖς, τοὺς ὁποίους εἶχον παρασκευά-
σει τὴν προηγουμένην ἡμέραν. Ἀνερόχλητοι φθάνουσι εἰς τὴν παρὰ τὸν
Τίγρητα μεγάλην πόλιν Δάρισαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἐπομένην εἰς τὴν πό-
λιν Μέσπιλα.

Τὴν τρίτην ἡμέραν, ἐνῶ ἐπορεύοντο, ἐμφανίζεται ὁ Τισσαφέρης
μὲ πολυάριθμον στρατὸν ἐπειδὴ δὲ παρηνωχλοῦντο ἐπ' αὐτοῦ, μετα-
βάλλουσι τὴν παρατάξιν τοῦ στρατοῦ, διὰ νὰ γίνεται ἡ πορεία των ἀσφα-
λεστέρα· οὕτω πορεύονται τέσσαρας ἡμέρας.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν πορευόμενοι διὰ μέσου ὑψηλῶν λόφων στε-
νοχωροῦνται ἐπὶ τῶν βαρβάρων καὶ μὲ δυσκολίαν φθάνουσι εἰς κώ-
μας, ὅπου μένουσι τρεῖς ἡμέρας· τὴν δὲ τετάρτην ἡμέραν, ἐπειδὴ πάλιν
ἐνεφανίσθη ὁ Τισσαφέρης εἰς τὴν πεδιάδα, καταφεύγουσι εἰς κώ-

μην καὶ ἀναμένουν ἐκεῖ τοὺς πολέμιους· οὗτοι δὲ ἀποκρουσθέντες στρατοπεδεύουν εἰς πολλὴν μακρὰν ἀπόστασιν, διὰ τὴν ἀποφύγουν τὴν συμπλοκὴν κατὰ τὴν νύκτα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἀφοῦ ἐβεβαιοῦθησαν περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν βαρβάρων, ἀναχωροῦν καὶ αὐτοὶ καὶ πορεύονται τόσον μακρὰν, ὥστε τὰς δύο ἐπομένας ἡμέρας δὲν φαίνονται οἱ πολέμοι.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ βάρβαροι καταλαμβάνουν θέσιν τινὰ ὑψηλοτέραν τοῦ μέρους, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐσκόπευον νὰ διαβοῦν οἱ Ἕλληνες, δηλ. προεξοχὴν τινα ὄρους, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἦτο ἡ ἄγροσα πρὸς τὴν πεδιάδα ὁδός. Ὁ Χειρίσοφος παρατήρησε τοῦτο καὶ δὲν ἤξευρε τί νὰ πράξῃ. Ὁ Ξενοφὼν ὅμως ἀνακαλύπτει κορυφὴν τινα τοῦ ὄρους ὑψηλοτέραν τῆς προεξοχῆς καὶ ἀναβαίνει μὲ πελιαστάς, διὰ νὰ καταλάβῃ αὐτήν· τοῦτο ὅτε εἶδον οἱ ἐπὶ τῆς προεξοχῆς πολέμοι, ὄρμουσιν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν κορυφὴν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀμιλλώμενοι προκαταλαμβάνουν αὐτήν.]

Γ'. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι, τῇ μεταξὺ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὄρέων.— Ἀπόφασις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας.

(5, 1-18)

§ 1-3 Ἐνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον, ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ δὲ Ἕλληνες κατεῖχον τὸ ἄκρον. Οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρην καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ὄχοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες εἰς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύοντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἐπιτηδείων. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἐπιτηδείων ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἦνίκα δ' ἦν δείλη, ἐξαίφνης οἱ πολέμοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ εἰς ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. Ἐνταῦθα Τισσαφέρης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχεί-

ρησαν τὰς κόμας. Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες φοβούμενοι, μὴ οὐκ ἔχοιεν, ὁπόθεν λαμβάνοιεν τὰ ἐπιτήδεια, εἰ οἱ πολέμοι καίοιεν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ ἄκρου κατέβη, παρελαύνων § 4-6 τὰς τάξεις ἔλεγεν· «Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, τοὺς πολεμίους ἔῶντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶναι; Ἄ γάρ, ὅτε ἐσπένδοντο, διεπράττοντο, μὴ καίειν ἡμᾶς τὴν βασιλέως χώραν, ταῦτα νῦν αὐτοὶ ποιοῦσι καίοντες ὡς ἄλλοτριαν. Ἄλλ' ἐάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὄψονται καὶ ἡμᾶς αὐτόσε πορευομένους. Ἄλλ', ὦ Χειρίσοφε», ἔφη, «δοκεῖ μοι ἐπιεῖναι ἐπὶ τοὺς καίοντας». Ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν· «Οὕκουν ἔμοιγε δοκεῖ ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς», ἔφη, «καίωμεν, καὶ οὕτω θᾶπτον παύσονται».

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ § 7 ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆσαν. Καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. Ἐνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἔνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὥστε μὴδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάρους.

Ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν· § 8-11 «Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς ἀνὰ τετρακισχιλίους ὀπλίτας, ἐὰν ἐμοί, ὦν δέομαι, παράσχητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε». Ἐρωτώμενος δέ, ὅτου δέοιτο· «Ἀσκῶν», ἔφη, «δισχιλίων δεήσομαι· πολλὰ δ' ὄρω πρόβατα καὶ αἰγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥαδίως ἂν παρέχοι τὴν διάβασιν. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν, οἷς χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξασ τοὺς ἀσκοὺς πρὸς ἀλλήλους, ὀρμίσας ἕκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ ἀφείς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγὼν καὶ ἀμφοτέρωθεν δῆσας ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορησά· ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε, αὐτίκα μάλα εἴσεσθε· πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἕξει τοῦ μὴ καταδύναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν, ἢ ὕλη καὶ ἢ γῆ σχήσει».

§ 12 Ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χα-
ρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κολύ-
σοντες πέραν τοῦ ποταμοῦ πολλοὶ ἰππεῖς, οἱ εὐθύς τοῖς
πρώτοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν.

§ 13-14 Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν
εἰς τὰς ἀκαύστους κόμας κατακαύσαντες ἔνθεν ἐξῆσαν· ὥστε
οἱ πολέμιοι οὐ προσήλυνον, ἀλλ' ἐθεῶντο καὶ ὅμοιοι ἦσαν
θαυμάζουσιν, ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῶ
ἔχοιεν. Ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν·
οἱ δὲ στρατηγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς ἐα-
λωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλω πᾶσαν χώραν, τίς ἐκάστη εἴη.

§ 15-16 Οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι ἡ μὲν πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ Βαβυλῶνα καὶ
Μηδίαν φέροι, ἡ δὲ πρὸς ἕω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα,
ἐνθα θερίζειν λέγεται βασιλεύς, ἡ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἐπὶ Λυ-
δίαν καὶ Ἰωνίαν, ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τε-
τραμμένη εἰς Καρδούχους. Τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ
ὄρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι καὶ βασιλεῖ οὐ πειθαρχεῖν, ἀλλὰ
καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιάν δώδεκα μυ-
ριάδας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστήσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν.

§ 17-18 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς
φάσκοντας εἰδέναι τὴν ἐκασταχόσε ὁδὸν οὐδὲν δῆλον ποιή-
σαντες, ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. Ἐδόκει δὲ τοῖς στρατη-
γοῖς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλ-
λειν· τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν ἕξειν εἰς Ἀρμενίαν,
χώραν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἧς Ὀρόντας ἤρχεν. Ἐντεῦθεν
δ' εὐπόρον ἔφασαν εἶναι, ὅποι τις ἐθέλοι, πορεύεσθαι. Ἐπὶ τού-
τοις ἐθύσαντο, ἵνα, ὀπηνίκα δοκοίη, τὴν πορείαν ποιοῖντο· τὴν
γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν, μὴ προκαταληφθεῖν·
καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συσκευασαμένους πάν-
τας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπεσθαι, ἢνίκ' ἂν τις παραγγέλλῃ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΔΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ, ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΕΩΣ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ

(ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 401 - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ ΤΟΥ 400 π. Χ.)

Α. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὁρέων.

(1, 5 - 28)

Ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο § 5-7
τῆς νυκτός, ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδῖον, τηνικαῦτα
ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα
τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. Ἐνθα δὲ Χειρίσοφος μὲν ἠγεῖτο τοῦ
στρατεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάν-
τας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὀπλίταις εἶπετο
οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ
τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο. Καὶ ἐπὶ μὲν
τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρῖν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν
πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλ-
λον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κόμας τὰς ἐν τοῖς ἄγχεσί τε
καὶ μυχοῖς τῶν ὁρέων.

Ἐνθα δὲ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες § 8-9
καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια
πολλὰ ἐξῆν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κα-
τεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ
τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον ὑποφειδόμενοι, εἴ πως ἐθελήσειαν οἱ
Καρδοῦχοι διένοι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπεὶ περ
βασιλεῖ πολέμοιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅπου τις ἐπιτυγ-
χάνοι, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε κα-
λούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν.

Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς § 10-11
κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι—διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι
τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατά-
βασις—, τότε δὲ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδοῦχων τοῖς τελευ-
ταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινὰς καὶ λίθοις καὶ τοξεύ-
μασι κατέτρωσαν ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκίτου γὰρ αὐτοῖς
ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. Εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν,
ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαῖναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ

ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κόμαις ἠϋλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πρὸς πολλὰ ἔκαιον κύκλω ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

§ 12 - 14

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τᾶλλα, καί, ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ, πάντα ἀφεῖναι. Σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. Ἐπεὶ οὖν ταῦτα ἔδοξεν, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντές τινας ἐν τῷ στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηρῶντο, οἱ δὲ στρατιῶται ἐπεΐθοντο. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.

§ 15 - 18

Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμῶν πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τάπιτῆδεια. Καὶ ἠγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, εἶπετο δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι Ξενοφῶν. Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες, ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες, σχολῇ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπιτιθεῖντο. Ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν, ὅτε παρεγγυῶτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἤγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἐπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν, ὅτι πρᾶγμα τι εἶη· σχολῇ δ' οὐκ ἦν τῷ Ξενοφῶντι παρελθεῖν καὶ ἰδεῖν τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῇ ἐγίνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. Καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἄρκας διαμπερὲς εἰς τὴν κεφαλήν.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθύς, ὥσπερ εἶχεν, ὁ Ξε- § 19-22
νοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἠπιάτο αὐτόν, ὅτι οὐχ ὑπέ-
μενον, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. «Καὶ νῦν
δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρε τέθνατον καὶ οὔτε ἀνελέσθαι
οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα». Ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος· «Βλέ-
ψον», ἔφη, «πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδέ, ὡς ἄβατα πάντα ἐστί· μία δ'
ὁδός ἐστιν αὕτη, ἣν ὄρη, ὄρηθια, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὄραν
ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκ-
βασιν. Διὰ ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτο σε οὐχ ὑπέμενον,
εἴ πως δυναίμην φθάσαι, πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερβολήν·
οἱ δ' ἠγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν». Ὁ δὲ
Ξενοφῶν λέγει· «Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας. Ἐπεὶ γὰρ οἱ
Καρδοῦχοι ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρῆσαμεν, ὅπερ
ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναιμέν τινες αὐτῶν,
καὶ ζῶντας προθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἔνεκα, ὅπως
ἠγεμόσιν εἰδῶσι τὴν χώραν χρῆσάμεθα».

Καὶ εὐθύς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον διαλαβόν- § 23-25
τες, εἴ τινα εἶδειεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. Ὁ μὲν οὖν ἔτε-
ρος οὐκ ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
ἠφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶντος τοῦ ἐτέρου κατεσφάγη. Ὁ δὲ λοιπὸς
ἔλεξεν, ὅτι οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ
ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη
ἠγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. Ἐρωτώ-
μενος δ', εἴ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον,
ὃ εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν.

Ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας τοὺς λοχαγοὺς τῶν ὀπλι- § 26-28
τῶν καὶ τοὺς ταξίαρχους τῶν πελταστῶν λέγειν τε τὰ παρόντα
καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν, ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γε-
νέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. Ὑφίσταται τῶν μὲν
ὀπλιτῶν Ἀριστόνυμος Μεθυρνεὺς καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος,
ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ἔφη ἐθέλειν

πορεύεσθαι προσλαβὸν ἐθελοντάς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· «ἐγὼ γάρ», ἔφη, «οἶδα, ὅτι ἔπονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου». Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξίαρχος ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. Ὑφίσταται Ἄριστέας Χίος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

Β'. Περικύκλωσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδούχων κατεχομένης διόδου καὶ ἄλωσις αὐτῆς.— Ἄγωνες τῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφυλάκων.

(2, 1 - 23)

§ 1 - 2 Καὶ ἦν μὲν δείλη, Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος ἐκέλευον τοὺς ἐθελοντάς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. Καὶ τὸν ἡγεμόνα δῆσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἦν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἔκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἀναβαίνοντες, ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. Ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφυλάκας ἠγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμοι προσέχοιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν τούτους οἱ περιόντες.

§ 3 - 4 Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφυλάκες, ἦν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἀναβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρβαροι ὀλοιοτρόχους ἀμαξιαίους, οἱ φερόμενοι, πρὸς τὰς πέτρας πταίοντες, δισφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εισόδῳ. Ἐνιοὶ δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν, μέχρι σκότος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπίοντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγγανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες. Οἱ μέντοι πο-

λέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδοῦντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἔξῃν τῷ ψόφῳ.

Οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιούντες καταλαμβά- § 5-6
νουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατακανόντες, τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον οἰόμενοι τὸ ἄκρον κατέχειν. Οὐ μέντοι κατεῖχον, ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδός, ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. Ἐφοδος δ' ὁμοῦς αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν, οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο.

Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέ- § 7-8
φαιεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστ' ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. Ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἢ τε σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἀλαλάζαντες ἴεντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν φεύγουσιν· ὀλίγοι δὲ ἀπέθνησκον· εὐζωνοὶ γὰρ ἦσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθύς ἴεντο ἄνω κατὰ τὴν φανερὰν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο, ἢ ἔτυχον ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες, ὡς ἐδύνατο, ἀνεῖλκον ἀλλήλους τοῖς δόρασι. Καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὴν ἔκβασιν.

Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπο- § 9-12
ρεύετο ταύτῃ τῇ ὁδῷ, ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐδοωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. Πορευόμενοι δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορεύθησαν, ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐχ οἶόν τ' ἦν ἄλλη ἢ ταύτη ἀναβῆναι. Ἐνθα δὴ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοισι προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίους τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ, ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίους, εἰ βούλοιντο φεύγειν. Καὶ ἕως μὲν αὐτοὶ ἀνέβαινον, ὅπῃ ἐδύνατο ἕκαστος, οἱ βάρβαροι ἐτόξευον

καὶ λίθοις ἔβαλλον, ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο, οὐ δέχονται αὐτούς, ἀλλὰ φυγῇ λείπουν τὸν λόφον. Καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὄρωσιν ἔμπροσθεν λόφον κατεχόμενον· ἐπὶ τοῦτον αὖθις ἐδόκει πορεύεσθαι.

§ 13 Φοβηθεῖς δ' ὁ Ξενοφῶν, μὴ, εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν ἐαλωκότα λόφον, πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθεῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα —, καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν.

§ 14 - 16 Ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστός λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιότατος ὁ ὑπὲρ τῆς φυλακῆς, ἣ κατελήφθη τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῷ πυρὶ ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες, λείπουν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαυμαστὸν πᾶσι γενέσθαι καὶ ὑπόπτευν δεῖσαντας αὐτούς, μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῖντο, ἀπολιπεῖν. Οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γινόμενα πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. Καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι λόγοι προσμεῖξιαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὀμαλῷ θέσθαι τὰ ὄπλα.

§ 17 - 18 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφευγὸς καὶ λέγει, ὡς ἀπεδιώχθησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ὅτι τεθνᾶσι Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι μὴ ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας ἀφίκοντο. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἦγον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ ὁ Ξενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἔρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπῆται. Οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς οἰκίας. Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν.

Ἐν ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρήει, οἱ δὲ ταῦτα διελέ- § 19-21
γοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου πολέμιοι συνεροῦσαν ἐν-
ταῦθα. Καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς
τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ ὄπλα ἔκειτο, ἴεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολ-
λῶ πλήθει καὶ θορύβῳ· καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς
τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινε, ἐκυλίνδουν πέ-
τρους· καὶ ἐνὸς μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ
ὑπασπιστής ὁ ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· ὁ ὀπλίτης δ' Εὐρύ-
λοχος ὁ Λουσιεὺς προσέδραμεν αὐτῷ καὶ πρὸ ἀμφοῖν προ-
βεβλημένος τὴν ἀσπίδα ἀπεχώρει· καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς ἐν
τῷ ὁμαλῶ συντεταγμένους ἀπῆλθον.

Ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἐσκήνη- § 22-23
σαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδεῖσις δαψιλέ-
σι· καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξε-
νοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥστε λαβεῖν τοὺς νε-
κροὺς ἀποδόντες τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς ἀπο-
θανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν, ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

Γ'. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ.

(3, 1-23)

Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠύλισθησαν ἐν ταῖς κόμαις ταῖς § 1-2
ὑπὲρ πεδίου παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμε-
νίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα
ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων τῶν
Καρδούχων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ στάδια. Τότε μὲν οὖν ἠύλι-
σθησαν μάλα ἠδέως καὶ τάπιτήδεια ἔχοντες πολλὰ καὶ τῶν παρ-
εληλυθότων πόνων μνημονεύοντες· ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ
ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν
καὶ ἔπαθον κακά, ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τις-
σαφέρου. Ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

- § 3 - 5 "Αμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὀρῶσιν ἰππέας που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἔξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἰππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. Ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. Ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὄπλα δ' εἶχον γέφυρα μακρὰ καὶ λόγχας. Αἱ δὲ ὄχθαι αὗται, ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν, τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπέχον· ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀρωμένη ἦν ἄγουσα ἄνω ὡσπερ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες.
- § 6 - 7 Ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς καὶ οὐτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὄπλα ἐξῆν ἔχειν—εἰ δὲ μή, ἦραζεν ὁ ποταμὸς· ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὄπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγγίνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέλη—, ἀνεχώρησαν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. Ἐνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἑώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὄπλοις. Ἐνταῦθα δὲ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὀρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὀρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὀρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ὀπισθεν.
- § 8 - 9 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὗται δὲ αὐτῷ αὐτόματα περιουῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν, ὅποσον ἐβούλετο. Ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. Ὁ δὲ ἠδεδόξεν τε καί, ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαιναν, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοὶ καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου. Καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι.
- § 10 - 12 Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι·

ἤδεσαν γὰρ πάντες, ὅτι ἐξείη προσελθεῖν αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι καί, εἰ καθεύδοι, ἐπεγείραντα εἶπειν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. Καὶ τότε ἔλεγον, ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, κάπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέτρῳ ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἱματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρῳ ἀνθρώδει. Ἴδοῦσι δὲ σφίσι δόξαι ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ἰπευσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. Ἐκδύντες δ' ἔφασαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι διαβαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι, πρὶν βρέξαι τὴν κοιλίαν· καὶ διαβάντες λαβόντες τὰ ἱμάτια πάλιν ἤκειν.

Εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτὸς τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγγεῖν ἐκέλευε καὶ εὐχεσθαι τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε ὄνειράτα καὶ τὸν πόρον ἐπιτελέσαι καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ. Σπείσας δ' εὐθύς ἤγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον καὶ διηγοῦνται ταῦτά. Ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίει· σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρηγγέλλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς ἐβουλεύοντο, ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαίεν καὶ τοὺς τε ἔμπροσθεν νικῶεν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο—ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι—ἐν ἀριστερεῇ ἔχοντες τὸν ποταμὸν. Ὀδὸς δ' ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι. Πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἰλπέων. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν, ἔθεντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμβανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρηγγέλλε, καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὁ-

θίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ, τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. Καὶ οἱ μὲν μάντεις ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμοι ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὐπω ἐξικνούντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηγάλαζον.

§ 20 - 22

Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινε εἰς τὸν ποταμόν καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβὰς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν ἰππέας. Οἱ δὲ πολέμοι ὀρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ περῶντας, ὀρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμπαλιν, δέισαντες μὴ ἀποκλεισθῆϊσαν, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος πρὸς τὴν ἄνω τοῦ ποταμοῦ ὁδόν. Ἐπεὶ δὲ εἰς αὐτὴν ἀφίκοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὄρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἰππέων καὶ Αἰσχίνης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἐπεὶ ἐώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἶποντο· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβῶων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συναναβαίνειν ἐπὶ τὸ ὄρος.

§ 23

Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν ἰππέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθύς δὲ ἀναβαίνων κατὰ τὰς καθηκούσας ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὄχθας ἐπήει ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. Οἱ δὲ ἄνω, ὀρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἰππέας φεύγοντας, ὀρῶντες δ' ὀπλίτας ἑαυτοῖς ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα.

[Ὁ Ξενοφῶν, ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι τὰ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξειλίσσοντο καλῶς, τρέχει πρὸς τὸ ἐγκολοδιάβατον πέρασμα. Οἱ Καρδοῦχοι βλέποντες, ὅτι οἱ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφύλακες εἶχον μείνει ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ ὅτι ἦσαν ὀλίγοι, ὀρμοῦν κατ' αὐτῶν· ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν ἀποκρούει αὐτοὺς καὶ διαβαίνει καὶ αὐτὸς τὸν Κεντρίτην μὲ πληρωμένους ὀλίγους.]

Δ'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας.—Εἰρη-
νικῇ καὶ ἐχθρικῇ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑποδιοικητοῦ
τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου.

(4, 1-22)

Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπο- § 1-3
ρεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἅπαν καὶ λείους γηλόφους
οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποτα-
μοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους.
Ἡ δὲ κόμη, εἰς ἣν ἀφίκοντο, μεγάλη τε ἦν καὶ βασιλείον εἶχε
τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν·
ἐπιτήδεια δ' ἦν δαψιλῆ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς
δύο παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τι-
γορητος ποταμοῦ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς
παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν. Οὗτος
δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν πο-
ταμόν ἦσαν.

Ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. § 4-6
Ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιριβάζος, ὁ καὶ βασιλεὶ φίλος ὢν, καὶ
ὀπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν.
Οὗτος προσήλασεν ἰππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἶ-
πεν, ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. Τοῖς δὲ στρα-
τηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκον ἠρώτων,
τί θέλει. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι σπείσασθαι βούλοιο, ἐφ' ᾧ μήτε
αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους καίειν τὰς οἰ-
κίας, λαμβάνειν τε τάπιτήδεια, ὅσων δέονται. Ἐδοξε ταῦτα
τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου πα- § 7-9
ρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιριβάζος παρηκολούθει σὺν τῇ
ἑαυτοῦ δυνάμει ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς
βασιλεία καὶ κόμας περίξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων με-
στάς. Στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν

πολλή· και ἔωθεν ἔδοξε διασκηῆσαι τὰς τάξεις και τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κόμας· οὐ γὰρ ἐώρων πολέμιον οὐδένα και ἀσφαλές ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος. Ἐνταῦθα εἶχον, ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἴνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντοδαπά. Τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον, ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα.

§ 10 - 14 Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλές εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. Ἐντεῦθεν συνήλθον· και γὰρ ἐδόκει διαιθριάζεσθαι. Νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα, ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὅστε ἀπέκρουσε και τὰ ὄπλα και τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· και τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἢ χιὼν· και πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένοις γὰρ αὐτοῖς ἀλεινὸν ἦν ἢ χιὼν ἐπιπεπωκυῖα, εἰ μὴ παραρρυεῖη. Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχ' ἀναστὰς και ἄλλος τις, ἐκείνου ἀφελόμενος τὴν ἀξίνην, ἔσχιζεν. Ἐκ δὲ τούτου και ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον και ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα ἠύρισκετο χρῆμα, ᾧ ἐχρῶντο ἀντ' ἐλαίου, σῦειον και σησάμινον και ἀμυγδάλινον και τερμίνθινον. Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων και μύρον ἠύρισκετο. Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι εἰς οἰκίας. Ἐνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ και ἡδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς οἰκίας και τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας, δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες.

§ 15 - 18 Ἐντεῦθεν ἔπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τημνίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρὰ· οὗτος γὰρ ἐδόκει και πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα. Πορευθεῖς δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὸν ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν και φαρέτραν και σάγαριν, οἷανπερ και αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. Ἐρωτώμενος δὲ ποδαπὸς εἶη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορευέσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τι-

ριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. Οἱ δὲ ἡρώτων αὐ-
τὸν τὸ στρατεύμα, ὁπόσον τε εἶη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. Ὁ
δὲ εἶπεν, ὅτι Τιριβάζος εἶη ἔχων τήν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ
μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν
ἔφη ὡς ἐπιθησόμενον τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ
ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς, ἧπερ μοναχῇ εἶη πορεία.

Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στρατεύμα συν- § 19 - 22
αγαγεῖν· καὶ εὐθύς φύλακας ἐν τῷ στρατοπέδῳ καταλιπόντες
καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπο-
ρεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ
ὑπερέβαλλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ
στρατόπεδον τῶν πολεμίων οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπίστας, ἀλλ'
ἀνακραγόντες ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀκού-
σαντες τὸν θόρυβον οὐκ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον ὄμως δὲ καὶ
ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἐάλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ
ἡ σκηνὴ ἢ Τιριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλίνας ἀργυρόποδες καὶ
ἐκπώματα καὶ οἱ φάσκοντες εἶναι ἀρτοκόποι καὶ οἰνοχόοι. Ἐ-
πειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὀπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐ-
τοῖς ἀπέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μὴ τις ἐπιθεῖσις
γένοιτο τοῖς καταλελειμμένοις. Καὶ εὐθύς ἀνακαλεσάμενοι τῇ
σάλπιγγι ἀπῆσαν καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν εἰς τὸ στρατόπεδον.

Ε' - α'. Κακουχία τῶν Ἑλλήνων
κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας.

(5, 1 - 22)

Τῇ δ' ὕστεραία ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ὅπη δύναιντο τά- § 1 - 2
χιστα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στρατεύμα τῶν πολεμίων πάλιν καὶ
καταλαβεῖν τὰ στενά. Συσκευσάμενοι δ' εὐθύς ἐπορεύοντο
διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθημερὸν

υπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τριόβαντος, κατεστρατοπεδεύσαντο. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. Ἐλέγοντο δ' οὐδ' αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι.

§ 3 - 6 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμούς τρεῖς παρασάγγας δέκα. Ὁ δὲ τρίτος σταθμὸς ἐγένετο χαλεπός, καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνύς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνθα δὴ τῶν μάντεων τις εἶπε σφαγιασασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυῖά· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. Διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλὰ· οἱ δὲ ὀψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. Οἱ οὖν πάλαι ἦγοντες καὶ πῦρ καίοντες οὐ προσέισαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. Ἐνθα δὴ μετεδίδουσαν ἀλλήλοις, ὧν εἶχον ἕκαστοι. Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἔκαίετο, διατηκομένης τῆς χιόνος, βόθροι ἐγίνοντο μεγάλοι ἕως ἐπὶ τὸ δάπεδον· καὶ ἐνταῦθα δὴ ἔξην μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

§ 7 - 8 Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἠγγόει, ὅ,τι τὸ πάθος εἶη. Ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῶ τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κἂν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ ποῦ τι ὀρώη βρωτόν, διεδίδου τοῖς βουλιμιῶσιν. Ἐπειδὴ δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

§ 9 - 11 Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται καὶ πρὸς τῇ κρήνῃ ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος

καταλαμβάνει γυναῖκας καὶ κόρας τῆς κόμης ὑδροφορούσας. Αὗται ἠρώτων αὐτούς, τίνας εἶεν. Ὁ δ' ἐρμηνεύς εἶπε περσι-
στί, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. Αἱ δὲ
ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρα-
σάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ ὄψε ἦν, πρὸς τὸν κομάρχην συνεισέ-
χονται εἰς τὴν κόμην σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν
οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατο-
πεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι δια-
τελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ
ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ § 12 - 14
δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων πορεύεσθαι ἠρπαζον καὶ ἀλλήλοις
ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἱ τε διε-
φθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύ-
χους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσσηπότες. Ἦν δὲ τοῖς μὲν
ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν
ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο, τοῖς δὲ ποσίν, εἴ τις κινεῖτο καὶ μηδέποτε
ἠσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι
ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδή-
ματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα
ὑποδήματα, καρβᾶτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν § 15 - 16
στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι
αὐτόθι τὴν χιόνα εἰκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην
τινά, ἢ πλησίον ἤτιμιζεν ἐν νάπη. Ἐνταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκά-
θηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων
τοὺς ὀπισθοφύλακας ὡς ἦσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάση τέχνῃ
καὶ μηχανῇ μὴ ὑπολείπεσθαι λέγων, ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέ-
μιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινεν. Οἱ δὲ σφάττειν
ἑαυτοὺς ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι.

Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστόν εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους § 17 - 18

φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, ἵνα μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν μὲν σκότος ἦδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῶ θυορύθῳ περὶ ὧν ἦρασαν διαφερόμενοι. Ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἅτε ὑγαινοντες, ἐξαναστάντες ἔδραμον ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες, ὅσον ἐδύνατο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. Οἱ δὲ πολέμοι δείσαντες ἦκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγατο.

§ 19 - 20 Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν, ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἦξουσί τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι, πρὶν τέταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμίᾳ καθεισθῆκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐ προΐοιεν. Ὁ δὲ παριῶν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι, τί εἴη τὸ κωλύον. Οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠύλισθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοῖ, φυλακὰς οἷας ἐδύνατο καταστησάμενοι.

§ 21 - 22 Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προΐεναί. Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κόμης σκεφομένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καί, πρὶν εἴκοσι στάδια διελθῆναι, ἦσαν πρὸς τῇ κόμῃ, ἔνθα Χειρίσοφος ἠύλιζετο.

Ε' - β'. Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς κόμας τῆς Ἀρμενίας.

(5, 23 - 36)

§ 23 - 24 Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κόμας

ἀσφαλές εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες, ἅς ἐώρων κόμας, ἐπορευόντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. Ἐνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θεῶν ἐπὶ τὴν κόμην, ἦν εἰλήχει Ξενοφῶν, καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην καὶ πολλοὺς εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν ἐκδεδομένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ᾤχετο θηράσων καὶ οὐχ ἑάλω ἐν τῇ κόμῃ.

Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὡσπερ φρέατος, § 25 - 27
κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὄρνυται, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χλιῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κρατῆρσιν. Ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μεῖζους, οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει, ὁπότε τις διψῶη, λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. Καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν ὁ κριθίνος οἶνος, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἠδὺ τῷ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κόμης ταύτης σύνδει- § 28 - 29
πνον ἐποίησατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων, ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερησίοιο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἦν ἀγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται, ἕως ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθνει γένωνται. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν, ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασηνήσαντες κατὰ τὰς κόμας οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοισι πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς.

Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς § 30 - 32

Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ παρίοι κόμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κόμαις καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐχομένους καὶ εὐθυμωμένους καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίεσαν, πρὶν παραθεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· πανταχοῦ δὲ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνια, εἰφεία, [χοίρεια, μόσχεια, ὀρνίθεια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις, τοῖς δὲ κριθίνοις. Ὅποτε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βούλοιο προπιεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὥσπερ βοῦς. Καὶ τῷ κωμάρχη ἐδίδοσαν λαμβάνειν, ὅ,τι βούλοιο. Ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανεν.

§ 33 - 34

Ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον κάκεινους σκηνοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἐνεοῖς, ὅ,τι δέοι ποιεῖν. Ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσίζοντος ἐρμηνέως, τίς εἶη ἡ χώρα. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι Ἀρμενία. Καὶ πάλιν ἠρώτων, τίνοι οἱ ἵπποι τρέφονται. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι τὴν τῶν Χαλύβων καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν, ἣ εἶη.

§ 35 - 36

Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ᾤχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας καὶ ἵππον, ὃν εἰλήφει, παλαιότερον δίδωσι τῷ κωμάρχη ἀναθρέψαντι καταθῆσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν ἰερόν εἶναι τοῦ Ἥλιου, δεδιώς μὴ ἀποθάνη· ἐκεκάκωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει καὶ τῶν ἄλλων λογαγῶν· ἔδωκεν ἐκάστῳ πῶλον. Ἦσαν δ' οἱ ταύτη ἵπποι μείονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. Ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακία περιτιθέναι, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι τῆς γαστροῦς.

[Ἀφοῦ διέμειναν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ ἡμέρας εἰς τὰς κόμας τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας, ἐξακολουθοῦν τὴν πορείαν των διὰ μέσου ὄρεινῆς χιονοσκεποῦς χώρας ἔχοντες ὄδηγόν τὸν κωμάρχη καὶ διενθινόμενοι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸς τὰ ΒΑ τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ὁ Χειροσόφος ἐξοργισθεὶς κατὰ τοῦ κωμάρχου, διότι δὲν τοὺς ὠδήγησεν εἰς κόμας, τὸν κακοποιεῖ διὰ τοῦτο οὗτος δραπετεῦει τὴν νύκτα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἄνευ ὀδηγοῦ βαδίζοντες ἐπὶ ἐπὶ ἡμέρας φθάνουν εἰς τὸν Φᾶσιν ποταμόν· τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, μετὰ πορείαν δύο ἡμερῶν εὐρίζονται ἐνώπιον ὄρους καὶ βλέπουν, ὅτι Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοὶ κατεῖχον τὴν διάβασιν αὐτοῦ. Οἱ Ἕλληνες μετὰ τολμηρὰς καὶ ἐπιμόνους ἐπιθέσεις τρέπον αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ ἀφοῦ ἐπερέβησαν τὸ ὄρος καταβαίνουν εἰς κόμας γεμάτας ἀπὸ πολλὰ τροφίμα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες εἰσέρχονται εἰς τὴν χώραν τῶν Ταόχων. Πορευόμενοι δὲ ἐπὶ πέντε ἡμέρας κατηράλωσαν τὰ τροφίμα καὶ δὲν ἠδύναντο γὰρ πορισθῶν ἄλλα· διότι οἱ Τάοχοι συσσωρεύσαντες αὐτὰ εἰς χωρία ὄχυρα οὐδὲν παρεῖχον. Διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἀναγκάζονται γὰρ ἐπιτεθοῦν κατὰ τινος τοιοῦτου χωρίου· κατορθοῦν δὲ μετὰ ἐπίμονον ἀγῶνα γὰρ κυριεύσων αὐτό.

Μετὰ ταῦτα διέρχονται ἐπὶ ἐπὶ ἡμέρας τὴν χώραν τῶν Χαλύβων, λαοῦ γενναιοτάτου, καὶ φθάνουν εἰς τὸν ποταμόν Ἀρπασόν· τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Σκυθηρῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς κόμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐπρομηθεύθησαν τροφάς· μετὰ πορείαν ἄλλων τεσσάρων ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Γεμιάδα.]

Στ'. Ἀφίξις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὄρος Θήηην καὶ ἠ' ἐξ αὐτοῦ θεὰ τῆς θαλάσσης.

(7, 19 - 27)

Ὁ δὲ ταύτης ἄρχων τοῖς Ἑλλησιν ἠγεμόνα πέμπει, ὅπως § 19 - 20 διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς ὄρος, ὅθεν ὄφονται θάλατταν· εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ἠγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν πολεμίαν, παρεκελεύετο

καίειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι τοῦτο ἔνεκεν ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

§ 21 - 24

Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσαντες δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης χώρας καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι καὶ γέρρα ἔλαβον ὁμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῷ μεῖζον ἐγίγνετο ἡ βοή, ὅσω δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβόηθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν «θάλαττα, θάλαττα» καὶ παρεγγυώντων. Ἐνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.

§ 25 - 27

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες. Καὶ ἐξαίφνης, παρεγγυήσαντός τινος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. Ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλῆθος ὁμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ἦτι δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην δὲ δεῖξας αὐτοῖς, οὗ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδόν, ἣν πορεύονται εἰς Μάκρωνας, εἰπεῖ ἐσπέρα ἐγένετο, ᾤχετο ἀπιών.

Θάλαττα! Θάλαττα!
[Οί στρατιώται τοῦ Ξενοφώντος βλέποντες τὸν Πόντον.]

[Ἐφοῦ κατέβησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὸ ὄρος Θήχην, πορεύονται διὰ μέσον τῆς χώρας τῶν Μάκρωνων ἐδῶ ἀπαντοῦν χωρίον δυσκολοδιάβατον καὶ ποταμὸν μὲ τὰς ὄχθας του καταφύτους ἀπὸ δένδρα· τοῦτον ἐπιχειροῦν νὰ διαβοῦν· ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνουν· διότι οἱ Μάκρωνες παρατεταγμένοι εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην ἐμποδίζουσι τὴν διάβασιν μὲ λίθους, τοὺς ὁποίους ἔρριπτον κατ' αὐτῶν.

Εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν προσέρχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα κάποιος στρατιωτῆς πελαστικός, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε, καθὼς ἔλεγεν, ὑπηρετεῖ ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ ὁποῖος ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐγνώριζε τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Διὰ τῆς μεσιτείας αὐτοῦ οἱ Ἕλληνες συνάπτουν συνθήκας μὲ τοὺς Μάκρωνας.

Μετὰ ταῦτα οἱ Μάκρωνες διευκολύνουν τὴν διάβασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοὺς συνοδεύουν, ἕως ὅτου τοὺς φέρουσι εἰς τὰ ὄρια τῶν Κόλχων· ἐδῶ εὐρίσκουσι μέγα ὄρος καὶ τοὺς Κόλχους παρατεταγμένους ἐπ' αὐτοῦ. Μετὰ τολμηρὰν ἐπίθεσιν τρέπουσι καὶ αὐτοὺς εἰς φυγὴν· ἀφοῦ δὲ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος, κατασκηνοῦν εἰς κόμας, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἄφθονα τὰ τροφίμα.]

Z'. Ἄφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα.

(δ, 22 - 28)

§ 22 - 24

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἑπτὰ καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, Σινοπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἄμφι τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κόμαις· κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλήξοντο τὴν Κολχίδα. Ἄγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοὶ καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια ἔδωσαν βοῦς καὶ ἄλφιστα καὶ οἶνον. Συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.

§ 25 - 26

Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν ἠῤῥξαντο, παρεσκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ

τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἃ ἠῤῥξαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει, ἐνθαπερ ἐσκήνουν. Εἶλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προσταῖησαι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέσματα παρέδωσαν τῷ Δρακοντίῳ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκῶς εἶη. Ὁ δὲ δεῖξας, οὐπερ ἐστηκότες ἐτύγγανον, «Οὗτος ὁ λόφος», ἔφη, «κάλιστος τρέχειν, ὅπου ἄν τις βούληται». «Πῶς οὖν», ἔφασαν, «δυνήσονται παλαίειν ἐν οὕτῳ σκληρῷ καὶ δασεῖ;» Ὁ δ' εἶπε· «Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών».

Ἡγωνίζοντο δὲ στάδιον μὲν παῖδες τῶν αἰχμαλώτων οἱ § 27 - 28
 πλειῆστοι, δόλιχον δὲ Κρητες πλείους ἢ ἐξήκοντα, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἔτεροι· καὶ καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καί, ἅτε θεωμένων τῶν ἐταίρων, πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο. Ἐθεον δὲ καὶ ἵπποι· καὶ ἔδει τοὺς ἱππέας κατὰ τοῦ προανοῦς ἐλάσαντας καὶ παρὰ τὴν θάλατταν ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν τοὺς ἵππους. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακéléυσις ἐγίγνετο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΥΤΩΡΑ

(ΜΑΡΤΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ ΤΟΥ 400 π. χ.)

[Μετά τὰς θυσίας καὶ τοὺς ἀγῶνας οἱ Ἕλληνες συνελθόντες συσκέπτονται περὶ τῆς λοιπῆς πορείας τοῦ στρατεύματος· κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἀποφασίζεται νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ θαλάσσης καὶ ἀποστέλλεται ὁ Χειρίσοφος πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ ναύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀναξίβιον, διὰ νὰ προμηθεύσῃ μεταγωγικὰ πλοῖα. Ἀλλὰ μὲχρις οὗτο ταῦτα ἔλθουν, συμβουλεύει ὁ Ξενοφῶν νὰ λάβουν μέτρα, πῶς νὰ προμηθεύωνται τρόφιμα ἐκ τῆς πολεμίας χώρας καὶ πῶς νὰ γίνωνται ἀσφαλῶς αἱ τοιαῦται ἐκδρομαί, προσέτι δὲ πῶς νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ στρατόπεδον ἀπὸ ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τῶν πολεμίων. Ἄν δὲ τυχὸν ὁ Χειρίσοφος ἔλθῃ χωρὶς πλοῖα, συμβουλεύει νὰ παρασκευάσουν ἀπὸ ἐδῶ ἀρκετὰ πλοῖα μεταγωγικά. Ἐν ἀποτυχίᾳ δὲ τούτου προτείνει νὰ παραγγείλουν εἰς τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπιδιορθώσουν τὰς ἐν τῷ μεταξὺν δυσκολοδιαβάτους ὁδοὺς πρὸς ἐνκολωτέραν ὁδοιοποιίαν τοῦ στρατεύματος.

Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ψηφίζονται· τὸ δὲ περὶ ὁδοιοποιίας δὲν δέχονται οἱ στρατιῶται, διότι ἀπεστρέφοντο τὴν ὁδοιοποιίαν· κρυφίως ὁμοῦς ὁ Ξενοφῶν καταπέθει τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπισκευάσουν τὰς ὁδοὺς. Μετὰ ταῦτα καταπλέον πλοῖά τινα εἰς τὴν Τραπεζοῦντα.

Ἐπειδὴ τὰ τρόφιμα ἤρχισαν νὰ ἐξαντλοῦνται, εἰσβάλλον οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν χώραν τῶν Ἀρῶν. Οἱ Ἀρῶται, ἀφοῦ ἔκασαν ὅλα τὰ εὐκολοκρυέντα χωρία των, συρρέουν ὅλοι μὲ τὰ ὑπάρχοντά των εἰς χωρίον τι ὄχυρόν, τὸ ὁποῖον ἦτο ἡ πρωτεύουσά των. Ταύτην οἱ Ἕλληνες μετὰ μαζρὰν μάχην κριεῖον καὶ προπολοῦν· τὴν δ' ἐπομένην ἐπανέρχονται εἰς τὴν Τραπεζοῦντα κομίζοντες τροφάς.]

Α'. Ἀφίξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασσοῦντα.— Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος τῶν διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντων εἰς αὐτὸν χρημάτων.

(3, 1-13)

Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἤκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν οὔτε § 1-3
τὰ ἐπιτήδεια ἐξῆν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτεόν εἶναι. Καὶ

εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν, ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς προεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορευόντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινωπέων ἀποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμὸς. Καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσφ.

§ 4-6 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξείλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῆει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς Βοιωτίαν, καταλείπει παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἣν δέ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, ὅ,τι οἶοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.

§ 7-8 Ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν καὶ κατόκει ἤδη ἐν Σκιλλοῦντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ· Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός. Ἐτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς.

Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ. Καὶ ἰχθύες ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγχοι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων τῶν θηρίων, ὅποσα ἐστὶν ἀγρευόμενα.

Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου § 9 - 10 καὶ τὸ λοιπὸν δὲ αἰεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὥραια θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἐορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡθεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. Καὶ γὰρ θῆραν ἐποιούντο εἰς τὴν ἐορτὴν οἱ τε Ἐσνοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, καὶ ἄνδρες δὲ οἱ βουλούμενοι συνεθήρων· καὶ ἤλισκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι.

Ἔστι δὲ τὸ χωρίον, ἧ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πο- § 11 - 13 ρεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπία Διὸς ἱεροῦ. Ἐνὶ δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων μεστά, ἱκανὰ σῦς καὶ αἰγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. Περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη. Ὁ δὲ ναός, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἰκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν, ὡς κυπαρίττινον χρυσῷ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ. Καὶ στήλη ἔσθηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα· **ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗ, ΤΑΥΤΑ ΤΗ, ΘΕΩ, ΜΕΛΗΣΕΙ.**

[Ἀπὸ τὴν Κερασοῦντα οἱ Ἕλληες ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν φθάνουν εἰς τὰ ὄρια τῆς χώρας τῶν Μοσσονοίκων. Οὗτοι, ἐπειδὴ εἶχον μεγάλην πεποίθησιν εἰς τὴν δυνάμειν τῆς χώρας τῶν, δὲν ἤθελον νὰ ἐπι-

τρέφουν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διέλθουν δι' αὐτῆς. Τότε οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς μεισιτείας ἐνὸς Τραπεζουντίου συμμαχοῦν μὲ τοὺς δυτικούς Μοσσουνοίκους, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐχθροὶ τῶν ἀνατολικῶν, τῶν ἐμποδιζόντων τὴν δίοδον. Μετὰ τὴν συμμαχίαν αὐτῆν οἱ Ἕλληνες ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀνατολικῶν Μοσσουνοίκων, νικοῦν αὐτοὺς καὶ τὴν χώραν παραδίδουν εἰς τοὺς συμμαχοῦς των.

Ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Μοσσουνοίκων εἰσέρχονται διὰ μέσον τῆς χώραν τῶν Χαλύβων εἰς τὴν χώραν τῶν Τιβαρητῶν καὶ ταύτην ἀφοῦ διήλθον εἰρημικῶς φθάνουν μετὰ δύο ἡμέρας εἰς τὴν ἑλληνικὴν πόλιν Κοτύωρα, ἀποικίαν τῶν Σινωπέων. Ἐδῶ διαμένουν τεσσαράκοντα πέντε ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ προσφέρουν θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τελοῦν ἱερὰς τελετὰς καὶ γυμνικούς ἀγῶνας· τὰ δὲ τροφίμα ἐλάμβανον διὰ τῆς βίας ἄλλα μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, ἄλλα δὲ ἐκ τῶν περιχώρων τῶν Κοτυωριτῶν· διότι οἱ Κοτυωρίται οὔτε τροφὰς πρὸς ἀγορὰν παρεῖχον εἰς τοὺς Ἕλληνας οὔτε ἐδέχοντο εἰς τὴν πόλιν των τοὺς ἀσθενεῖς.]

Β'. Αἱ ἐν Κοτυώροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

(δ, 7 - 25)

§ 7-9 Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως—ἦν γὰρ ἀποικία ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερε—καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δηουμένην. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατόνυμος, δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν· «Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἢ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικᾶτε, Ἕλληνες ὄντες, βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνηθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἠκούσαμεν, πραγμάτων σεσφωσμένοι παρεγένεσθε. Ἄξιουσιν δέ, Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοί, ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπήρξαμεν κακῶς ποιοῦντες.

§ 10-12 »Κοτυωρίται δὲ οὗτοί εἰσιν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν

χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδόκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσι· οὗτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε, ὅ,τι ἂν τούτους κακὸν ποιήσητε, ἢ Σινοπέων πόλις νομίζει πάσχειν. Νῦν δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βία εἰσεληλυθότας σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία λαμβάνειν, ὧν ἂν δέησθε, οὐ πείθοντας. Ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιούμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορούλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον, ὄντινα ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιεῖσθαι).

Πρὸς ταῦτα ἀναστάς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν εἶ- § 13 - 15
 πεν· «Ἄλλ' ἡμεῖς, ὃ ἄνδρες Σινοπεῖς, ἦκομεν ἀγαπῶντες, ὅτι τὰ σώματα διεσφάμεθα καὶ τὰ ὄπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. Καὶ νῦν, ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζούντι μὲν, παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγορὰν, ὠνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις τῶν βαρβάρων αὐτοῖς φίλος ἦν, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἠγοῖντο, κακῶς ἐποιοῦμεν, ὅσον ἐδυνάμεθα. Ἐρωτᾶτε δὲ αὐτούς, ὁποῖων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἠγεμόνας διὰ φιλίαν ἢ πόλιν συνέπεμψεν.

» Ὅσοι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγορὰν μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρβα- § 16 - 19
 ρον γῆν ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους, καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὁμοῦς, καὶ μάλα φοβερούς ὄντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δὲ καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγορὰν, οἷαν ἐδύναντο, παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἰτιοὶ εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ

κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἴσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἔεμπον· ἤτιϋώντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστήν τούτων αἴτιον εἶναι.

§ 20 - 21 » Ὁ δὲ λέγεις βία εἰσελθόντας σκηνοῦν, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς ἤξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς οἰκίας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέφρον τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτη εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς οἰκίαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὦσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομίσασθαι αὐτούς, ὅταν βουλώμεθα. Οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντευποιεῖν, ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.

§ 22 - 23 » Ἄ δὲ ἠπειλήσας, ὡς, ἦν ὑμῖν δοκῆ, Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς, ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἤδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἂν δὲ δοκῆ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγόνα— ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων—, πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ, ὧν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γίνεσθαι».

§ 24 - 25 Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ Ἐκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἦκοιεν, ἀλλὰ ἐπιδείξοντες, ὅτι φίλοι εἰσὶ. «Καὶ ξενίοις, ἦν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι, ἃ δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε». Ἐκ τούτου ξενία τε ἔεμπον οἱ Κοτυωρίται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τὰ τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυθάνοντο.

[Τὴν ἐπομένῃν συγκαλοῦν οἱ στρατηγοὶ τὸν στρατὸν εἰς συνέλευσιν καὶ τοὺς πρέσβεις τῶν Σινωπέων, ἵνα συσκεφθῶν περὶ τῆς περαιτέρω

πορείας, ἂν πρέπει νὰ κάμουν τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης. Ἀποφασίζουσι νὰ γίνῃ ἡ πορεία διὰ θαλάσσης καὶ οἱ Σινοπεῖς ἀναλαμβάνουσι νὰ χορηγήσουσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο πλοῖα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ξενοφῶν κατηγορηθεὶς, ὅτι ἐκτύπησέ τινας καὶ ἐφέρετο ἔβριστικῶς, ἀπολογεῖται καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι, ὅσάκις ἠραγαθήσθη νὰ κτυπήσῃ τινὰ καὶ νὰ μεταχειρισθῇ βίαν, τὸ ἔκαμε πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ στρατεύματος καὶ διατήρησιν τῆς πειθαρχίας· οὕτω π. χ. λέγει, ὅτι ἐκτύπησε στρατιώτας τινάς, διότι οὗτοι ἀφήροντες τὰς τάξεις των καὶ τρέχοντες ἔμπροσθεν ἠθέλον νὰ ἀρπάζουσι λάφυρα καὶ νὰ πλεονεκτοῦν. Ἀναφέρει δὲ καὶ ἄλλας περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας δικαίως μετεχειρίσθη βίαν. Τέλος ἐκφράζει τὸ παράπονον, ὅτι τὰ μὲν κακά, ὅσα ἔπαθον ἀπ' αὐτόν, ἐνθυμοῦνται, τὰ δὲ καλά, τὰ ὁποῖα ἔλαβον παρ' αὐτοῦ, λησμονοῦν. «**Ἄλλὰ μὴν**» λέγει «**καλὸν γε καὶ δίκαιον καὶ ὄσιον καὶ ἡδίων τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνήσθαι.**».]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΧΡΥΣΟΠΟΛΙΝ

(ΜΑΪΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 400 π. Χ.)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΥΔΕ)

Συνθήκαι τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων.

Ἄφαιξις εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἐκλογή ἐνὸς ἄρχοντος.

(1, 1-22, 24-33)

Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔζων, § 1-3
οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. Ἐκλώπευον δὲ καὶ
οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους καὶ τῆς
νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν καὶ
πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. Ὁ δὲ Κορύ-
λας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς
Ἑλληνας πρόσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγον-
τας, ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἶη τοὺς Ἑλληνας μῆτε ἀδικεῖν μῆτε
ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι περὶ μὲν τού-
των σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευσονται, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέχοντο
αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, οὓς ἐδόκουν
δικαιοτάτους εἶναι.

Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐω- § 4-6
χίαν μὲν ἀροκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποσιν
ἐδειπνουν καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς ἐνετύγχανον
ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐπεὶ δὲ σπονδαὶ τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν,
ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θραῖκες καὶ πρὸς αὐτὸν ὠρχήσαντο
σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς
μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὡς
πᾶσιν ἐδόκει· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πῶς. Καὶ ἀνέκραγον οἱ
Παφλαγόνες. Καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὄπλα τοῦ ἐτέρου ἐξῆι
ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφε-
ρον ὡς τεθνηκότα· ὁ δὲ οὐδὲν ἐπεπόνθει.

Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἱ ὠρχοῦν- § 7-8
το τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὅπλοις. Ὁ δὲ τρόπος τῆς

ὀρχήσεως ἦν ὅδε· ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὄπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ πυκνὰ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προΐδῃ, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὄπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποίουν ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής, δῆσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βουῖς ζεύξας ὀπίσω τῷ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.

§ 9 - 11

Μετὰ τοῦτο Μυσοῦς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρῃ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην καὶ τοτὲ μὲν, ὡς δύο ἀντιταπτομένων, μιμούμενος ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρήτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δ' ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν καλὴν φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας καὶ ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ῥυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. Μετὰ δὲ τοῦτον οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι, ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, ἦσαν τε ἐν ῥυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις.

§ 12 - 13

Ὀρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὄπλοις εἶναι. Ἐπὶ τούτοις ὀρῶν ὁ Μυσοῦς ἐκπεπληγμένους αὐτοὺς ὀρχηστρίδα εἰσάγει ἐνσκευάσας, ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δούς κούφην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. Ἐνταῦθα κρότος ἦν πολὺς. Τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

§ 14 - 16

Τῇ δὲ ὑστεραία προσῆγον τοὺς πρέσβεις εἰς τὸ στρατεύμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας μήτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ὄχοντο· οἱ δὲ Ἑλληγες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. Τῇ δ' ἄλλη ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι

μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. Οὗτοι δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἑλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. Καὶ Χειρῖσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριῆρη ἔχων. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἦκειν· ὁ δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δέ, ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσσεσθαι.

Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας § 17 - 18 πέντε. Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγύς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσήει αὐτούς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκοντο. Ἠγήσαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιτο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν, ἢ πολυαρχίας οὐσης, δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καί, εἴ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καί, εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἦττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαινέσθαι ἂν· τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

Ὡς δὲ ταῦτα διεννοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· § 19 - 21 καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γινώσκει καὶ εὐνοίαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μεῖζω οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι παρὰ τοῖς φίλοις καὶ εἰς τὴν πόλιν τὸ αὐτοῦ ὄνομα μεῖζον ἀφίξεσθαι, ἴσως δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. Ὅποτε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο, ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἶη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἠπορεῖτο.

Ἀπορουμένῳ δὲ αὐτῷ ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς § 22 - 24 ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα ἐθύετο τῷ Δι

τῷ βασιλεῖ. Θυομένῳ δὲ αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μῆτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μῆτε, εἰ αἰροῦντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

§ 25 - 28

Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε καὶ πάντες ἔλεγον ἓνα αἰρεῖσθαι καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει δηλον εἶναι, ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἦδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἴτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκοιθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος, οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἦττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὖ οὐ πάνυ τι νομίζω ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο· οἶδα γάρ, ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, εὐθύς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρησαν τὴν πόλιν. Εἰ οὖν ταῦτα εἰδὼς ἐγὼ δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονησθείην.

§ 29

»Ὁ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἦττον ἂν στάσις εἴη, ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε, ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γάρ, ὅστις ἐν πολέμῳ ὢν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἴ τινα εὐροῖτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον».

§ 30 - 31

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἀνίσταντο λέγοντες, ὡς δέοι αὐτόν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν, ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι· «ἢ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται; ἐπεὶ, εἰ οὕτω γε τοῦτο ἔχει», ἔφη, «οὐδὲ λο-

χαγεῖν ἡμῖν ἕξεσιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν». Ἐνταῦθα δὴ ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα πλειονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν· «Ἄλλ', ὦ ἄνδρες», ἔφη, «ὡς πάνυ εἰδῆτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἧ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἡσθανόμην, ἐθυόμην, εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι, ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ».

Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἤρε- § 32-34
θη, παρελθὼν εἶπεν· «Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε. Ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε», ἔφη, «καὶ ἐγὼ πειράσομαι, ὅ,τι ἂν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. Καὶ ὑμεῖς παρασκευάζεσθε ὡς αὔριον, ἐὰν πλοῦς ἦ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἔλθομεν, βουλευσόμεθα».

[Ἐκ τῆς Σινώπης μετὰ δήμερον πλοῦν φθάνουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ἑλληνικὴν πόλιν Ἡράκλειαν· ἐδῶ ἀπὸ τοῦς Ἡρακλεώτας, οἱ ὁποῖοι προθύμως τοὺς ἐφιλοξένησαν, ζητοῦν χρήματα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χειρίσοφος καὶ ὁ Ξενοφῶν ἤρουντο νὰ ἐξαναγκάσουν πόλιν ἑλληνικὴν νὰ δώσῃ χρήματα, γίνεται στάσις εἰς τὸ στρατόν καὶ διαίρεσις αὐτοῦ. Οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, οἱ ὁποῖοι ἦσαν περὶ τοὺς 4.500, ἐκλέγουν δέκα στρατηγούς καὶ λαβόντες πλοῖα ἀπὸ τοῦς Ἡρακλεώτας ἀποπλέουν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, ὁ Χειρίσοφος μὲ 2.100 στρατιώτας πορεύεται διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τὴν παραλίαν καὶ ὁ Ξενοφῶν μὲ 2.100 ἀποβιβάζεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς.

Οἱ Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί, ἐνθὺς ὡς ἀπεβιβάσθησαν τὴν νύκτα εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, βαδίζουσι εἰς τὰς πλησίον κειμένας θρακικὰς κώμας· τὴν ἐπομένην δὲ πρωΐαν ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν πρὸς λαφυρα-

γωγίαν και κατορθοῦν νὰ λάβουν πολλὰ λάφυρα· ἀλλ' οἱ Θοῤᾳκες συναθροισθέντες καταδιώκουν αὐτοὺς και, ἀφοῦ ἐφόρευσαν πολλοὺς, ἀναγκάζουν τοὺς λοιποὺς νὰ ὑποχωρήσουν εἰς τινα λόφον και ἐδῶ τοὺς πολιορκοῦν.

Τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀρκάδων και Ἀχαιῶν μαθὼν ὁ Ξενοφῶν συναθροίζει τοὺς στρατιώτας του και προτρέπει αὐτοὺς νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων. Οἱ Θοῤᾳκες ἀντιληφθέντες τὴν βοήθειαν φεύγουν τὴν νύκτα και οὕτως οἱ Ἀρκάδες και Ἀχαιοὶ ἀπροσδοκῆτως ἀπαλλαγέντες ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τρέπονται πρὸς τὴν Κάλπην, ὅπου συναντοῦν τὸν Χειρσόφον· μετ' ὀλίγον δὲ καταφθάνει ἐδῶ και ὁ Ξενοφῶν και χαίρουν ὅλοι διὰ τὴν συνάντησιν και συνένωσιν.

Συνενωθέντες πάλιν οἱ Ἕλληνες στρατοπεδεύουν ταύτην τὴν ἡμέραν πλησίον τοῦ λιμένος τῆς Κάλπης. Τὴν δ' ἐπομένην ἐξέρχονται εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας, διὰ νὰ εὔρουν τροφὰς και διὰ νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς. Ἀφοῦ δ' ἔθαψαν αὐτούς, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν συναθροισθέντες οἱ στρατιῶται πρῶτον μὲν ἀποφασίζουσιν νὰ θανατώσουν πάντα, ὅστις εἰς τὸ ἐξῆς ἤθελε κάμει λόγον περὶ διαιρέσεως τοῦ στρατοῦ, ἔπειτα δὲ ἐκλέγουν και πάλιν ὡς ἄρχοντας τοὺς παλαιοὺς στρατηγούς, ἀντὶ δὲ τοῦ Χειρσόφου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποθάνει, τὸν Νέωνα.

Ὁ Νέων βλέπων τοὺς στρατιώτας εἰς κακὴν κατάστασιν δι' ἄλειψιν τροφίμων ἐξάγει δισχιλίους στρατιώτας πρὸς λαφυραγωγίαν· ἀλλ' οἱ Βιδυνοὶ Θοῤᾳκες βοηθοῦμενοι ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Φαρναβάζου τρέπουν αὐτοὺς εἰς φυγὴν και φορεῦν περὶ τοὺς 500.

Τὴν ἐπομένην ἠγαγκάσθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ ἀποσπρθοῦν εἰς ὄχρῳαν θέσιν και ἐδῶ ὄχρῳονται διὰ τάφρον και χαρακώματος· ἀφοῦ δὲ ἀφῆκαν εἰς τὸ ὄχρῳωμένον στρατόπεδον τὸν Νέωνα μαζί μὲ τοὺς πρεσβυτέρους, ἔρχονται οἱ λοιποὶ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα εἰς τὸν τόπον τῆς συμπλοκῆς και θάπτουν τοὺς νεκροὺς. Ἀλλὰ βλέπουν ἀπέναντί των ἐπιτινων λόφων συντεταγμένους τοὺς Βιδυνοὺς και τοὺς ἱππεῖς τοῦ Φαρναβάζου· ἐνθαρουνθέντες ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ὁρμοῦν κατ' αὐτῶν και τοὺς τρέπουν εἰς φυγὴν. Μετὰ τοῦτο περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ ἔστησαν τροπαῖον, ἐπιστρέφουν εἰς τὸ στρατόπεδον.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐξησφαλίσθησαν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν Βιδυνῶν, διαμένουν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης· ἐξερχόμενοι δὲ εἰς τὰ πέριξ ἐλεηλάτουν αὐτὰ και ἔφερον εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφθόγους τροφὰς·

ἄλλοτε δὲ ἐπρομηθεύοντο τροφὰς ἀγοράζοντες ἀπὸ τὰ καταπλέοντα εἰς τὸν λιμένα πλοῖα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Κλέανδρος, ὁ ἄρμοστής τοῦ Βυζαντίου, ὅστις ὑπόσχεται, ἐὰν οἱ θεοὶ τὸ ἐπιτρέψουν, νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας θυσιάζων διὰ τὴν πορείαν δὲν εἶχε τὰς θυσίας εὐνοϊκὰς δι' αὐτήν, ἀποφεύγει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἑλληνας ὑποσχεθεὶς νὰ ὑποδεχθῇ αὐτούς, ὅσον δύναται καλύτερα, ὅταν φθάσουν εἰς τὸ Βυζάντιον. Καὶ οὗτος μὲν ἀνεχώρησεν. Οἱ δὲ Ἕλληνες πεζῶν διὰ τῆς Βυθονίας πορευόμενοι μετὰ ἕξ ἡμέρας φθάνουν εἰς τὴν Χρυσόπολιν.]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ. ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ

(ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 400 - ΜΑΡΤΙΟΣ ΤΟΥ 399 π. Χ.)

Α'. Οἱ Ἕλληνες ἐν Βυζαντίῳ.

(1, 2-32)

Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στράτευμα, § 2 · 4
μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρέσβεις πρὸς
Ἄναξιβιον τὸν ναύαρχον — ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὧν —
ἔδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπισχνεῖτο
πάντα ποιῆσειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. Καὶ ὁ Ἄναξιβιος μετεπέμ-
ψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπι-
σχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσσεσθαι τοῖς στρατιώταις.
Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν
δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βού-
λοῖτο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἄναξιβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδια-
βάνατα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. Ἔφη οὖν ταῦτα ποιῆσειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θραξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενο- § 5 · 6
φῶντα συμπροθυμεῖσθαι, ὅπως διαβῆ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη
οὐ μεταμελήσειν αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντί. Ὁ δ' εἶπεν·
«Ἄλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν
τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῆ, ἐγὼ
μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους
ὄντας προσφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῆ».

Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρα- § 7-10
τιῶται. Καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἄναξιβιος, ἐκήρυξε δὲ
λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς
ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρα-
τιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν
πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλεάν-
δρω τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγεννημένος, προσελθὼν ἠσπάζετο
αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη. Ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· «Μὴ ποιή-
σης ταῦτα· εἰ δὲ μή», ἔφη, «αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς

ἤδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρχεται τὸ στράτευμα». Ὁ δ' εἶπεν· «Αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, ἀλλ' οἱ στρατιῶται αὐτοί, οἱ ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον». «Ἄλλ' ὅμως», ἔφη, «ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς συμπορευσόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι». «Ταῦτα τοίνυν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν, «ἐλθόντες πρὸς Ἄναξιβιον διαπραξόμεθα». Οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα.

§ 11-14 Ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῆ εἰς τὴν ἔξετασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. Ἐντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας ὡς, ὅποτε ἔξω γένοιντο πάντες, συγκλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλων. Ὁ δὲ Ἄναξιβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· «Τὰ μὲν ἐπιτήδεια», ἔφη, «λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει». Ἐπακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα ἦ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ἰεροῦ ὄρους δεοὶ πορεύεσθαι ἢ κύκλω διὰ μέσης τῆς Θράκης.

§ 15-17 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὄπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντες. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας καὶ ἔλεγον, ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολέμιους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες

ἀνοίξουσιν. Ἄλλοι δὲ ἔθειον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τὸ τεῖχος ὑπερβάντες εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δέ, οἳ ἔτι ἐτύγγανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὀρθῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίνας τὸν μοχλόν, ἀναπεταννύασι τὰς πύλας, οἳ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δεῖσας, μὴ ἔφ' ἀρ- § 18·20
παγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. Οἳ δὲ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βία εἰσπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἳ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἳ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγγανον ὄντες, ἔξω, οἳ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σφίζονται, πάντες δὲ ᾤοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἐαλωκυίας τῆς πόλεως. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀποφεύγει. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ εὐθύς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνης φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἳ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

Οἳ δὲ στρατιῶται, ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσι § 21·24
πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· «Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. Ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσοῦτους. Νῦν ἄν, εἰ βούλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσαις καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν». Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Ἄλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα». Καὶ αὐτὸς τε παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν. Οἳ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταπτόμενοι οἳ τε ὀπλίται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτῶ ἐγένοντο καὶ οἳ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον παρεδεδραμήκεσαν. Τὸ δὲ χωρίον, τὸ Θράκιον καλούμενον, ὡς κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστι, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὄπλα καὶ κατρημίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ § 25

Ξενοφῶν τὴν στρατιὰν καὶ λέγει τάδε· «Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἑξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. Ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαριζόμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἑξαπάτης τιμωρησόμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖσθε, ἃ ἔσται ἐντεῦθεν.

§ 26 - 27

» Πολέμοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. Οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο, εἰκάζειν δὴ ἔξεστιν ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωροῖς οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μείον χιλίων ταλάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως, ὡς πάντες ἡμεῖς ἐπίστασθε.

§ 28

» Νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τοὺς ἀρχαίους συμμάχους ἔχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ τῶν ἐκείνοις τότε συμμάχων πάντων Λακεδαιμονίοις προσγεγενημένων, Τισσαφέρους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἦλθομεν ἀφαιρεσόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; Τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων, ἔστι τις οὕτως ἄφρων, ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι;

§ 29 - 31

» Μὴ πρὸς θεῶν μαινόμεθα μηδ' αἰσχυρῶς ἀπολώμεθα πολέμοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις φίλοις τε καὶ οἰκείοις. Πάντες γὰρ οὗτοι ἐν ταῖς πόλεσίν εἰσι ταῖς

ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ πόλιν πρώτην, εἰς ἣν ἤλθομεν, ἐκπορθήσομεν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι, πρὶν ταῦτα ἐπιδεῖν ὑφ' ὑμῶν γενομένα, μυρίας κατὰ τῆς γῆς ὀργυιᾶς γενέσθαι. Καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἕλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων προεσθηκόσι πειθόμενους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. Καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμπσαντας Ἀναξιβίῳ πρόσβεις εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες εἰσεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' εὐρησόμενοι, ἦν δυνώμεθα, παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι, εἰ δὲ μὴ, δηλώσοντές γε, ὅτι οὐκ ἐξαπατώμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα).

Ταῦτα ἔδοξε καὶ πέμπουσιν Ἰερώνυμόν τε Ἡλεῖον § 32 ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλῆσιον Ἀχαιόν. Οἱ μὲν ταῦτα ᾗχοντο ἐροῦντες.

[Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἀποχωρεῖ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, παρουσιάζεται δὲ εἰς αὐτὸ κάποιος Θηβαῖος τεχονδιώκτης, ὁ Κοιρατάδας, ὁ ὁποῖος ὑπόσχεται νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θράκης, παρέχων εἰς αὐτοὺς ἀφθονα τὰ τροφίμα· οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ ὁ Ἀναξίβιος οὐδὲν ὠρισμένον ἀπέρτησε, δέχονται τὸν Κοιρατάδαν ὡς στρατηγὸν καὶ ἐξέρχονται ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἀλλ' ὁ Κοιρατάδας, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ παρέχῃ τροφὰς δι' ὅλον τὸ στρατεύμα, παραιτεῖται ἀπὸ τὴν στρατηγίαν καὶ ἀναχωρεῖ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κοιρατάδα τὸ στρατεύμα διέμενεν εἰς κώμας τῆς Θράκης κειμένας περὶ τοῦ Βυζαντίου καὶ δὲν ἐγνώριζεν εἰς ποῖον μέρος νὰ διενθνηθῇ. Οἱ στρατιῶται ἐδιχονόουν, διότι ἄλλος μὲν ἤθελε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Σεύθην, τὸν ἡγεμόνα τῆς Θράκης, ἄλλος δὲ εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον, ἄλλος δὲ ἤθελε νὰ διαβιβασθῇ πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ φθάνει εἰς τὸ Βυζάντιον ὁ ἀρμωστής Ἀρίσταρχος ὡς διάδοχος τοῦ Κλεάνδρου καὶ ὁ ναύαρχος Πῶλος ὡς διάδοχος τοῦ

Ἄναξιβίου τῇ συμβουλῇ τοῦ τελευταίου πωλεῖ ὁ Ἀρίσταρχος 400 ἕπο-
λειφθέντας εἰς τὸ Βυζάντιον στρατιώτας τοῦ Κύρου. Ὁ δὲ Ἄναξιβιος,
ἀφοῦ ἐπλευσεν εἰς τὸ Πάριον μαζὶ μὲ τὸν Ξενοφῶντα, ἀποστέλλει εἰς τὸν
Φαρνάβαζον ἀπεσταλμένους, διὰ τὰ τοῦ ὑπενθυμίῃ, ὅτι τοῦ εἶχεν ὑπο-
σχεθῆ. Ἄλλ' ὁ Φαρνάβαζος, ἀφοῦ ἔμαθεν, ὅτι ἦλθεν ἄλλος ἀρμοστής
εἰς τὸ Βυζάντιον, ὁ Ἀρίσταρχος, καὶ ὅτι ὁ Ἄναξιβιος δὲν ἦτο πλέον
ναύαρχος, οὐδὲν μὲν ἀποκρίνεται εἰς τὸν Ἄναξιβιον, διεξάγει δὲ μὲ τὸν
Ἀρίσταρχον διαπραγματεύσεις περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος. Τότε ὁ
Ἄναξιβιος, διὰ τὰ ἐκδικηθῆ, παρακινεῖ τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἐπιστρέψῃ
εἰς τὸ στράτευμα καί, ἀφοῦ ὀδηγήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρον εἰς
τὴν Πέριπτον, νὰ διαβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς καταπολέμησιν
τοῦ Φαρναβάζου.

Ὁ Ξενοφῶν ἐπιστρέφει εἰς τὸ στράτευμα, οἱ δὲ στρατιῶται τὸν ὑπο-
δέχονται μὲ μεγάλην τῶν χαρῶν καὶ εὐθὺς τὸν ἀκολουθοῦν, προθυμότα-
τοι νὰ διαβιβασθοῦν ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἄλλ' ὁ νέος ἀρμο-
στής Ἀρίσταρχος, ὅπως εὐχαριστήσῃ τὸν Φαρναβάζον, ἐμποδίζει αὐτοὺς
νὰ διαβιβασθοῦν.

Εἰς τοιαύτην ἀμηχανίαν ἐβρεθεῖς ὁ Ξενοφῶν μεταβαίνει μαζὶ μὲ
ἄλλους στρατιώτας εἰς τὸν Σεύθη, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπανεπιλημμένως εἶχε
παρακληθῆ νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὸ στράτευμα. Ὁ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐπεθύ-
μει νὰ ἀνακτήσῃ τὴν πατρικὴν του ἀρχὴν, τὴν ὁποίαν εἶχε στερηθῆ, ὑπό-
σχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα, ὅτι καὶ μεγάλους μισθοὺς καὶ χώραν καὶ
ἄλλα θὰ δώσῃ εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐὰν τὸν βοηθήσουν πρὸς ἐπιτυχίαν
τοῦ σκοποῦ του.]

Β'. Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθη καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον.

(3, 1-33)

§ 1.2 Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπή-
λαινον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγ-
γειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν
Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς·
τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν εἶσαι, τὸ δὲ

στράτευμα συγκαλέσαι. Καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέω-
νος· οὗτοι δὲ ἀπείχον ὡς δέκα στάδια.

Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστάς Ξενοφῶν εἶπε τάδε· «Ἔν- § 3-6
δρος, διαπλεῖν μὲν, ἔνθα βουλόμεθα, Ἀριστάρχος τριήρεις
ἔχων κωλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ
αὐτὸς κελεύει εἰς Χερρόνησον βίαι διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὄρους πο-
ρεύεσθαι· ἦν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε
πωλήσειν ἔτι ὑμᾶς φησιν, ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατή-
σεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιοίεσθαι
ἔτι, ὥσπερ νυνί, δεομένους τῶν ἐπιτηδίων. Οὗτος μὲν ταῦτα
λέγει· Σεύθης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἴητε, εὖ ποιήσειν
ὑμᾶς. Νῦν οὖν σκέψασθε, πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο
βουλευέσεσθε ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. Ἐμοὶ μὲν οὖν
δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν, ὥστε ἀγοράζειν,
οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἐῶσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώ-
μας, ὅθεν οἱ ἦπτους ἐῶσι λαμβάνειν, ἐκεῖ, ἔχοντας τὰ ἐπιτή-
δεια, ἀκούοντας, ὅτι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι, ὅτι ἂν ἡμῖν
δοκῆ κράτιστον εἶναι. Καὶ ὅτω», ἔφη, «ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν
χεῖρα». Ἀνέτειναν ἅπαντες. «Ἀπιόντες τοίνυν», ἔφη, «συ-
σσευάζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ».

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἠγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο. Νέων δὲ § 7-9
καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἔπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ δ' οὐχ
ὑπήκουον. Ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προσηλύθησαν,
ἅπαντ' Ἀριστάρχου. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέ-
λευσεν, ὅπως, ὅτι πλείστων ἀκούοντων, εἴποι αὐτῷ, ἃ ἐδόκει
συμφέρειν. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν· «Ἡμεῖς πο-
ρευόμεθα, ὅπου μέλλει ἕξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ
δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων τοῦ Ἀριστάρχου αἰρησό-
μεθα, ἃ ἂν κράτιστα δοκῆ εἶναι. Ἦν οὖν ἡμῖν ἠγήσῃ, ὅπου
πλείστά ἐστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ξενίεσθαι». Καὶ
ὁ Σεύθης ἔφη· «Ἀλλὰ οἶδα κόμας πολλὰς ἀθρόας καὶ πάντα

ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας ἡμῶν οὐ πολύ». «Ἐγοῦ τοίνυν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν.

§ 10 - 12 Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοὶ καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἕξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμῆσω. Σιτία δὲ καὶ ποτά, ὡσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἕξετε· ὅποσα δ' ἂν ἀλίσκεται, ἀξιόσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. Καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ ἀναζητεῖν· ἂν δὲ τις ἀνθιστῆται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι». Ἐπήρητο ὁ Ξενοφῶν· «Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στράτευμα;» Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Οὐδαμῆ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῆ».

§ 13 - 14 Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν γὰρ ἦν καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν ἦν, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἶόν τε, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμῇ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. Ὅντων δ' ἀγαθῶν τοσοῦτων, εἰ μισθὸν προσλήψοιντο, εὐρημα ἐδόκει εἶναι. Μετὰ ταῦτα εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· «Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψηφιῶ ἐγὼ ταῦτα». Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. Εὐθύς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρατεύοιντο αὐτῷ.

§ 15 - 17 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγὸς δὲ καὶ λοχαγὸς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, Ἡρακλείδης τις Μαρωνεΐτης, ὃς ἦν ἐκεῖ, προσίων ἐνὶ ἐκάστῳ, οὔστινας ᾤετο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς κινεας, οἱ παρήσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον, τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα, καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ

γυναικί, ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ', ἐπεὶ τὸ στρατεύμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. «Γείτων οὖν ὧν ἰκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. Ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε, ὅ,τι ἂν ἄγητε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ, τῷ πρόσω οἰκοῦντι, διδῶτε». Τούτους μὲν οὕτως ἔπειθεν.

Αὐθις δὲ Τιμασίῳνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθὼν, ἐπεὶ ἦκου- § 18 - 20
σεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικὰς, ἔλεγεν, ὅτι νομίζοιτο, ὁπότε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. «Οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἰκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι». Τοιαῦτα παρήγει ἐκάστῳ προσιών. Προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε· «Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μεγίστόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν· ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθην. Εὐνοὺς δέ σοι ὧν παραινῶ· εὖ οἶδα γάρ, ὅτι, ὅσῳ ἂν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσει». Ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· διεβεβήκει γὰρ ἐκ Παρίου οὐκ ἔχων, εἰ μὴ παῖδα καὶ ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον τῶν τε Θρακῶν οἱ κράτιστοι τῶν πα- § 21 - 22
ρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ πρέσβεις, ὅσοι παρήσαν ἀπὸ πόλεως, ἐκαθέζοντο μὲν κύκλῳ ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῆται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. Μάλιστα δ' αἰ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν. Καὶ πρῶτος τότε ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς ἐαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει, οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἐαυτῷ καταλιπών. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίουν, καθ' οὓς αἰ τράπεζαι ἔκειντο.

§ 23 - 25 Ἄρκας δέ τις, Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρριπτεῖν εἶα χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχοῦνικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. Κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, «Ἐκεῖνα», ἔφη, «δός· σχολάζει γὰρ ἡδῆ, ἐγὼ δὲ οὐδέπω». Ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἠρώτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγει. Ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἑλληνίζειν γὰρ ἠπίστατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλωσ ἐγένετο.

§ 26 - 28 Ἐπεὶ δὲ προυχώρει ὁ πότος, εἰσηλθὲν ἀνὴρ Θοῤῥξ ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε· «Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων, ὃν ἂν ἐθέλῃς, αἰρήσεις καὶ ἀποχωρῶν οὐ φοβήσῃ τὸν πολέμιον». Ἄλλος παῖδα εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί. Καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρήσατο φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἄξιαν δέκα μνῶν. Γνήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ἀναστάς εἶπεν, ὅτι ἀρχαῖος εἶη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα («ἴνα καὶ ἐγώ»), ἔφη, «ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν».

§ 29 - 31 Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο, τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγχανεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιατάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος. Ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξαι τὸν οἰνοχόον. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀνέστη δεξιόμενος τὸ κέρας καὶ εἶπεν· «Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθη, δίδωμι ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἑμούςς τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοι βουλομένους φίλους εἶναι. Καὶ νῦν πάρεσιν οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προϊέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψῃ πατρῶαν οὔσαν, τὴν δὲ κτήσῃ, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας

καὶ γυναῖκας κατακτῆσει, οὓς οὐ λήξεσθαι σε δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σὲ δῶρα». Ἀναστάς ὁ Σεύθης συνεξέπιε τῷ Ξενοφῶντι.

Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷοις σημαίνουσιν αὐλοῦν- § 32-33
τες καὶ σάλπιγγιν ὠμοβοεαίαις ῥυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδιδι σαλπίζοντες. Καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστάς ἀνέκρωγέ τε πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο, ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος, μάλα ἔλαφρῶς. Εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

[Μετὰ τὸ δεῖπνον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ λοχαγοὶ ἀπέρχονται εἰς τὸ στρατόπεδον· ὁ δὲ Σεύθης καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπιπίπτουν ἀνεπίστως κατὰ τῶν κωμῶν τῶν πολεμίων καὶ πολλὰ μὲν ἀνδράποδα, πολλὰ δὲ ζῶα συλλαμβάνουν.

Τὴν ἐπομένην ὁ Σεύθης κατακαίει τὰς κόμας καὶ στρατοπεδεύει εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θυνῶν· οἳτοι δέ, ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν, ἐγκαταλείπουν τὰς κόμας τῶν καὶ καταφεύγουν εἰς τὰ ὄρη. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας συνάπτουν εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην καὶ δίδουν ὀμήρους. Ἀλλὰ κατὰ τινα νύκτα κατελθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοὶ ἐπιτίθενται κατὰ πῦρος ὑπ' αὐτὸ ἐνυγνότερον κειμένης κόμης, ὅπου κατεσκήρωνεν ὁ Ξενοφῶν, καὶ πυροπολοῦν αὐτήν.

Τὴν ἐπομένην ὁ Ξενοφῶν μὲ τὸν στρατὸν του καὶ μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Σεύθου καὶ μὲ πολλοὺς ἐκ τῶν Ὀδρουσῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον προσέλθει εἰς τὸν Σεύθην, ἐκστρατεύει εἰς τὸ ὄρος, ὅπου εἶχον καταφύγει οἱ Θυνοί. Οἳτοι, ὅτε ἀπὸ τοῦ ὄρους εἶδον ἃ ἐπέρχεται ἐναντίον τῶν τόσοσιν πολυάριθμος στρατός, φοβηθέντες καταβαίνουν καὶ μὲ παρακλήσεις ζητούν καὶ συνομολογοῦν εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην.

Οἱ Ἕλληνες μὲ τὸν Σεύθην, ἀφοῦ διέβησαν τὰ ὄρη, ἔρχονται εἰς τὸ καλοῦμενον Δέλτα τῆς Θοράκης πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τοῦ Βυζαντίου. Ἐδῶ γεννῶνται δυσσεσκεκίαι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Σεύθου, διότι ὁ ταμίας τοῦ Σεύθου Ἡρακλείδης κατεκράτησε μέρος τοῦ μισθοῦ τῶν Ἑλλήνων. Τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ξενοφῶντος αἱ δυσσεσκεκίαι διελύθησαν καὶ ἐκστρατεύουν ὅλοι μαζὶ εἰς τὴν πρὸς βορρῶν πλησίον τοῦ Εὐξείνου Πόντου κειμένην χώραν μέχρι τοῦ Σαλμυδησοῦ. Ταύτην δὲ ἀφοῦ ὑπέταξαν, ἐπιστρέφουν καὶ στρατοπεδεύουν πλησίον τῆς Σηλυβρίας. Ἐδῶ ὁ

Σεύθης, ἐπειδὴ ἐνόμισεν, ὅτι δὲν ἐχρειαζέτο πλέον τοὺς Ἕλληνας, ἔπαιψε τὰ παρέχη μισθόν.

Κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἀποφασίζουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ βοηθήσουν τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐλληνικὰς πόλεις κατὰ τοῦ Τισσαφέροντος καὶ ἀποστέλλουσιν μὲ τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς τὴν Ἐφεσον τὸν Θίβρωνα. Οὗτος, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀρκετὸν στρατόν, στέλλει δύο ἄνδρας εἰς τὴν Θράκην, διὰ νὰ μισθώσουν ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμοίων τοὺς Ἕλληνας.

Ὅτε ἔμαθον τοῦτο ὁ Ἡρακλείδης καὶ ὁ Σεύθης, οἱ ὅποιοι ἐπεθύμουν νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ὄδηγουν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θίβρωνος εἰς τὸ στρατεύμα. Οἱ στρατιῶται μετ' εὐχαριστήσεως ἀκούουσιν τὰς προτάσεις τῶν ἀπεσταλμένων, μερικοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἀρχάδων καὶ κατηγοροῦν τὸν Ξενοφῶντα, διότι δῆθεν ἐξ αἰτίας του τὸ στρατεύμα, ἐνῶ θὰ ἠδύνατο νὰ εὐρίσκειται ἐν Ἀσίᾳ μετὰ τῶν Λακεδαιμοίων, ἠργακάσθη νὰ ὑπηρετῇ ἐν μέσῳ πολλῶν κακοχιῶν τὸν Σεύθην, ὅστις αὐτὸν μὲν ἔκαμε πλουσιώτατον, τὸν δὲ μισθὸν τῶν στρατιωτῶν ἀποστερεῖ.

Ὁ Ξενοφῶν ἀποκρούει τὴν κατηγορίαν αὐτὴν διὰ πειστικωτάτου λόγου. Κατόπιν ὁμιλοῦν καὶ ἄλλοι ὑπὲρ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἀπαιτοῦν νὰ εἰσπραχθῇ ὁ μισθός, τὸν ὅποιον κατεκράτει ὁ Σεύθης. Ταῦτα ἀκούσαντες ὁ Ἡρακλείδης καὶ ὁ Σεύθης ἀπῆλθον ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸν στρατόπεδον ὁ δὲ Σεύθης ματαιῶς προσεπάθησε διὰ πολλῶν ὑποσχέσεων νὰ κρατήσῃ τὸν Ξενοφῶντα μετὰ χιλίων δολιτῶν.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες κατασκηρώνουσιν εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐσκόπευον, ἀφοῦ προμηθευθῶν ἀφθονώτατα τὰ πρὸς συντήρησίν των, νὰ κατέλθουν εἰς τὴν θάλασσαν· αἱ δὲ κῶμαι αὗται εἶχον δωρηθῆ ἀπὸ τὸν Σεύθην εἰς τὸν Μηδοσάδην. Οὗτος, ἐπειδὴ ἔβλεπεν, ὅτι αἱ κῶμαι του ἐληματοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀπαιτεῖ ἐν ὀνόματι τοῦ Σεύθου νὰ μὴ λεηλατοῦν αὐτὰς καὶ ν' ἀπέλθουν ἐκ τῆς χώρας του.

Ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Μηδοσάδην μετὰ πολλῆς πικρίας, διότι οὗτος λέγει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐγκαταλείβουν χώραν, τὴν ὁποίαν ἄνευ αὐτῶν δὲν θὰ εἶχεν ὁ Σεύθης· τὸν παραπέμπει δὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, τοὺς ἄρχοντας τοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήτησαν ἀπειλητικῶς νὰ δοθῇ εἰς τὸ στρατεύμα ὁ ὀφειλόμενος μισθός, ὁ Μηδοσάδης προτείνει νὰ ἀναθέσων τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Σεύθην.

Ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν εἰς τὸν Σεύθην ἀποδεικνύει δι' ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων, ὅτι καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον του καὶ ἡ εὐημερία τοῦ κράτους του ὑπαγορεύουσιν εἰς αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς

πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὑποχρεώσεις του. Ὁ Σεύθης πεισθεὶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ξενοφῶντος ἀποδίδει τὰ ὑφειλόμενα, τὰ ὅποια οἱ Λακεδαιμόνιοι διανέμουν εἰς τὸ στρατεῖμα.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἠτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλὰ φίλοι του προσελθόντες τὸν καταπέιθουν νὰ παραμείνῃ, ἕως ὅτου παραδώσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Θίβρωνα.]

Γ'. Ἐπιστροφή εἰς τὴν Ἀσίαν.— Παράδοσις τοῦ στρατεύματος εἰς τὸν Θίβρωνα.

(8, 1 - 8, 24)

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ τῷ Ξε- § 1-4
νοφῶντι Εὐκλείδης, μάντις Φλειάσιος, ὁ Κλεαγόρου υἱός· οὗτος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι, ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἠρώτα αὐτόν, πόσον χρυσίον ἔχει. Ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν ἢ μὴν ἕξαι μὴδὲ ἐφόδιον, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἅ ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν. Ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. Ἐπεὶ δ' ἔπεμψαν Λαμψακηνοὶ ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθνε τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερά ὁ Εὐκλείδης εἶπεν, ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. «Ἄλλ' οἶδα», ἔφη, «ὅτι, κὰν μέλλῃ ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἂν μὴδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ». Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· «Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ μειλίχιός ἐστι», καὶ ἐπήρετο, εἰ ἤδη θύσειεν, «ὥσπερ οἴκοι», ἔφη, «εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν». Ὁ δ' οὐκ ἔφη, ἕξ ὅτου ἀπεδήμησε, τεθυκέναι τούτῳ τῷ θεῷ. Συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι, ὥσπερ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Ξενοφῶν προσελθὼν εἰς Ὀφρύνιον § 5-6
ἐθύετο καὶ ὀλοκαύτει χοίρους τῷ πατρῷ νόμῳ καὶ ἐκαλλιέρει. Καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσικλείδης

χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππον, ὃν ἐν Λαμφάκῳ ἀπέδοτο πενήτηκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἠδεσθαι τῷ ἵπῳ, λυσάμενοι ἀπέδωσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἠθέλον ἀπολαβεῖν.

§ 7-8 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος καὶ ὑπερβάντες καὶ Ἰδην εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θήβης πεδῖον. Ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυτίου καὶ Κυτωνίου εἰς Καΐκου πεδῖον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

§ 24 Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στρατεῦμα καὶ συμμείξας αὐτὸ τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 1-2 γίγνομαι τινος γεννώμαι από τινα.— ύποπτεύω τελευτήν του βίου προαισθάνομαι τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου.— τὼ παῖδε ἀμφοτέρω = τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους.— παρεῖναι, ἀπρμφ. τοῦ πάρεμι (παρὰ + εἶμι) εἶμαι παρών, παρευρίσκομαι.— μεταπέμπομαι προσκαλῶ.— ἀρχή ἢ χώρα, τὴν ὁποῖαν διοικεῖ τις : ἢ σατραπεία.— σατράπης ἐλέγετο ὁ διοικητὴς μᾶς ἐκ τῶν εἴκοσι μεγάλων διοικήσεων ἢ σατραπειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦτο διηρημένον τὸ περσικὸν κράτος : ἢ σατραπεία τοῦ Κύρου περιελάμβανε τὴν Λυδίαν, τὴν Μεγάλην Φρυγίαν καὶ τὴν Καππαδοκίαν (βλ. χωρογρ. πίν.).— ἀπέδειξε, ἀόρ. τοῦ ἀποδείκνυμι διορίζω.— Καστωλὸς πόλις τῆς Λυδίας, πιθανῶς πλησίον τῶν Σάρδεων ἢ πεδιάς τοῦ Καστωλοῦ (Καστωλοῦ πεδίον) ἦτο ὁ τόπος, ὅπου ἐγίνοντο κατ' ἔτος αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν στρατευμάτων τῆς σατραπείας τοῦ Κύρου.— Τισσαφέρνης σατράπης τῆς Καρίας.— ὀπλῖται ἐκαλοῦντο οἱ βαρέως ὀπλισμένοι πεζοὶ στρατιῶται· οὗτοι ἔφερον κράνος, θώρακα, κνημίδας, ξίφος, ἀσπίδα καὶ δόρυ (βλ. πίν. III ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).— Παρράσιος ὁ ἐκ τῆς Παρρασίας, χώρας τῆς Ἄρκαδίας.— ἄρχων ἀρχηγός.

§ 3. κατέστη, ἀόρ. τοῦ καθίσταμαι· καθίσταμαι εἰς τὴν βασιλείαν γίνομαι βασιλεὺς.— ἐπιβουλεύω τινὶ ἐπιβουλεύομαι τινα, σχεδιάζω κακὸν ἐναντίον τινός. — ἀποκτενῶν, μέλλ. μτχ. τοῦ ἀποκτείνω· ὡς ἀποκτενῶν με σκοπὸν νὰ (τὸν) φονεύσῃ.— ἐξαιτοῦμαι τινα ζητῶ ὡς ἰδικήν μου χάριν τὴν σωτηρίαν τινός : με τὰς παρακλήσεις μου σφίζω τινά.— ἀποπέμπω ἀποστέλλω.

§ 4-5. ἀτιμάζομαι προσβάλλομαι, ἐντροπιάζομαι.— βουλεύο

μαι σκέπτομαι.— ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ πῶς νὰ μὴ εἶναι ποτὲ πλέον εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του.— δὴ ὡς γνωστόν.— ὑπάρχω τινὶ εἶμαι ἐξ ἀρχῆς ὑπὲρ τινος, ὑποστηρίζω τινά.— φιλῶ ἀγαπῶ.— ἀφικνοῦμαι ἔρχομαι.— ἀποπέμπομαι κατενοδώνω ἀπὸ πλησίον μου.— διατιθεῖς, μτχ. ἔνεστ. τοῦ διατίθημι διαθέτω.— οἱ παρ' ἑαυτῷ βάρβαροι οἱ βάρβαροι τῆς σατραπείας του.— ἐπιμελοῦμαι τινος φροντίζω διὰ τινά.— εὐνοϊκῶς ἔχω τινὶ εὐνοϊκῶς διάκειμαι (εἶμαι ἀφωσιωμένος) πρὸς τινά.

§ 6-7. δύναμις στρατιωτικὴ δύναμις, στράτευμα.— ὡς ἐδύνατο μάλιστα ἐπικρυπτόμενος ὅσον ἠμποροῦσε περισσότερον κρυφίως.— ὅτι ἀπαρρασκευότατον ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπαράσκευον.— λαμβάνω καταλαμβάνω, εὐρίσκω.— συλλογὴ συνάθροισις στρατοῦ, στρατολογία.— φυλακὴ φρουρά.— τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις = ἐκάστῳ τῶν φρουράρχων (τούτων, δηλ. τῶν φυλακῶν).— λαμβάνω, ἐδῶ : στρατολογῶ, προσλαμβάνω ὡς μισθοφόρους.— ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους καὶ γενναιοτέρους.— ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσ. ταῖς πόλεις διότι δῆθεν ὁ Τισσ. ἐπεβουλεύετο (αὐτὰς) τὰς πόλεις.— καὶ γὰρ καθόσον μάλιστα.— τὸ ἀρχαῖον ἐξ ἀρχῆς, ἀρχικῶς.— ἀφειστήκεσαν, ὑπερσυντλ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀποσταθῶ.— προαισθόμενος, ἀόρ. τοῦ προαισθάνομαι.— ἐκβάλλω ἐξορίζω.— ὑπολαμβάνω τοὺς φεύγοντας λαμβάνω ὑπὸ τὴν προστασίαν μου τοὺς ἐξορίστους.— πειρῶμαι προσπαθῶ.— κατάγω τινά ἐπαναφέρω τινά (ἐξορίστον) εἰς τὴν πατρίδα του.— ἐκπεπωκότας, πρkm. τοῦ ἐκπίπτω ἐξορίζομαι.— καὶ αὕτη καὶ τοῦτο (τὸ ὅτι δηλ. ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον).— αὖ πάλιν.

§ 8. ἀξιῶ προβάλλω τὴν ἀξίωσιν.— οἱ = αὐτῷ (τῷ Κύρῳ).— συμπράττω τινὶ τι βοηθῶ τινά εἰς τι.— ἐπιβουλή πρὸς τινά ἐχθρικὰ σχέδια ἐναντίον τινός.— ἀμφὶ τὰ στρατεύματα εἰς συντήρησιν τῶν στρατευμάτων.— οὐδὲν ἄχθομαι διόλου δὲν δυσαρεστοῦμαι.— οἱ γινόμενοι δασμοὶ οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι.— ἐκ τῶν πύλεων, ὦν = ἐκ τῶν πόλεων, ἄς.

§ 9. αὐτῷ χάριν αὐτοῦ (τοῦ Κύρου).— Χερρόνησος ἡ Θρακικὴ Χερσόνησος ἡ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.— καταντιπέραν ἀπέναντι.—

Ἄβυδος ἀρχαία πόλις τῆς Τρωάδος εἰς τὸ στενότατον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου.—φυγὰς ἐξόριστος.—συγγενόμενος, ἀόρ. τοῦ συγγίγνομαι τινι σχετιζομαι με τινα.—ἠγάσθη, ἀόρ. τοῦ ἄγαμαι ἐκτιμῶ πολύ.—μύριοι δέκα χιλιάδες.—δαρειακὸς περσικὸν νόμισμα χρυσοῦν κοπὲν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Δαρείου· εἶχεν ἀξίαν 20 δραχμῶν ἀττικῶν (Ἡ ἀττικὴ δραχμὴ = 8 σημεριναὶ χρυσαῖ).—χρυσίον χρυσαῖ νομίσματα, χρήματα.—ὀρμῶμαι ἐκ Χερσονήσου ἔχω τὴν Χερσόνησον ὡς ὀρμητήριον.—ὑπὲρ Ἑλλησποντιον ὑπεράνω τοῦ Ἑλλησπόντου.—συμβάλλομαι τινι εἰς τὴν τροφήν συνεισφέρω εἰς τινα διὰ τὴν συντήρησιν.—ἐκὼν, ἐκοῦσα, ἐκὼν θέλων, ἐκουσίως, θεληματικῶς.—τὸ στρατεύμα λανθάνει τρεφόμενον τὸ στρατεύμα συντηρεῖται κρυφίως (χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς).

§ 10. ξένος φίλος (ἐκ ξένης χώρας).—οἴκοι ἐν τῇ πατρίδι.—ἀντιστασιώτης ἀντίπαλος πολιτικός.—αἰτῶ τινα ζητῶ παρὰ τινος.—εἰς, πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν: ἕως.—ξένος, ἐδῶ: μισθοφόρος.—τριῶν μηνῶν μισθὸν χρήματα διὰ μισθοδοσίαν (τούτων, τῶν δισχιλίων περὶ τοῦ μισθοφόρου) τριῶν μηνῶν.—περιγίγνομαι τινος ὑπερισχύω τινός, καταβάλλω τινά.—δέομαι τινος παρακαλῶ τινα.—πρόσθεν πρότερον.—καταλύω πρὸς τινα συμφιλιόνομαι με τινα.—συμβουλεύομαι τινι ζητῶ τὴν συμβουλήν, τὴν γνώμην τινός.

§ 11. κελεύω τινά παραγγέλλω εἰς τινα.—παραγίγνομαι προσέρχομαι, ἔρχομαι πλησίον (τινός).—ὡς βουλόμενος διότι τάχα ἤθελε.—Πισίδαι κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Πισιδίας, χώρας εἰς τὰ νότια τῆς Μ. Ἀσίας.—πράγματα παρέχω τινὶ ἐνοχλήσεις παρέχω εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα.—Στυμφάλιος ὁ ἐκ τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας.—ὡς πολεμήσων διότι δῆθεν ἐσκόπευε νὰ πολεμήσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

§ 1. δοκεῖ μοι φαίνεται εἰς ἐμὲ καλόν, ἀποφασίζω.—ἤδη πλέον.—ἄνω εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας.—τὴν πρόφασιν ποιῶμαι προφασίζομαι.—ὡς βουλόμενος, ἐδῶ: ὅτι τάχα ἤθελε.—ὡς ἐπὶ τούτους δῆθεν ἐναντίον τούτων.—ἦκειν νὰ ἔλθῃ.—

συναλλαγέντι, ἀόφ. τοῦ συναλλάττομαι πρὸς τινα συμφιλιώνομαι με τινα.—οἱ οἴκοι (ἀντιστασιῶται) οἱ ἐν τῇ πατρίδι πολιτικοὶ ἀντίπαλοι.—προεισιτήκει ἤτο ἀρχηγός· ὑπερσυντλ. τοῦ προΐσταμαι.—ἐν ταῖς πόλεσι, δηλ. ταῖς Ἰωνικαῖς.—τὸ ξενικὸν τὸ μισθοφορικὸν στρατεύμα.

§ 2-3. καταπράττω φέρω εἰς καλὸν πέρας.—ἐφ' ᾧ ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα.—παύομαι (τοῦ πολέμου) παύω τὸν πόλεμον.—καταγάγω, ἀόφ. εὐκτ. τοῦ κατάγω (βλ. κεφ. 1, § 6-7, σελ. 126).—οἵκαδε εἰς τὴν πατρίδα.—πιστεύω τινὶ ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τινα.—παρῆσαν εἰς Σάρδεις ἦλθον εἰς τὰς Σάρδεις.—παραγίγνομαι, βλ. κεφ. 1, § 11.—γυμνῆς (ἢ γυμνήτης) ἐκαλεῖτο ὁ ἐλαφρῶς ὄπλισμένος πεζὸς στρατιώτης, ὁ ὁποῖος ἔφερεν ἢ σφενδόνην (σφενδονήτης) ἢ ἀκόντιον (ἀκοντιστής) ἢ τόξον (τοξότης).—πελταστής ἐκαλεῖτο ὁ φέρων δόρυ, ξίφος καὶ μικρὰν ἡμισελήνοειδῆ ἀσπίδα, τὴν πέλτην.—στρατεύομαι ἀμφὶ Μίλητον πολιορκῶ τὴν Μίλητον.

§ 4. ἠγοῦμαι νομίζω.—ἡ ὥς ἐπὶ Πισίδας παρὰ ὅση θὰ ἐχρειάζετο ἐναντίον τῶν Πισιδῶν.—ἡ ἐδύνατο = ὥς ἐδύνατο (κεφ. 1, § 6).—στόλος ἡ ἐτοιμασία πρὸς ἐκστρατεῖαν.—ἀντιπαρασκευάζομαι παρασκευάζομαι καὶ ἐγὼ ἐναντίον ἄλλου παρασκευαζομένου.

§ 5-6. ὀρμῶμαι ξεκινῶ.—ἐξελαύνω... ἐπὶ ἢ εἰς προχωρῶ... καὶ φθάνω εἰς.—σταθμός, ἢ λ. σημαίνει ἀπόστασιν διανομένην ἐν τὸς μᾶς ἡμέρας.—παρασάγγης μονὰς μετρήσεως μήκους παρὰ τοῖς Πέρσας· ἰσοδυναμεῖ πρὸς 5 1/2 καὶ πλέον σημερινὰ χιλιόμετρα.—εὗρος πλάτος.—πλήθρον μονὰς μήκους τριᾶκοντα καὶ ἐνὸς μέτρων.—ἐξευγμένη ἐπὶ πλοίοις ἀποτελουμένη ἀπὸ ἐπτὰ συνευγεγμένα πλοῖα.—Δόλοπες λαὸς θεσσαλικὸς πλησίον εἰς τὴν Πίνδον.—Αἰνιᾶνες λαὸς θεσσαλικὸς πλησίον τῆς Οἴτης καὶ τοῦ Σπερχειοῦ.—Ὀλύνθιοι κάτοικοι τῆς Ὀλύνθου, ἀρχαίας πόλεως τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου.

§ 7-8. βασιλεία ἀνάκτορα.—παράδεισος περιπεφραγμένος τόπος ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως, κατάφυτος καὶ πλήρης ἀγρίων ζώων.—μέγας βασιλεὺς ἐκαλεῖτο ὁ βασιλεὺς τοῦ περσικοῦ κράτους.—έρυμνός δαχυρός.—ἐμβάλλω, ἐπὶ ποταμοῦ· χύνομαι.

§ 9-10. ἐξέτασις ἐπιθεώρησις.—ἀριθμὸς ἀρίθμησις.—γίγνο-

μαι, ἐπὶ ποσῶν καὶ ἀριθμῶν: συμποσοῦμαι εἰς, ἀνέροχομαι εἰς.—
Πέλται πόλις τῆς Φρυγίας.—**τὰ Λύκαια** ἑορτὴ πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκαίου Διὸς τελουμένη ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ὄρους ἐν Ἀρκαδίᾳ: **θύω τὰ Λύκαια** με θυσίας ἑορτάζω τὰ Λύκαια.—**τίθημι ἀγῶνα** διοργανῶνω (ἀθλητικὸν) ἀγῶνα.—**στλεγγίς** κόσμημα τῆς κεφαλῆς ἐν εἶδει κτερίου.—**θεωρῶ τὸν ἀγῶνα** παρίσταμαι ὡς θεατῆς εἰς τὸν ἀγῶνα.

§ 11 - 13. Καῦστρου πεδίον πόλις τῆς Φρυγίας.—**ιόντες**, μτχ. τοῦ ἔρχομαι.—**αἱ θύραι (Κύρου)** ἡ σκηνὴ (τοῦ Κύρου).—**ἐλπίδας λέγων διήγε** διαρκῶς ἔλεγεν (εἰς αὐτοὺς) νὰ ἐλπίζουν.—**δηλός εἰμι** μετὰ μτχ.: εἶναι φανερὸν ὅτι ἐγώ ...—**ἀνιῶμαι** λυποῦμαι, στενοχωροῦμαι.—**πρὸς τοῦ τρόπου (τοῦ) Κύρου** σύμφωνον πρὸς τὸν χαρακτῆρα (ἴδιον τοῦ χαρακτῆρος) τοῦ Κ.—**ἀποδίδωμι** πληρῶνω τὰ ὀφειλόμενα.—**δ' οὖν** ὅπωςδήποτε.—**ἡ Κίλισσα** ἡ βασίλισσα τῆς Κιλικίας.—**φυλακὴ** σωματοφυλακὴ.—**Ἀσπένδιος** ὁ ἐκ τῆς Ἀσπένδου, πόλεως τῆς Παμφυλίας εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.

§ 14 - 16. **δεηθῆναι**, ἀόρ. τοῦ **δέομαι** **τινος** (βλ. κεφ. 1, § 10, σελ. 127).—**νόμος (ἔστί) τινι** ὑπάρχει συνήθεια εἰς τινα, συνηθίζει τις.—**ἐπὶ τεττάρων** εἰς βῆθος τεσσάρων ἀνδρῶν, εἰς τέσσαρας σειράς.—**θεωρῶ**, ἐδῶ: ἐπιθεωρῶ.—**παρελαύνω** περνῶ ἔμπροσθεν.—**ἴλη** τριῆμα ἵππικῶ 64 ἀνδρῶν.—**τάξις** τριῆμα πεζικῶ 100 ἀνδρῶν.—**ἄρμα** πολεμικὸν ὄχημα με δύο τροχοὺς, ὀπίσω μόνον ἀνοικτὸν καὶ ἀσκεπές.—**ἀρμάμαξα** ὄχημα με τέσσαρας τροχοὺς, ὀπίσω καὶ ἐπάνω κλειστόν, εἰς δὲ τὰ πλάγια μόνον με παραπετάσματα, χρησιμεῦον εἰς τὰς ὁδοπορίας πρὸς μεταφορὰν περιφανῶν προσώπων, ἰδίως δὲ γυναικῶν.—**φοινικοῦς κόκκινος**.—**ἐκκαλύπτομαι** ξεσκεπάζομαι **ἀσπίς ἐκκεκαλυμμένη** ἀσπίς χωρὶς τὸ (συνήθως δερμάτινον) κάλυμμά της.

§ 17 - 18. **παρελαύνω** **τινὰ** περνῶ ἔμπροσθέν **τινος**.—**πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης** πρὸ τοῦ μέσου τῆς φάλαγγος: **φάλαγξ** δὲ ὁ ὅλος στρατὸς παρατεταγμένος πρὸς μάχην.—**προβάλλομαι** προτείνω.—**τὰ ὄπλα**, δηλ. τὰ δόρατα (πρὸς ἐπίθεσιν) καὶ τὰς ἀσπίδας (πρὸς ἄμυναν).—**ἐπιχωρῶ** προχωρῶ ὡς εἰς ἐπίθεσιν.—**προλέγω** **τί τινι** ἀνακοινῶνω τι εἰς τινα.—**ἐπῆσαν**, πρτκ. τοῦ **ἐπέροχομαι**.—**ἐκ τούτου** μετὰ τούτου.—**τῶν στρατιωτῶν θάττον προϋόντων** ἐπειδὴ οἱ στρατιῶ-

τα ἐπροχώρουν ταχύτερον (παρ' ὅσον ἔπροεπε).— **ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου** μόνοι των, χωρὶς καμίαν διαταγήν.— **δρομός ἐγένετο αὐτοῖς**— ἔτρεξαν αὐτοί: τροχάδην διηυθύνθησαν αὐτοί.— **οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ** οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγορᾶς, οἱ ἔμποροι.— **τὰ ὄνια** τὰ (πρὸς πώλησιν ἐν τῇ ἀγορᾷ) ἐμπορεύματα.— **ἦσθη, ἄορ.** τοῦ ἦδομαι εὐχαριστοῦμαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

§ 1-3. **πλήθω** εἶμαι γεμάτος· ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν ἦτο ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀγορὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀνθρώπους (δηλ. ὁ χρόνος ἀπὸ 9—11 1/2 π. μ. περίπου).— **σταθμὸς** κατάλυμα, τόπος (πρὸς διαμονὴν στρατιωτῶν).— **καταλύω** σταθμεύω.— **ἠνίκα** ὁπότε.— **προφαίνομαι** φαίνομαι μακρόθεν, προβάλλω.— **ἐλαύνω** τρέχω ἔφιππος.— **ἀνὰ κράτος** ὀλοταχῶς.— **ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ** μὲ ἰδρωμένον τὸν ἵππον του.— **ἐντυγχάνω τινὶ** συναντῶ τινα.— **τάραχος** ταραχή.— **δοκῶ** νομίζω.— **(βασιλέα) αὐτίκα ἐπιπεσεῖσθαι σφίσιν ἀτάκτοις (οὔσι)** ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀμέσως θὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῶν εὐρισκομένων εἰς ἀταξίαν.— **παλτῶν** ἀκόντιον.— **καθίσταμαι** τοποθετοῦμαι.

§ 4-7. **σπουδὴ βία**.— **ἐχόμενος** (δηλ. τοῦ Κλεάρχου) πλησίον τοῦ Κλ. (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).— **ἔσχε, ἄορ.** τοῦ ἔχω καταλαμβάνω.— **τὸ πελταστικὸν** οἱ πελτασταί.— **ὑπαρχος** ὑπαρχηγός.— **ὅσον** περίπου.— **παραμηρίδια** μετάλλινα καλύμματα προφυλάσσοντα τοὺς μηρούς.— **ψιλὴ ἀπροφύλακτος** (ἄνευ δηλ. κράνους).— **καθίσταμαι εἰς τὴν μάχην** προσέρχομαι εἰς τὴν μάχην.— **προμετωπίδια καὶ προστερνίδια** ταῦτα ἦσαν μετάλλινα καλύμματα προφυλάσσοντα τὸ μέτωπον καὶ τὸ στήθος (τὸ στήθος) τῶν πολεμικῶν ἵππων.— **Ἑλληνικὴ μάχιρα** αὕτη ἦτο ξίφος ὀλίγον κυρτὸν μὲ μίαν κόψιν.

§ 8-11. **μέσον ἡμέρας** μεσημβρία.— **δείλη** τὸ μετὰ μεσημβρίαν χρονικὸν διάστημα τῆς ἡμέρας, τὸ ὁποῖον ἐχωρίζετο ἐξ ἡμισείας εἰς **δείλην πρωίαν** καὶ **δείλην ὀψίαν**.— **χρόνῳ συγχῶ ὕστερον** μετὰ πολὺν χρόνον.— **μελανία** μαυρίλα.— **ἐπὶ πολὺ** εἰς μεγάλην ἔκτασιν.— **τάχα δὲ** εὐθὺς πλέον.— **ἐχόμενοι** (δηλ. **τούτων ἦσαν**) κατόπιν

τούτων ἦσαν.— **γεροφόροι** στρατιῶται φέροντες γέροα· τὰ **γέροα** ἦσαν τετράγωνοι ἐπιμήκεις ἀσπίδες πλεκταὶ ἀπὸ κλάδους ἰτέας ἢ λύγου· μερικὰ ἔθνη ἐπεκάλυπτον αὐτὰς με ἀκατέργαστα δέρματα βοῶν.— **ἀσπίς ποδήρης** ἀσπίς μακρὰ ἕως εἰς τοὺς πόδας κάτω.— **πλαίσιον** παράταξις τοιαύτη, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον.— **διαλείπω** ἀπέχω.— **συχνὸν** (ἐπίρρο.) πολὺ.— **ἀποτεταμένα**, πρkm. τοῦ ἀποτεινόμεναι προεκτεινόμεναι.— **δίφρος** τὸ κύριον μέρος τοῦ ἄρματος, ὅπου ἐστέκετο ὁ ὀδηγῶν τὸ ἄρμα, ὁ ἠνίοχος· βλ. εἰκ. δρεπανηφόρου ἄρματος (πίν. IV ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).— **βλέποντα** ἐστραμμένα.— **ὡς διακόπτειν=ὥστε διακόπτειν**· **διακόπτω** κόπτω εἰς δύο, κατακόπτω.

§ 12-13. **παρελαύνω** διέρχομαι (περνῶ) ἔφιππος. — **πάντα ἡμῖν πεποιήται** τὸ πᾶν ἔχομεν κατορθώσει.— **τὸ μέσον στίφος** τὸ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἔχθρικῆς παρατάξεως στίφος (δηλ. τοὺς πρὸ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τὸν Ἀρταγόρην ἑξακισχιλίους ἰππεῖς).— **περιῆν**, πρkm. τοῦ περιέειμι εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.— **τοῦ Κύρου εὐωνύμου** ἕξω ἦν, βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.— **ἀποσπῶ** ἀπομακρύνω.— **ἐκατέρωθεν** καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη.— **μέλει μοι** φροντίζω.— **ὅπως καλῶς ἔχοι** (τὸ πρᾶγμα) πῶς τὸ πρᾶγμα (ἡ μάχη) ν³ ἀποβῆ καλῶς.

§ 14-16. **ὁμαλῶς** με κανονικὸν βᾶδισμα.— **προῆει**, πρkm. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ.— **ἔτι ἀκόμη**.— **ἐν τῷ αὐτῷ (τόπῳ)** εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν.— **οὐ πάνυ πρός τινι** οὐχὶ πολὺ πλησίον τινός.— **καταθεῶμαι** παρατηρῶ καλῶς.— **ἐκατέρωσε** καὶ πρὸς τὸ ἐν μέρος καὶ πρὸς τὸ ἄλλο.— **ἀποβλέπω** κατευθύνω τὸ βλέμμα μου.— **ὑπελάσας**, ἀόρ. τοῦ ὑπελαύνω προστρέχω πλαγίως ἔφιππος.— **ὡς συναντήσαι = ὥστε συναντήσαι**.— **ἤρετο**, ἀόρ. β' τοῦ ἐρωτῶ.— **ἐπιστήσας**, δηλ. τὸν ἵππον· **ἐφίστημι** σταματῶ.— **ἱερὰ** τὰ μαντικά σημεῖα τὰ φαινόμενα εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν θυσιαζομένων ζώων.— **σφάγια** τὰ μαντικά σημεῖα τὰ παρατηρούμενα εἰς τὰ πρὸς θυσίαν ζῶα πρὸ τῆς σφαγῆς καὶ κατ' αὐτήν.— **ἰόντος** νὰ διέρχεται (νὰ περνᾷ).— **τὸ σύνθημα παρέρεχεται δευτέρον** τὸ σύνθημα διέρχεται (διὰ τῶν τάξεων) διὰ δευτέραν φορὰν· τὸ σύνθημα ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς τοὺς ἱσταμένους πλησίον του ἄνδρας καὶ κατόπιν μετεδίδετο ἀπὸ τὸν ἕνα εἰς τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ τελευταίου ἐν τῇ παρατάξει στρατιώτου· ἀπὸ τοῦτον δὲ πάλιν μετεδίδετο κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀντιστρόφως μέχρι τοῦ ἀρχηγοῦ.— **καὶ ὅς**

καὶ οὗτος.—**θανμάζω** ἀποροῶ, παραξενεύομαι.—**παραγγέλλω** (τὸ σύνθημα) δίδω τὸ σύνθημα.—**χώρα** θέσις.

§ 17-20. **στάδιον** ἀρχαία μονὰς μήκους· ἰσοδυναμεῖ πρὸ 185 περίπου μέτρα.—**τῷ φάλαγγε διειχέτην**—αἱ δύο φάλαγγες **διεῖχον** **διέχω** ἀπέχω, εὐρίσκομαι μαζράν.—**παιανίζω** ψάλλω τὸν παιάνα· **παιάν** ᾄσμα πολεμικόν, τὸ ὅποῖον ἔψαλλον οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς μάχης πρὸς τιμὴν τοῦ Ἄρεως.—**ἤρχοντο**, πρτκ. τοῦ **ἄρχομαι** ἀρχίζω, κάμνω ἀρχήν.—**ἀντίος ἔρχομαί τι** ἐπέρχομαι ἀντιμέτωπος κατὰ τινος.—**ἐκκυμαίνει τι τῆς φάλαγγος** μέρος τι τῆς παρατάξεως ἐξέρχεται πρὸς τὰ ἔμπροδ ὡς κύμα.—**θέω τρέχω**· **δρομῷ** **θέω** προχωροῶ μὲ ταχὺν βηματισμὸν (τροχάδην).—**φθέγγομαι** ἐκβάλλω κραυγὴν.—**οἶον** ὅπως, καθὼς.—**τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίζουσι** ἀλαλάζουσι (φωνάζουσι ἀλαλά) ἐπικαλούμενοι τὸν Ἐνναλίον· ὁ Ἐνναλίος θεὸς τοῦ πολέμου.—**τόξευμα ἐξικνεῖται** ριπτόμενον βέλος φθάνει εἰς τὸν σκοπὸν του.—**ἐκκλίνω** στρέφω τὰ νῶτα.—**ἐνταῦθα** δὴ τότε πλέον.—**κατὰ κράτος** μὲ ὅλην τὴν τὴν δύναμιν.—**προῖδοιεν**, ἀόρ. τοῦ **προορῶ** βλέπω ἔμπροδ μου.—**δίισταμαι** διαχωρίζομαι, ἀφήνω διάστημα.—**ἔστιν ὅστις** τίς, κάποιος.—**κατελήφθη** ὑπὸ ἄρματος· ἀόρ. τοῦ **καταλαμβάνομαι** προφθάνομαι.—**ἰππόδρομος** ἰπποδρόμιον.—**ἐκπλαγεῖς**, ἀόρ. τοῦ **ἐκπλήττομαι** τὰ χάνω.

§ 21-24. **τὸ καθ' αὐτοῦ** τὸ ἀπέναντί των στρατεύματα (τῶν πολεμίων).—**οὐδ' ὧς οὐδὲ οὕτως**, ἐν τούτοις δέν.—**ἐξήχθη**, ἀόρ. τοῦ **ἐξάγομαι** παρασύρομαι.—**συνεσπειραμένην**, πρκμ. τοῦ **συσπειρώμαι** συμπυκνοῦμαι.—**ἐπιμελοῦμαι** παρατηρῶ μὲ προσοχήν.—**ἦδει**, πρτκ. τοῦ **οἶδα** γνωρίζω.—**ἠγοῦμαι** διοικῶ.—**ἰσχύς** δύναμις, στρατός.—**χρηίζω** ἔχω ἀνάγκην.—**αἰσθάνομαι** λαμβάνω γνῶσιν.—**γίγνομαι ἔξω τινός** εὐρίσκομαι ἔξω τινός.—**ἐκ τοῦ ἀντίου**, ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος.—**τοῖς ἔμπροσθεν αὐτοῦ τεταγμένοις**, ἔννοεῖ τοὺς ὑπὸ τὸν Ἄρταγέρσην 6.000 ἰππεῖς.—**ἐπικάμπτω** κάμνω καμπήν, στροφὴν.—**ὡς εἰς κύκλωσιν** ἵνα περικυκλώσῃ, καθὼς φαίνεται.—**δεῖσας**, ἀόρ. τοῦ **δέδοικα** ἢ **δέδια** φοβοῦμαι.—**γίγνομαι ὄπισθεν** ἔρχομαι ἐκ τῶν ὀπισθεν.—**ἐλαύνω ἀντίος (τινὶ)** ἐπέρχομαι κατ' εὐθείαν ἐναντίον (τινός).—**ἐμβάλλω** ἐφορμῶ.

§ 25-27. **ὁμοτρόπεζοι** εὐγενεῖς Πέρσαι ἀποτελοῦντες τὴν ἀκο-

λουθίαν τοῦ Κύρου.— **ἠνέσχετο**, ἀόρ. τοῦ **ἀνέχομαι** συγκρατοῦμαι.— **ἶμαι** ὀρμῶ.— **παίω** κτυπῶ.— **τιρώσκω** πληγώνω.— **Κτησίας**, οὗτος κατήγετο ἐκ τῆς Κνίδου, πόλεως τῆς Καρίας· αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Περσῶν ἔζησεν ἐπὶ 17 ἔτη (415 - 398 π. Χ.) ἐν τῇ περσικῇ αὐτῇ καὶ συνόδευσε τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην εἰς τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην· συνέγραψε τὰ **Περσικά**, δηλ. περσικὴν ἱστορίαν, τῆς ὁποίας ἀποσπάσματα μόνον σώζονται.— **ἰῶμαι** θεραπεύω.— **ἀκοντίζω** παλτῶ οἶπτω ἀκόντιον καὶ μὲ αὐτὸ κτυπῶ.— **βιαίως** μὲ δύναμιν, δυνατά.— **κεῖμαι** κεῖμαι νεκρός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

§ 1-4. **ἐνταῦθα** δὴ τότε λοιπὸν (δηλ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου).— **ὄρμηγντο**, ὑπερσυντλκ. τοῦ **ὀρμῶμαι** ξεκινῶ.— **διέσχον**, ἀόρ. τοῦ **διέχω** (βλ. κεφ. 8, § 17).— **οἱ μὲν**, δηλ. οἱ Ἕλληνες.— **τοὺς καθ' αὐτούς**, βλ. κεφ. 8, § 21 «**τὸ καθ' αὐτούς**».— **ὡς πάντα νικῶντες** μὲ τὴν ιδέαν, ὅτι καθ' ὅλην τὴν παρατάξιν ἦσαν νικηταί.

§ 5. **τὰ σκευοφόρα**, κυρίως: τὰ ὑποζύγια τὰ μεταφέροντα τὰς ἀποσκευάς· ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ: αἱ ἀποσκευαί.— **εἰς τὸ πρόσθεν οἴχομαι** πηγαίνω (προχωρῶ) πρὸς τὰ ἔμπρός.— **ἴοιεν**, εὐκτ. τοῦ **ἔρχομαι**.— **ἀρήγω** βοηθῶ.

§ 6-8. **ταύτη προσιόντα** ἐὰν θὰ προσήρχετο ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους (δηλ. ὀπισθεν).— **ἄγω** (ἀμτβτ.) προσέρχομαι, πορεύομαι.— ἧ (ἀπὸ ἐκεῖ) ὅπου.— **παρέρχομαι** προσπερνῶ.— **ἀπάγω** ἀποχωρῶ, ἀπέρχομαι.— **ἀναλαμβάνω** λαμβάνω μαζί μου.— **σύννοδος** συμπλοκή.— **διήλασε** (τοῦ **διελαύνω**) **κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστὰς** μὲ τὸ ἱπικόν του διήλθε διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων πελταστῶν (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).— **κατέκανε**, ἀόρ. τοῦ **κατακαίνω** φονεύω.— **διαστάντες** (τοῦ **δίισταμαι**) διανοίξαντες τὰς τάξεις των.— **Ἀμφιπολίτης** κάτοικος τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀποικίας τῶν Ἀθηναίων παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ἐν τῇ ἀνατολικῇ Μακεδονίᾳ.— **φρόνιμος γίγνομαι** ἐνεργῶ μετὰ περισκέψεως.— **δ' οὖν** ὅπωςδήποτε.— **μείον**

ἔχω μειονεκτῶ.— ἀπαλλάττομαι ἀπομακρύνομαι, ἀποχωρῶ.— πάλιν εἰς τὰ ὀπίσω.— ἀναστρέφω ἐπιστρέφω.— δὴ πλέον.

§ 9-10. προσάγω πρὸς τι ἐπέρχομαι κατὰ τινος.— περιπτύσσω περικυκλώνω.— ἀναπτύσσειν τὸ κέρας νὰ ἀναπτύξουν τὸ κέρας (νὰ δώσουν εἰς τὸ κέρας μεγαλυτέραν ἔκτασιν· βλ. πίν. IX ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).— ποιοῦμαι ὀπισθεν τὸν ποταμὸν παρατάσσομαι οὕτως, ὥστε νὰ ἔχω τὸν ποταμὸν ὀπισθὲν μου.— καὶ δὴ τότε πλέον.— παρελθὼν, δηλ. τὸ εὐὸνυμον κέρας τῶν Ἑλλήνων.— καθίστημι ἀντίαν τὴν φάλαγγα ἀντιπαρατάσσω τὴν φάλαγγα.

§ 11-15. τὸ πρόσθεν πρότερον.— δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.— ἐκ πλείονος ἀπὸ μεγαλυτέραν ἀπόστασιν.— ἐπιδιώκω καταδιώκω.— κόμης τινός, ἡ κόμη αὐτὴ ἦσαν τὰ Κούναξα.— ἀναστρέφομαι, ἐπὶ στρατιωτῶν: κάμνω στροφὴν καὶ στέκομαι ἀντιμέτωπος τοῦ ἐχθροῦ.— ἐνεπλήσθη, ἀόρ. τοῦ ἐμπίμπλαμαι πληροῦμαι, γεμίζω.— τὸ βασίλειον σημεῖον ἡ βασιλικὴ σημαία.— ἀνατεταμένος ἀνυψωμένος.— πέλτη, ἔδω: δόρυ.— ψιλῶ ἀπογυμνῶ, κενῶ.— τὰ ὑπὲρ τὰ πέραν.— ἐλαύνω τρέχω ἔφιππος.— ἀνὰ κράτος ὀλοταχῶς.

§ 16-19. τίθεμαι τὰ ὄπλα θέτω κάτω (καταθέτω) τὰ ὄπλα μου.— ἅμα μὲν ... ἅμα δὲ ἀφ' ἑνὸς μὲν ... ἀφ' ἑτέρου δέ.— θαυμάζω ἐκπλήσσομαι.— ἤδεσαν, πρκ. τοῦ οἶδα.— παρῆει ἤρχετο (πρὸς αὐτούς).— εἰκάζω συμπεραίνω.— οἶχομαι ἔχω ἀπομακρυνθῆ.— τι κάποιαν θέσιν.— ἄγομαι μεταφέρω.— καταλαμβάνω εὐρίσκω.— χρήματα πράγματα.— σιτίον τροφίμον.— σφοδρὰ ἔνδεια μεγάλη ἔλλειψις.— διαδίδωμι διαμοιράζω.— ἀνάριστοι ἀγευμάτιστοι.— δὴ ὡς γνωστόν.— ἄριστον γεῦμα.— διαγίγνομαι διέρχομαι, περνῶ.

Β ΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 2-3. ἅμα τῇ ἡμέρᾳ μαζί με τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὰ ἡμερολόγια.— **σημανοῦντα**, μέλλ. τοῦ **σημαίνω** παραγγέλλω.— **χρῆ** πρέπει.— **συσκευάζομαι** εἰτοιμάζω τὰ πράγματά μου, τὰς ἀποσκευάς μου.— **προϊέναι**, ἀπομφ. τοῦ **προέρχομαι** προχωρῶ.— **εἰς τὸ πρόσθεν** πρὸς τὰ ἔμπροσ.— **συμμείξειαν**, ἀόρ. τοῦ **συμμείγνυμι** τινι συναντῶμαι με τινα.— **ἐν ὁρμῇ εἶμι** εἶμαι ἔτοιμος νὰ ξεκινήσω.— **ὁ ἥλιος ἀνέχει** ὁ ἥλιος ἀνατέλλει.— **Τευθρανία** χώρα τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῇ Μυσίᾳ.— **Ταμῶς** Αἰγύπτιος ἀκολουθήσας τὸν Κύρον εἰς τὴν ἐκστρατείαν του κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου.— **ὠρμηντο**, ὑπερσυντκ. τοῦ **ὁρμῶμαι** ξεκινῶ.— **ἐπὶ Ἰωνίας** διὰ τὴν Ἰωνίαν.— **ὄθενπερ** ὁπόθεν ἀκριβῶς.

§ 4-5. **βαρέως φέρω** πολὺ λυποῦμαι.— **ὠφέλε** Κύρος ζῆν εἶθε νὰ ἔζη ὁ Κ.— **ἐπαγγέλλομαι** ὑπόσχομαι.— **καθιεῖν**, μέλλ. τοῦ **καθίζω**.— **τῶν νικῶντων ἐστὶ** εἰς τοὺς νικητὰς ἀνήκει.— **τὸ ἄρχειν** ἡ ἐξουσία.

§ 6. **οἶχομαι** ἔχω ἀπέλθει ὁ ποτκ. **ὀχόμεν** εἶχον ἀπέλθει ἢ (ὅπως ἐδῶ) ἀπῆλθον.— **σίτος** τροφήμα.— **κόπτω** σφάζω.— **ξύλα** καύσιμα ξύλα.— **μικρὸν** ὀλίγον.— **οὐ** εἰς τὸν τόπον, ὅπου.— **οἰστός** βέλος.— **ἐκβάλλω** ρίπτω ἔξω ἀπὸ τὴν φαρέτραν (τὴν βελοθήκην).— **γέροα**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8-11 (σελ. 131).— **πέλτη** μικρὰ ἀσπίς πλεκτὴ ἀπὸ κλάδους δένδρων.— **φέρεσθαι** διὰ νὰ φέρονται: εἰς τὴν διάθεσιν τῶν θελόντων νὰ λάβουν αὐτάς.— **ἔψω** βράζω.

§ 7-8. **ἀμφὶ πλήθουσιν ἀγοράν**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 1-3 (σελ. 130).— **κῆρυκες** ἄνδρες ἀποστελλόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους, διὰ νὰ διαπραγματευθοῦν εἰρήνην· ἐθεωροῦντο πρόσωπα ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα, ὡς σημεῖον δὲ τοῦ ἀξιωματός των ἔφερον ράβδον ἰδίου σχήματος, ἢ ὁποία ἐκαλεῖτο **κηρύκειον**.— **ἐντίμως** ἔχω τιμῶμαι.— **προσποιοῦμαι** ἰσχυρίζομαι.— **ἐπιστήμων** γνώστης.— **τὰ ἀμφὶ τάξεις** τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν τακτικὴν, εἰς τὴν τέχνην δηλ. τοῦ παρατάσσειν στρατόν.— **ὀπλομαχία**, κυρίως: μάχη δι' ὀπλων· ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ:

τέχνη τοῦ πολέμου.— **ἀπέκτονε**, προκμ. τοῦ ἀποκτείνω.— **αἱ βασιλέως θύραι** τὰ ἀνάκτορα (ἢ αὐλή) τοῦ βασιλέως.— **εὐρίσκεισθαι** νὰ προσπαθοῦν νὰ εὔρουν (νὰ ἐπιτύχουν) διὰ τὸν ἑαυτὸν των.

§ 9-11. **βαρέως** μὲ ἀγανάκτησιν.— **οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ** δὲν εἶναι ἴδιον τῶν νικητῶν.— **κάλλιστον** ἀξιοπροεπέστατον.— **αὐτίκα** ἀμέσως.— **ἤξω** θὰ ἐπανέλθω.— **τὰ ἱερὰ** τὰ σπλάγγνα τῶν σφαγίων.— **ἐξηρημένα** βγαλμένα (ἀπὸ τὴν κοιλίαν) προκμ. τοῦ ἐξαιροῦμαι.— **θαυμάζω** δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω.— **πότερα** διὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο λόγων.— **ὡς κρατῶν** ὡς νικητῆς.— **τί δεῖ** τί ἀνάγκη εἶναι.— **ἐὰν αὐτῷ τσῦτα χαρίζονται** ἐὰν τοῦ κάμουν αὐτὴν τὴν χάριν.— **ἀντιποιοῦμαι** τινι τῆς ἀρχῆς διαμφισβητῶ πρὸς τινα τὴν ἀρχὴν (τὴν βασιλείαν).— **παρέχω** παραδίδω.

§ 12-14. **εἰ μὴ** (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον.— **ἀρετὴ** ἀνδρεία.— **τὸ σῶμα** ἢ ζωή.— **οἴου**, προκμ. τοῦ οἴομαι.— **ἔοικα** ὁμοιάζω.— **οὐκ ἄχαρις** = **χαρίζεις** χαριτωμένος, νόστιμος.— **ἴσθι**, προκμ. τοῦ οἶδα.— **περιγίγνομαι** τινος ὑπερισχύω τινός, καταβάλλω τινά.

§ 15-18. **ὑπολαμβάνω** λαμβάνω τὸν λόγον.— **σε ἄσμενος** ἐδρακα μὲ χαρὰν μου σὲ εἶδα.— **ἐν τοιούτοις πράγμασι** εἰς τοιαύτας περιστάσεις.— **συμβουλευομαι** τινι ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος.— **πρὸς θεῶν** δι' ὄνομα τῶν θεῶν.— **δοκεῖ φαίνεται**.— **οἴσει**, μέλλ. τοῦ φέρω.— **οἴσθα** γνωρίζεις.— **ταῦτα ὑπήγετο** (αὐτόν, δηλ. τὸν Φαλίον) μὲ τὰ μέσα αὐτὰ προσεπάθει νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν Φ.— **ὁ παρὰ βασιλέως** πρεσβεύων ὁ ἀπεσταλμένος ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως.

§ 19. **ὑποστρέφω** ἐπιτηδεῖως ξεφεύγω.— **δόξα** προσδοκία.— **μυρίαί ἐλπίδες** ἄπειροι ἐλπίδες.— **ἄκοντος βασιλέως** ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ βασιλέως.— **ὅπῃ** μὲ ὅποιον τρόπον.

§ 20-21. **δέοι**, εὐκτ. τοῦ δεῖ εἶναι ἀνάγκη.— **πλείονος ἄξιός εἰμι** εἶμαι χρησιμώτερος.— **σπονδαὶ** ἀναχωρή, εἰρήνη.— **διασημαίνω** δηλώνω καθαρά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

§ 1-2. ἔφοδος προσέλευσις.— τῷδε ἀπὸ τὸ ἐξῆς.— ἡ πρόσθεν ἡμέρα ἢ προηγουμένη ἡμέρα.— προφύλακες φρουροί.— ἐπισκοπῶ ἐπιθεωρῶ.— σχολάζω εὐκαιρῶ.

§ 3-5. καθίστημι παραιάσω.— πάντη καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.— προέρχομαι προχωρῶ, παρουσιάζομαι.— εὖοπλος ὁ ἔχων ὅρατα ὄπλα.— φράζω λέγω, παραγγέλλω.— εἰμὶ πρὸς τινι εὐρίσκομαι πλησίον τινός.— ἀνερωτῶ ἐρωτῶ.— μάχης δεῖ εἶναι ἀνάγκη μάχης: πρέπει νὰ γίνῃ μάχη.— πορίζω παρέχω, χορηγῶ.

§ 6-7. ἀπελαύνω ἀπέροχομαι ἔφιππος.— ἦκον ἐπέστρεψαν.— ᾧ ἐπειτέτακτο εἰς τὸν ὅποιον εἶχε δοθῆ διαταγή.— πράττω τι διαπραγματεύομαι τι.— εἰκότα λογικά.— δοκῶ φαίνομαι.— ἡγεμὼν ὁδηγός.— ἔνθεν (εἰς ἄλλα) ἀπὸ τὰ ὅποια.

§ 8-9. μεθίσταμαι τινα ἀπομακρύνω τινά.— καθ' ἡσυχίαν ἀνενοχλήτως, εἰρηνικῶς.— ἔρχομαι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια πηγαίνω εἰς μέρη, ὅπου ὑπάρχουν τὰ τροφίμα.— διατρίβω ἀργοπορῶ.— ὀκνῶ μὴ φοβοῦμαι μήπως.— ἀποδόξῃ, ἀόρ. τοῦ ἀποδοκεῖ· ἀποδοκεῖ μοι (μετ' ἀπομφ.) ἀποφασίζω νὰ μή.— σπένδομαι δέχομαι τὰς σπονδὰς (τὴν ἀνακωχὴν).— ἡγοῦμαι ὁδηγῶ.

§ 10-14. ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τι.— αὐλὼν ἀδύλακ.— ὡς= ὥστε.— διάβασις πρόχειρος γέφυρα.— ἐκπεπτωκότες ξεροζιζωμένοι καὶ πεσμένοι κατὰ γῆς.— ἀποδείκνυμι δεικνύω, δορίζω.— ἐψητὸς βρασμένος.

§ 17-20. πίπτω εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα περιπίπτω εἰς πολλὰς καὶ ἀνυπερβλήτους δυσχερείας.— εὖρημα ποιοῦμαι θεωρῶ εὐτύχημά μου.— αἰτοῦμαι τινα δοῦναί μοι ζητῶ ἀπὸ τινος νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ.— ἀποσφῶ τινα ἐπαναφέρω τινά σφον.— ἀχαριστία μοί ἐστι πρὸς τινος εὐρίσκω ἀχαριστίαν ἐκ μέρους τινός.— γνούς, ἀόρ. τοῦ γινώσκω· ταῦτα γινώσκω σχηματίζω αὐτὴν τὴν γνώμην.— αἰτοῦμαι

ασιλέα παρακαλῶ τὸν βασιλέα.— χαρίζομαί τινι κάμνω χάριν εἰς τινα.— ἐπιστρατεύω ἐκστρατεύω.— κατὰ τοὺς Ἑλληνας ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων.— διήλασα, τοῦ διελαύνω διέρχομαι μὲ τὸ ἱππικόν μου διὰ μέσου τινός.— συνέμειξα, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμι τινι συναντῶμαι μὲ τινα.— ἐρέσθαι, ἀόρ. τοῦ ἔρωτώ.— μετρίως μὲ μετριопάθειαν.— εὐπρακτος εὐκατόρθωτος· εὐπρακτότερόν μοί ἐστι εὐκολότερον κατορθώνω.— διαπράττομαι κατορθώνω, ἐπιτυγχάνω.

§ 21-23. μεταστάντες, ἀόρ. τοῦ μεθίσταμαι ἀπομακρύνομαι.— ἐπορευόμεθα=ἐβουλόμεθα πορευέσθαι.— λαμβάνω προλαμβάνω.— ἐν δεινῷ εἶμι εὐρίσκομαι εἰς δεινήν (πολὴν δύσκολον) θέσιν.— παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνῷ παρείχομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς αὐτόν· ἐνῷ ἐδεχόμεθα παρ' αὐτοῦ.— εὖ ποιῶ εὐεργετῶ.— ἀντιποιουμαι τι τῆς ἀρχῆς, βλ. κεφ. 1, § 9-11 (σελ. 136).— οὔτε ἔστι (τι), ὅτου ἔνεκα οὔτε ὑπάρχει κανεὶς λόγος, διὰ τὸν ὅποιον.— λυπῶ ἔνοχλῶ.— ἀδικῶ βλάπτω.— ἀμύνομαι ἀποκρούω.— ὑπάρχω εὖ ποιῶν τινα κάμνω ἀρχὴν νὰ εὐεργετῶ τινα.— ἠττώμαί τινος εὖ ποιῶν φαίνομαι κατώτερός τινος εἰς τὰς εὐεργεσίας.— εἷς γε δύναμιν κατὰ τὴν δυνάμιν μας τοῦλάχιστον.

§ 24-27. ἀγορὰν παρέχω παρέχω τροφίμα πρὸς ἀγοράν.— φροντίζω ἀνησυχῶ.— ἄξιον ἀξιοπρεπές.— ἔξεστι εἶναι δυνατόν.— πιστὰ λαμβάνω λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους).— ἢ μὴν τῷ ὄντι, ἀληθῶς.— ἀπάγω ὀδηγῶ.— ἐξῆ, ὑποτακτ. τοῦ ἔξεστι.— πρίασθαι ἀόρ. τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω.— δεήσει, μέλλ. τοῦ δεῖ.— ὡς διὰ φιλίας (χώρας) ὅπως διὰ μέσου φιλικῆς χώρας.— ἀσινῶς ἀβλαβῶς· χωρὶς νὰ προξενήτε βλάβην.— σῖτα τροφαί.

§ 28-29. ἄπειμι, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι.— διαπράττομαι ἄ δέομαι τελειώνω τὰς ὑποθέσεις μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

§ 1-2. Ζαπάτας παραπόταμος τοῦ Τίγρητος.— ἐπιβουλή ἐχθρική ἐνέργεια.— συγγίγνομαι τινι συναντῶμαι μὲ τινα.— παύω

διαλύω.— ἐροῦντα, μέλλ. τοῦ λέγω.— χηρίζω ἐπιθυμῶ.— ἐτοίμως προθύμως.

§ 3-6. δεξιαὶ (χεῖρες) δίδονται ἀνταλλάσσονται χειραφίαι με διαβεβαιώσεις.— φυλάττομαι τινα προφυλάσσομαι ἀπὸ τινα.— ἀντιφυλαττόμεθα (ὕμᾱς) ἐπίσης προφυλασσόμεθα ἀπὸ σᾶς.— σκοπῶ ἐξετάζω, παρατηρῶ (τὰ συμβαίνοντα).— αἰσθῆσθαι, ἀόρ. τοῦ αἰσθάνομαι ἀντιλαμβάνομαι.— ἐπινοῶ ἔχω κατὰ νοῦν.— ἔρχομαι εἰς λόγους τινὶ ἔρχομαι εἰς συνομιλίαν μετὰ τινος.— ἐξέλκοιμεν, ἀόρ. τοῦ ἐξαιρῶ ἐκβάλλω.— ἀπιστία δυσπιστία.— φθάνω προλαμβάνω.— κᾶκόν (τι) ποιῶ τινα κάμνω κακὸν εἰς τινα.— ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος.— μέλλω ἔχω κατὰ νοῦν, σκοπεύω.— ἀγνώμοσυναί παρανοήσεις, παρεξηγήσεις.— συνουσία συνομιλία.— ἦκω ἔχω ἔλθει.— διδάσκω τινά, ὡς ἀποδεικνύω (ἐξηγῶ) εἰς τινα, ὅτι.

§ 7. σύνοιδα ἔμαυτῶ συναισθάνομαι.— τὸν θεῶν πόλεμον ὡς πρὸς τὸν πόλεμον με τοὺς θεοὺς.— ἀπὸ ποίου τάχους με ποίαν ταχύτητα.— ἀποφεύγω ξεφεύγω.— ἀποδραίη, ἀόρ. τοῦ ἀποδιδράσκω καταφεύγω, κρύπτομαι.— ὅπως πῶς.— ἐχυρὸν χωρεῖον ὀχυρὸς τόπος.— ἀποσταίη, ἀόρ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀπομακρύνομαι.— πάντη πανταχοῦ.— ἴσον ἐξ ἴσου.— κρατῶ τινος ἐξουσιάζω τι.

§ 8-11. οὕτω γινώσκω ταῦτα φρονῶ.— συντίθεμαι φιλίαν συνάπτω φιλίαν.— κατατίθεμαι ἐμπιστεύομαι.— πᾶσα ὁδὸς κάθε ὁδός.— εὐπορος εὐκολοδιάβατος.— ἀπορία ἔλλειψις.— πᾶσα ἡ ὁδὸς ὁλόκληρος ἡ ὁδός (τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ διανύσωμεν).— διὰ σκοτούς σκοτεινή, ἀγνωστος.— ἐπίσταμαι γνωρίζω.— δύσπορος δυσκολοδιάβατος.— ὄχλος πλῆθος ἀνθρώπων.— ἐρημία ἀπομόνωσης.— μεστὸς πλήρης.— ἀπορία, ἐδῶ: ἀμηχανία, δυσκολία.— μανέντες, ἀόρ. τοῦ μαίνομαι τρελαίνομαι.— ἔφεδρος ἀντίπαλος.— σώζω διατηρῶ.

§ 12-14. Μυσοὶ κάτοικοι τῆς Μυσίας, χώρας εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Μ. Ἀσίας ἀπέναντι τῆς Λέσβου.— λυπηρὸς ἐνοχλητικός.— ταπεινὸν παρέχω τινά ταπεινῶνα, ὑποτάσσω τινά.— Πισίδαι, βλ. βιβλ. I, κεφ. I, § 11 (σελ. 127).— τεθυμωμένους, πρkm. τοῦ θυμοῦμαι τινα ἐξοργίζομαι κατὰ τινος.— μᾶλλον εὐκολώτερον.— κολάζομαι τινα

τιμωρῶ τινα.— **ἀλλὰ μὴν**, ἐδῶ: πρὸς δὲ τούτοις.— **ἐν τοῖς** μεταξὺ τῶν.— **λυπῶ** ἐνοχλῶ.— **δεσπότης** κυρίαρχος.— **ἀναστρέφομαι** (συμπερι) φέρομαι.— **ὕπρετης** βοηθός.— **χάριν ἔχω** τινὶ χροεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα.

§ 15. **ἐνθυμοῦμαι** βάλλω εἰς τὸν νοῦν μου, ἀναλογίζομαι.— **οὕτω θαυμαστὸν** τόσον παράδοξον.— **καὶ** (ἐπιτακτ.) **ἥδιστα** μὲ πολὺ μεγάλην εὐχαρίστησιν.— **δεινὸς λέγειν** ἱκανὸς εἰς τὸ λέγειν, ἱκανὸς οἴητο.

§ 16-19. **ταῦτα γινώσκω**=**οὕτω γινώσκω** (§ 8).— **βουλεύω κακόν** τινι σκέπτομαι κακὸν κατὰ τινος.— **κακόνους εἰμί** τινι=βουλεύω κακόν τινι.— **ἀντακούω** ἀκούω καὶ ἐγώ.— **ἀπολέσαι**, ἀφ. τοῦ ἀπόλλυμι καταστρέφω.— **ἀπορῶ** στεροῦμαι.— **ὄπλις** ἐξόπλις, ὄπλισμός.— **ἐν οἷς** μὲ τὰ ὁποῖα.— **ἀντιπάσχω** πάσχω ἔνεκα τῶν πράξεών μου.— **χωρία ἐπιτήδεια** θέσεις κατάλληλοι.— **διαπορεύομαι** διέρχομαι.— **ἔξοστιν ἡμῖν** δυνάμεθα ἡμεῖς.— **ἄπορος** ἀδιάβατος.— **ταμιεύομαι** ἀποχωρίζω.— **ὀπόσοις ὑμῶν**=**τοσοῦτους ὑμῶν, ὀπόσοις**.— **διαπορεύω** τινὰ διαβιβάζω τινὰ, διευκολύνω εἰς τινα τὴν διάβασιν.— **ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ ... ἐστι** ἀλλὰ τοῦλάχιστον τὸ πῦρ εἶναι βεβαίως ... — **κρείττων** ἰσχυρότερος.— **λιμὸς** πείνα.— **ἀγαθὸς** ἀνδρεῖος.

§ 20-21. **πόρος** μέσον.— **ἐξελοίμεθα**, ἀφ. τοῦ ἐξαιροῦμαι ἐκλέγω, προτιμῶ.— **πρὸς θεῶν** ἐνώπιον τῶν θεῶν.— **ἄπορος καὶ ἀμήχανος** ὁ εὐρισκόμενος εἰς ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν.— **ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι** ὑπὸ ἀνάγκης πιέζομαι.— **καὶ τούτων** πονηρῶν καὶ μάλιστα πονηρῶν.— **ἀπιστία** ἀθέτησις ὑποσχέσεως.— **ἀλόγιστος** ἀπερίσκεπτος.

§ 24-26. **τοιαῦτα ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπάρχει** ὑπάρχουν εἰς ἡμᾶς τοιοῦτοι (δηλ. ἰσχυροὶ) λόγοι, διὰ τὰ εἶμεθα φίλοι.— **πάσχω τὰ ἔσχατα** ὑφίσταμαι τὴν ἐσχάτην ποινήν, θανατόνομαι.— **ἐν τῷ ἔμφανεϊ** φανερά.— **φιλοφρονοῦμαι** δίδω ἀπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου αἰσθημάτων.— **σύνδειπνον ποιοῦμαί** τινα συνδειπνῶ μετὰ τινος.

§ 27-30. **ἐλέγχομαι** (μετὰ μτχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι.— **συγγί-**

γνωμαί τινι, βλ. ἀνωτέρω § 1 (σελ. 138).—στασιάζω τινὶ ἀντιπολιτεύομαι τινά.—τὸ στρατεύμα λαμβάνω πρὸς ἑμαυτὸν λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου τὸ στρατεύμα.—ἔχω τὴν γνώμην πρὸς τινά εἰμι προσηλωμένος πρὸς τινά.—παραλυπῶ παρενοχλῶ, παρεμβάλλω προσκόμματα.—ἐκποδῶν εἰμι ἐκβάλλομαι ἐκ τοῦ μέσου, ἐκλείπω.—ἰσχυρῶς κατατείνω πολὺ ἐπιμένω.—ὥς εἰς ἀγορὰν (δηλ. ἰόντες) ὥς νὰ ἐπορεύοντο, διὰ νὰ ἀγοράσουν τροφάς (ἐπομένως ἄοπλοι).

§ 31-34. ἐπὶ ταῖς θύραις πρὸ τῆς σκηνῆς.—παρακαλῶ προσκαλῶ.—εἴσω μέσα—ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου κατόπιν τοῦ αὐτοῦ σημείου τὸ σημεῖον ἦτο σημαία ἐρυθρὰ ἀνυψωθείσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Τισσ.—ἡ ἰππασία τὸ τρέξιμον τῶν ἰππέων.—θαυμάζω τι ἐκπλήσσομαι μέ τι.—ἀμφιγνοῶ ἀμφιβάλλω, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω.—πρὶν ἕως οὗτου.—Νίκασχος, εἷς ἐκ τῶν λοχαγῶν.—τετρωμένος, πρkm. τοῦ τιτρώσκομαι πληγώνομαι.

§ 35-37. ἐπισιτίζομαι προμηθεύομαι τροφάς.

§ 38. ἔστησαν, ἀφ. τοῦ ἵσταμαι ἵσταμαι εἰς ἐπήκοον ἵσταμαι εἰς ἀπόστασιν τοσαύτην, ὥστε νὰ ἀκούετα ἡ ὁμιλία.—φαίνομαι (μετὰ μτχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι.—ἔχει τὴν δίκην ἔλαβε τὴν τιμωρίαν του, ἐτιμωρήθη.

§ 39-42. ὁμόσαντες, ἀφ. τοῦ ὄμνυμι ὀρκίζομαι.—νομίζω τινὰ φίλον θεωρῶ τινά ὡς φίλον.—ἄθεος ἀσεβής.—ἀπολωλέκατε, πρkm. τοῦ ἀπόλλυμι καταστρέφω, φονεύω.—Ὀρόντας γαμβρὸς τοῦ Ἐρατάξεξου, σατράπης τῆς Ἀρμενίας.—δεῦρο ἐδῶ.

BIBLION TRITON

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 2. **συνεπιστόμενοι**, ἄορ. τοῦ **συνεφέπομαι** συνακολουθῶ.—**ἀπωλώλεσαν**, ὑπερσυντλκ. τοῦ **ἀπόλλυμαι**.—**έννοοῦμαι** σκέπτομαι.—**ἐπί ταῖς θύραις** πλησίον τῆς πρωτεύουσας.—**πάντη** πανταχοῦ.—**ἀγοράν παρέχω** παρέχω τροφίμα πρὸς ἀγοράν.—**μείον** ὀλιγότερον.—**ἠγεμῶν τῆς ὁδοῦ ὁδηγός**.—**διείργω ἐν μέσῳ** κείμαι ἐν μέσῳ καὶ διαχωρίζω.—**καταλελειμμένοι ἦσαν**, ὑπερσυντλκ. τοῦ **καταλείπομαι**.—**εὐδηλος** ὀλοφάνερος.—**κατακάνοιεν**, ἄορ. τοῦ **κατακαίνω** φονεύω.—**λειφθείη**, ἄορ. τοῦ **λείπομαι** ἀπομένω, μένω ἐν τῇ ζωῇ.

§ 3. **ἀθύμως ἔχω** ἀθυμῶ, στενοχωροῦμαι.—**σίτου γεύομαι** λαμβάνω τροφήν.—**ἀνακαίω** ἀνάπτω.—**ἐπὶ τὰ ὄπλα** εἰς τὸ στρατόπεδον.—**ἀναπαύομαι** κατακλίνομαι, πλαγιάζω.—**ὄψεσθαι**, μέλλ. τοῦ ὄρω.—**οὕτω διάκειμαι** εἰς τοιαύτην (ψυχικὴν) κατάστασιν εὐρίσκομαι.

§ 4-5. **μεταπέμπομαι** προσκαλῶ.—**οἰκοθεν** ἐκ τῆς πατρίδος.—**κρείττων** ὠφελιμώτερος.—**ἀνακοινοῦμαί τινι** συσκέπτομαι μετὰ τινος.—**ὑποπτεύω** φοβοῦμαι.—**μὴ εἶη** (Ξενοφῶντι) **ὑπαίτιόν τι πρὸς τῆς πόλεως**, μήπως δόση κάποιαν ἀφορμὴν κατηγορίας κατὰ τοῦ Ξεν. ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν του.—**ἀνακοινῶ τινι** ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος, ἐρωτῶ τινα.

§ 6-7. **ἐλήρητο**, ἄορ. τοῦ **ἐπερωτῶ** ἐρωτῶ.—**ἔρχομαι** τὴν ὁδὸν διανύω τὴν ὁδόν, κάμνω τὸ ταξίδι.—**ἐπινοῶ** ἔχω κατὰ νοῦν.—**καλῶς πράττω** ἐπιτυγχάνω τὸν σκοπὸν μου.—**ἀνεῖλε**, ἄορ. τοῦ **ἀναιρῶ** χρησιμοδοτῶ.—**πάλιν ἔρχομαι** ἐπαγέρχομαι.—**μαντεία** χρησμός.—**αἰτιῶμαι** κατηγορῶ.—**λῶον** καλύτερον, συμφορώτερον.—**ίτεον εἶναι** ὅτι ἔπρεπε νὰ ταξιδεύσῃ.—**πυνθάνομαί τι** ἐρωτῶ τι.—**ἦρου**, ἄορ. τοῦ ἐρωτῶ.

§ 8-10. **καταλαμβάνω** εὐρίσκω, συναντῶ.—**ὁρῶ τὴν ἄνω ὁδὸν** πορεύομαι πρὸς τὰ ἄνω (πρὸς τὰ μεσόγεια).—**προθυμοῦμαι**

(μετ' ἀπορμφ.) προτρέπω νά.— ἐπειδὴν τάχιστα εὐθὺς ὤς.— στόλος ἐκστρατεία.— ἦδει, παρτκ. τοῦ οἶδα.— ὀρμῆ πορεία, ἐκστρατεία.— τὴν ὁδὸν τὰς δυσχερείας τῆς ὁδοιπορίας.

§ 11-12. μικρὸν ὀλίγον.— λαχών, ἀόρ. τοῦ λαγχάνω· λαγχάνω ὕπνου κοιμῶμαι.— ἔδοξεν αὐτῷ τοῦ ἐφάνη.— σκηπτὸς κερανός.— τῇ μὲν ... τῇ δὲ ἀφ' ἐνὸς μὲν ... ἀφ' ἑτέρου δέ.— πόνος ταλαιπωρία.— (ἐφοβεῖτο) μὴ οὐ δύναίτο μήπως δὲν θὰ δύναται.— εἴργω ἐμποδίζω.— πάντοθεν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη.— ἀπορία δυσκολία, προσκόμματα.

§ 13-14. ὁποῖόν τί ἐστι ποῖαν περιῖπου σημασίαν ἔχει.— ἔξεστι εἶναι δυνατόν.— σκοπῶ ἐννοῶ, κρίνω.— ἔννοια ἐμπίπτει τινὶ σκέψις ἐπέρχεται εἰς τινα.— τί κατάκειμαι διατί εἶμαι πλαγιασμένος.— γίννομαι ἐπὶ τινι περιέρομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός.— τί ἐμποδῶν (ἐστι) ... μὴ οὐχὶ ὕβριζομένους ἀποθανεῖν τί ἐμποδίζει νὰ φονεθῶμεν μὲ ὄνειδισμούς (ἔξευτελισμούς).— τὰ χαλεπώτατα τὰ τρομερώτατα.— ἐπιδόντας ἀφοῦ ἴδωμεν.— ὅπως πῶς.— ἀμυνόμεθα, μέλλ. τοῦ ἀμύνομαι ὑπερασπίζω τὸν ἑαυτὸν μου.— ὥσπερ ἐξὸν= ὥσπερ εἰ ἐξῆν ὡς νὰ ἐπετρέπετο.— προσδοκῶ (ὑποκτ.) νὰ περιμένω;— ποῖαν ἡλικίαν ἐλθεῖν ἐμαυτῷ, ὅτε συνέβαινον ταῦτα ὀξεν. ἦτο τριάκοντα περιῖπου ἐτῶν.— τήμερον σήμερον.— προδίδωμι παραδίδω.

§ 15-18. ἐν οἷσι πράγμασι εἰς ποῖαν κατάστασιν.— ἐξέφηναν, ἀόρ. τοῦ ἐκφαίνω· ἐκφαίνω πόλεμον φανερὰ ἀρχίζω, κηρύττω πόλεμον.— οὐδέν, ἐπίρρ.— ἀντεπιμελοῦμαι φροντίζω ἐπίσης.— ὑφυσόμεθα, μέλλ. τοῦ ὑφίεμαι παραμελῶ τὸν ἑαυτὸν μου.— πείσεσθαι, μέλλ. τοῦ πάσχω.— ἀνασταυρῶ καρφώνω ἐπάνω εἰς μακρὸν ξύλον.— κηδεμὼν προστάτης.— ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι καταβάλλω κάθε δυνατὴν προσπάθειαν, κάμνω ὅ,τι ἠμπορῶ.— αἰκίζομαι τινα τὰ αἰσχιστα βασανίζω τινὰ σκληρότατα.— τοι βεβαίως.— ποιητέον (ἡμῖν ἐστι) πρέπει νὰ πράξωμεν.

§ 19-20. διαθεῶμαι ἀκριβῶς παρατηρῶ.— ὡς πόσον.— ἐσθῆς (περιληπτκ.) ἐνδύματα.— ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι.— πριαίμεθα, ἀόρ.

τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω. — ὦν ὠνησόμεθα μετὰ τὰ ὅποια νὰ ἀγοράσωμεν.

§ 21 - 23. ὕβρις αὐθαιρεσία. — ἀσάφεια ἀβεβαιότης. — ἄθλα ὡς βραβεῖα. — ὀπότεροι ἡμῶν διὰ τούτους ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, οἱ ὅποιοι. — ἀμείνων ἀνδρειότερος. — ἀγωνοθέτης διοργανωτὴς ἀγῶνος, βραβευτῆς. — στεροῶς σταθερῶς. — ἐξεῖναι μοι δοκεῖ = δοκεῖ μοι ἐξεῖναι (ἡμῖν). — φρόνημα θάρρος. — θάλαπος ζέστη. — τρωτὸς ὁ δυνάμενος νὰ πληγωθῆ. — θνητὸς ὁ δυνάμενος νὰ φονευθῆ. — μάλλον ἐυκολώτερον.

§ 24 - 25. ἀλλ' ἴσως γὰρ ἀλλ' ἐπειδὴ ἴσως. — ἐφ' ἡμᾶς πρὸς ἡμᾶς. — παρακαλοῦντας, μέλλ. τοῦ παρακαλῶ παρακινῶ. — ἐξορμῶ παρακινῶ. — ἀρετὴ ἀνδρεία. — ἀξιοστράτηγος ἄξιος στρατηγός. — βούλομαι εἶμαι πρόθυμος. — τάττω διατάσσω. — ἠγεῖσθαι νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς σας (νῶ ἀναλάβω δηλ. ἐγὼ τὴν παρόρμησιν τοῦ στρατοῦ πρὸς λῆψιν τῶν ἀναγκαίων ἀποφάσεων). — οὐδέν, ἐπίρρο. — τὴν ἡλικίαν, τὴν σχετικῶς μικρὰν (§ 14) ἀπέναντι τῆς ἡλικίας τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου. — ἠγοῦμαι, ἐδῶ: νομίζω. — ἀκμάζω (μετ' ἀπομφ.) ἔχω ἀρκετάς δυνάμεις, ὥστε νά. — τὰ κακὰ οἱ κίνδυνοι.

§ 32. παρακαλῶ προσκαλῶ. — ὀπόθεν ἀπὸ ὅποιαν τάξιν (σῶμα στρατοῦ). — οἴχομαι ἔχω ἐξαφανισθῆ, ἔχω φονευθῆ.

§ 33 - 34. εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὀπλων ἔμπροσθεν τοῦ στρατοπέδου.

§ 35 - 36. ἐπίσταμαι γνωρίζω. — ἡμῖν πάντα ποιητέα (ἐστὶ) τὰ πάντα πρὸς νὰ πράξωμεν. — μέγιστον καιρὸν σπουδαιότατην ἐυκαιρίαν (νὰ φανῆτε ὠφέλιμοι εἰς τὸ στότευμα). — βλέπω πρὸς τινα ἔχω ἐστραμμένα τὰ βλέμματά μου πρὸς τινα. — κακὸς δειλός. — ἴστε, προσκτ. τοῦ οἶδα.

§ 37 - 38. διαφέρω τί τινος ὑπερέχω κατὰ τι ἀπὸ τινα. — ταξίαρχος, οὗτος ἦτο ἀξιωματικὸς τῶν ἐλαφρῶς ὀπλισμένων στρατιωτῶν (πελταστῶν, τοξοτῶν, σφενδονητῶν) ἀντιστοιχῶν πρὸς τὸν λοχαγόν, ὅστις ἦτο ἀξιωματικὸς τῶν ὀπλιτῶν. — χρήματα μισθός: ὁ μι-

σθός τοῦ λοχαγοῦ ἦτο διπλάσιος, ὁ δὲ τοῦ στρατηγοῦ τετραπλάσιος τοῦ μισθοῦ τοῦ στρατιώτου, ὅστις ἐλάμβανε κατὰ μῆνα ἓνα **δαρεικὸν** (= 20 ἀττ. δραχμ.).—**πλεονεκτῶ τινός τι** ἔχω (ἀπολαμβάνω) περισσότερον ἀπὸ τινά τι.—**ἀξιῶ κρίνω ἄξιον** (δίκαιον).—**προβουλεύω τινός** προνοῶ διὰ τὸ καλόν τινος.—**προπονῶ τινος** κοπιᾶζω ὑπὲρ τινος.—**μέγα ὠφελῶ** πολὺ ὠφελῶ.—**ὡς συνελόντι εἰπεῖν** διὰ νὰ εἶπω συντόμως.—**εὐταξία** πειθαρχία.

§ 39-42. **καταστήσησθε**, ἀόρ. τοῦ **καθίσταμαι** ἐκλέγω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.—**παραθαροῦνω** ἐνθαροῦνω.—**πάνυ ἐν καιρῷ ποιῶ** πολὺ ἐπίκαιρον πρᾶγμα κάμνω, πολὺ ὠφελῶ.—**ἐπὶ τὰ ὄπλα**, βλ. § 3 (σελ. 142).—**φυλακῆ** φρουρά.—**οὕτω ἔχω** εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην (ψυχικὴν) κατάστασιν.—**χρῶμαί τινί τι** χρησιμοποιοῦ τινα εἷς τι.—**νυκτός ἐν καιρῷ νυκτός**.—**τρέπω τὴν γνώμην τινός** μεταβάλλω τὴν σκέψιν τινός.—**ἐννοοῦμαι** σκέπτομαι.—**πείσονται**, μέλλ. τοῦ **πάσχω**.—**ἐρρωμένος** θαρραλέος, τολμηρός.—**οἱ ἀντίοι=οἱ πολέμοι**.—**δέχομαι** ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.

§ 43-44. **ἐντεθύμημαι** ἔχω παρατηρήσει.—**ζῶ**, ἐδῶ: φυλάττω (σφύζω) τὴν ζωὴν μου.—**ἐκ παντός τρόπου** με κάθε τρόπον.—**ἐγνώκασι** ἔχουν τὴν γνώμην, φρονοῦν.—**ἀναγκαῖος** ἀναπόφευκτος.—**καλῶς** ἐνδόξως.—**διάγω (τὸν βίον)** ζῶ.—**ἀγαθός** ἀνδρεῖος.

§ 45-47. **μέλλω**, ἀναβάλλω, βραδύνω.—**ἦδη** εὐθύς.—**αἰροῦμαι** ἐκλέγω.—**δέομαι** στεροῦμαι.—**συγκαλοῦμεν**, μέλλ.—**περαίνω** φέρω εἰς πέρας, τελειώνω, ἐκτελῶ.—**Δαρδανεύς** ὁ ἐκ τῆς Δαρδάνου, πόλεως τῆς Τροάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

§ 1-3. **ἤρηντο**, ὑπερσυντελκ. τοῦ **αἰροῦμαι** ἐκλέγομαι.—**ἡμέρα ὑποφαίνει** ἀρχίζει νὰ ξημερώνη.—**προφύλακες** φρουροί.—**χαλεπός** δύσκολος.—**τὰ παρόντα** ἡ παροῦσα κατάστασις.—**ὁπότε**, ἐδῶ αἰτλγκ.: ἐπειδὴ.—**ὑφίεμαι** ἀποδεικνῶ.—**καλῶς** ἐνδόξως.—**ὑποχείριος γίνομαι τινι** περιέχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός.

§ 4-6. **περὶ πλείστου ποιῶμαι** τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρομαι.—**ξένιον**, ὁ Ζεὺς καλεῖται **ξένιος** ὡς προστάτης τῶν ξένων.—**ἠδέσθη**, ἀόρ. τοῦ **αἰδοῦμαι** σέβομαι.—**ὄμοτρόπεξος γίγνομαι τινι** τρώγω ἐπὶ τῆς ἰδίας τραπέζης μετὰ τινος.—**αὐτοῖς τούτοις** δι' αὐτῶν τούτων (τῶν λόγων, τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν φιλοφρονήσεων).—**λαμβάνω πιστὰ** λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους).—**δείσας**, ἀόρ. τοῦ **δέδοικα** ἢ **δέδια** φοβοῦμαι.—**μάλιστα** ἐξαιρετικῶς, ὅπως ἰδιαιτέρως.—**οἱ ἔχθιστοι ἐκείνου** οἱ μισητότατοι ἐχθροὶ ἐκείνου.—**ἀποστάς**, ἀόρ. τοῦ **ἀφίσταμαι** ἀποστατῶ, πηγαίνω μὲ τὸ μέρος τινός.—**ἀποτεῖσαιτο**, ἀόρ. τοῦ **ἀποτίνομαι** τιμωρῶ.—**κράτιστα** γενναϊότατα.

§ 7. **στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον** ἐξοπλίζομαι πρὸς μάχην: ἐνδύομαι τὴν πολεμικὴν στολὴν μου.—**κόσμος** στολισμός.—**πρέπει** ἀρμόζει.—**δεῖ τελευτᾶν** εἶναι πεπρωμένον ν' ἀποθάνῃ.—**τῶν καλλίστων=τοῦ καλλίστου κόσμου**.—**ἄρχομαι τοῦ λόγου** ἀρχίζω νὰ ὁμιλῶ.

§ 8. **φιλικῶς χρώμαι τινι** ἔχω φιλικὴν διάθεσιν πρὸς τινά.—**διὰ πίστεως** ἐξ ἐμπιστοσύνης.—**ἐγχειρίζω ἑμαυτὸν τινι** παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τινά.—**δίκην ἐπιτίθημί τινί τινος** τιμωρῶ τινά διὰ τι.—**τὸ λοιπὸν** εἰς τὸ ἐξῆς.

§ 9. **μιᾶ ὀρμῇ** μὲ μίαν κίνησιν, συγχρόνως.—**οἰωνὸς** σημεῖον (προδηλοῦν τὸ μέλλον).—**εὐχομαι** τάζω.—**θύω σωτήρια (ιερὰ)** προσφέρω θυσίαν διὰ τὴν σωτηρίαν.—**συνεπεύχομαι** τάζω προσέτι.—**ὅτφ δοκεῖ** ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει.—**ἀνατείνω** σηκώνω, ὑψώνω.—**παιανίζω** ψάλλω τὸν παιᾶνα: **παιᾶν** ἔδῳ: εὐχαριστήριος ὕμνος.

§ 10. **τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχει** τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς (θρησκευτικὰ) καθήκοντα ἐκτελοῦνται.—**ἐμπεδῶ** φυλάττω, τηρῶ.—**δεινὰ** κίνδυνοι.—**εὐπετῶς** εὐκόλως.

§ 11-13. **ἀναμνήσω**, μέλλ. τοῦ **ἀναμνησκω** **τινά τι** ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην τινός τι.—**προσῆκει τινί** ἀρμόζει εἰς τινά.—**πάνυ δεινὰ** μεγάλοι κίνδυνοι.—**στόλος** στρατός.—**κατακάνοιεν**, ἀόρ. τοῦ **κατακαίνω** φονεύω.—**χίμαιρα** αἶξ, κατοῖκα.—**καταθύω** θυσιάζω.—**ἔχω** (μετ' ἀπορμφ.) δύναιμαι.—**ψηφίζομαι** ἀποφασίζω.—**ἀποθύω**

προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα.— ἀγείρω συναθροίζω.— ἔστι εἶναι δυνατόν.— τεκμήριον ἀπόδειξις.— τρόπαιον σημεῖον νίκης· ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὄπλα τῶν πολεμίων, τὰ ὁποῖα ἀνηρτῶντο εἰς δένδρον ἢ συνηθέστερον ἐστήνοντο ἐπὶ ξυλίνου στύλου.— μαρτύριον = τεκμήριον.— γίγνομαι γεννῶμαι.— δεσπότην ὡς κυρίαρχον.

§ 14-16. ἐρῶ θέλω νὰ εἶπω.— ἀφ' οὗ ἀφ' ὅτου.— ἔκγονος ἀπόγονος.— ἄμετρος ἀμέτρητος.— πάτριον φρόνημα γενναιοφυχία κληρονομηθεῖσα παρὰ τῶν προγόνων.— πείραν ἔχω τινὸς ἐκ πείρας γνωρίζω περὶ τινος.— δέχομαι, βλ. κεφ. 1, § 39-42 (σελ. 145).

§ 17. μείον ἔχω τι μειονεκτῶ εἰς τι.— ἀφεστήκασι, ποικι. τοῦ ἀφίσταμαι.— κακὸς δειλός.— γοῦν τοῦλάχιστον.— ἄρχω κάμνω ἀρχήν.

§ 18-19. πώποτε ποτὲ ἕως τώρα.— δηχθεῖς, ἀόρ. τοῦ δάκνομαι δαγκάνομαι.— ὄχημα πᾶν ὅ,τι φέρει ἢ ὑποστηρίζει τι: βάσις, στήριγμα.— βέβηκα ἴσταμαι, πατῶ.— παίω κτυπῶ.— προσίη, τοῦ προσέρχομαι.— μᾶλλον εὐκολώτερον.— τευξόμεθα, μέλλ. τοῦ τυγχάνω (τινὸς) ἐπιτυγχάνω (τι), κατορθώνω (τι).— προσέχω τινὶ ὑπερέχω εἰς τι.

§ 20-21. θαρρῶ τι δὲν φοβοῦμαι τι.— ἄχθομαι τοῦτο στενοχωροῦμαι διὰ τοῦτο.— εἴσονται, μέλλ. τοῦ οἶδα.— ἀμαρτάνω τι περὶ τινα κάμνω σφάλμα τι πρὸς βλάβην τινός, ἀπατῶ, βλάπτω τινά.— ψυχὴ ζωή.— ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἧς = ; (πρβλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 8, σελ. 126: ἐκ τῶν πόλεων, ὧν).— μέτρον ποσότης.— ἀργύριον χρῆματα.— κρατῶ νικῶ.

§ 22. ἄπορον δυσκολία, ἐμπόδιον.— εἰ ἄρα ἂν τυχὸν δέν.— πρόσω μακράν.

§ 23-24. διήσουσι, μέλλ. τοῦ διήμι ἐπιτρέπω τὴν διάβασιν.— ἡμῖν ἀθυμητέον (ἐστί) = δεῖ ἡμᾶς ἀθυμεῖν.— βελτίων ἀνδρειότερος.— Λυκάονες, κάτοικοι τῆς Λυκαονίας, μεσογείου χώρας τῆς Μ. Ἀσίας ΒΑ. τῆς Κιλικίας.— τὰ ἐρυμνά αἱ ὄχυραῖ θέσεις.— καρποῦμαι τὴν χώραν διαρπάζω, ληλατῶ τὴν χώραν.— ὀρμῶμαι οἴκαδε ἕκινῶ διὰ τὴν πατρίδα.— κατασκευάζομαι τακτοποιοῦμαι, προετοι-

μάζομαι.—ὡς οἰκήσοντας ὡς εἴαν ἐμέλλομεν νὰ κατοικήσωμεν.—
ὀμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν ὀμήρους διὰ τὴν ἄνευ δόλου ἀπο-
χώρησίν των (ἐκ τῆς χώρας του) ὄμηρος δὲ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος
κρατεῖται ὡς ἐγγύσις.—ὄδοποιῶ τινι κατασκευάζω (ἐτοιμάζω) ὁδὸν
διὰ τινά.—τέθριππον ἄμαξα συρομένη ὑπὸ τεσσάρων ἵππων.—τριά-
σμενος μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως.

§ 25-26. ἀλλὰ γὰρ ἐν τούτοις, ἀλλ' ὁμως.—ἐν ἀφθόνοις βιο-
τεύω ζῶ ἐν ἀφθονίᾳ, ζῶ ἔχων ἀφθονα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα.—
ἐπιλανθάνομαι, ἀόρ. τοῦ ἐπιλανθάνομαι τινος λησιμονῶ τι.—ἐκὼν
πένομαι θέλω καὶ εἶμαι πτωχός.—ἐξδὸν αὐτοῖς = εἰ καὶ ἔξεστιν
αὐτοῖς ἐνφ' αὐτοὶ δύναται.—σκληρῶς βιοτεύω ζῶ μὲ στερήσεις.

§ 27-28. ἀλλὰ γὰρ ἀλλὰ βεβαίως.—οἱ κρατοῦντες οἱ νικηταί.
—ὅπως πῶς.—κράτιστα γενναϊότατα.—ζεῦγος ὑποζύγιον.—στρα-
τηγῶ τινος κανονίζω τὴν πορείαν τινός.—ὄπη ὄπου.—ὄχλος δυσκο-
λία.—ἀπαλλάττω ἐξαφανίζω.—ἀλλότριος ἀνήκων εἰς ἄλλον, ξένος.

§ 29-31. λοιπόν (ἐστί) μοι εἰπεῖν ὑπολείπεται εἰς ἐμὲ νὰ εἶπω.
—ἐξενεγκεῖν, ἀόρ. τοῦ ἐκφέρω.—ἐκφέρω πόλεμον = ἐκφαίνω
πόλεμον (κεφ. 1, § 15-18, σελ. 143).—περιγίγνομαι τῷ πολέμῳ
ἐπικρατῶ, νικῶ ἐν τῷ πολέμῳ.—ἀταξία ἔλλειψις πειθαρχίας.—οἱ ἀρ-
χόμενοι οἱ κατώτεροι, οἱ στρατιῶται.—μᾶλλον πειθόμενοι εὐπειθέ-
στεροι.—ἀεὶ ἐκάστοτε.—κολάζω τιμωρῶ.—σὺν τῷ ἄρχοντι μὲ τὴν
βοήθειαν τοῦ ἄρχοντος.—ἐψευσμένοι ἔσονται, τετελεσμ. μέλλων
τοῦ ψεύδομαι ἀπατῶμαι.—κακός, βλ. ἀνωτέρω § 17.

§ 32. περαίνω τελειώνω.—ὥρα καιρός.—αὐτίκα εὐθύς.—
παρῆσονται, μέλλ. τοῦ πάρειμι ἐμφανίζομαι.—ὄτω δοκεῖ ὅστις
φρονεῖ.—ἔργῳ περαίνεται τι ἐκτελεῖται τι.—ιδιώτης ἀπλοῦς στρα-
τιώτης.—διδάσκω συμβουλεύω.

§ 33. δεῖ ὑπάρχει ἀνάγκη.—καὶ αὐτίκα καὶ εὐθύς κατόπιν.—
σκοπῶ ἐξετάζω.—ὄτω δοκεῖ, βλ. ἀνωτέρω § 9.

§ 34-36. ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι ὅσα νομίζω, ὅτι χρειάζονται
ἀκόμη.—οἱ παριόντες οἱ παρεχόμενοι, οἱ διαβάται.—ἐπακολουθῶ
καταδιώκω.—πλαίσιον ἡ παράταξις, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ δπλιται κα-

τέχουν καὶ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς πορευομένης φάλαγγος, περι-
κλείοντες ἐντὸς τοῦ τετραπλεύρου τὰ σκευοφόρα καὶ τὸν ὄχλον (τοὺς
μὴ μαχιμοὺς)· βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου· ποιοῦμαι πλαίσιον
τῶν ὀπλιτῶν παρατάσσω τοὺς ὀπλίτας ἐν τετραγώνῳ.— εἰ ἀποδει-
χθεῖ ἂν ἤθελεν ὀρισθῆ.— ἡγοῦμαι προηγοῦμαι.— τὰ πρόσθεν τὰ
ἔμπροσθεν, τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως.— κοσμῶ διοικῶ.

§ 37-38. ἄλλως ἐχέτω κατ' ἄλλον τρόπον ἄς γίνῃ.— τὸ νῦν
ἔχον ὅσο γὰρ τώρα.— τὸ λοιπόν, βλ. § 8.— πειρῶμαι τινος δοκι-
μάζω τι.— ταύτης τῆς τάξεως, δηλ. τοῦ πλαισίου.— ἀεὶ, βλ. § 31.

§ 39. τὰ δεδογμένα τὰ ἀποφασισθέντα.— μέμνημαι (μετ'
ἀπομφ.) ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά.— ἔστιν, βλ. § 11-13.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

§ 1-3. ἡ ὄπου.— τὸ ἄκρον ἢ κορυφή.— ἀποτρέπομαι ἄλλην
ὁδὸν στρέφομαι πρὸς ἄλλην ὁδόν.— οἱ ἐσκεδασμένοι οἱ διεσκοπι-
σμένοι.— νομαὶ ἀγέλαι, κοπάδια.

§ 4-6. παρελαύνω τινὰ περνῶ ἔμπροσθέν τινος.— ὅτε ἐσπέν-
δοντο, περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. II, κεφ. 3, § 27 (σελ. κειμ. 34).—
διαπράττομαι ὁμολογῶ, ὁρίζω.— οὔκουν οὐδαμῶς.

§ 7. περὶ τὰ ἐπιτήδειά εἰμι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν προμήθειαν
τῶν τροφίμων.— ἔνθεν μὲν . . . ἔνθεν δὲ ἀφ' ἐνὸς μὲν . . . ἀφ' ἐτέ-
ρου δέ.— ὄρη, τὰ Καρδοῦχεια.— ποταμός, ὁ Τίγρης.— πειρῶμαι
τινος δοκιμάζω τι.

§ 8-11. δέομαί τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαι τι.— τά-
λαντον ποσὸν χρημάτων — ὄχι νόμισμα — 6.000 ἀττικῶν δραχμῶν.—
ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ἀφοῦ ἐκδαροῦν καὶ τὰ δέγματα αὐτῶν
φουσκωθοῦν.— παρέχω ἑράδιως τὴν διάβασιν διευκολύνω τὴν διά-
βασιν.— δεσμοὶ σχοινία (τριχιές).— ζεύγνυμι δένω.— ὀρμίζω στε-
ρεώνω.— ἀρτῶ (-ᾶω) κρεμῶ.— ἀφείς, ἀφ. τοῦ ἀφήμι ἀφήνω, ρί-
πτω.— διάγω φέρω ἀπὸ τὴν μίαν ὄχθην εἰς τὴν ἄλλην.— ἀμφοτέ-

ρωθεν καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὄχθας.—**δήσας**, ἀόρ. τοῦ **δῶ** (-έω) δένω.—**ἐπιβάλλω** θέτω ἐπάνω.—**ὔλη** χαμόκλαδα, θάμνοι.—**γῆ** χῶμα.—**ἐπιφορῶ** ἐπισωρεύω.—**καταδύομαι** καταβυθίζομαι.—**αὐτίκα** μάλα τώρα ἀμέσως.—**εἴσεσθε**, μέλλ. τοῦ **οἶδα**.—**ἔξει τοῦ μὴ καταδύνα** (βαστάζων) θὰ ἐμποδίση ἀπὸ τὸ νὰ καταβυθισθοῦν.—**σχήσει** = **κωλύσει**.

§ 12. **ἐνθύμημα** ἐπινόησις.—**χαρίεις** εὐφυής.—**τὸ ἔργον** ἡ ἐκτέλεσις.

§ 13-14. **ἐπαναχωρῶ εἰς τοῦμπαλιν** (= τὸ ἔμπαλιν) ἐπιστρέφω ὀπίσω.—**ἐνθεν** = **ταύτας**, **ἐξ ὧν**.—**θαυμάζω** ἀπορῶ, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω.—**ὅποι ποτὲ** εἰς ποῖον μέρος ἄραγε.—**οἱ ἐαλωκότες** οἱ αἰχμάλωτοι· ἐννοοῦνται οἱ ἐγχώριοι αἰχμάλωτοι, οἱ ὅποιοι εἶχον συλληφθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν των.—**ἐλέγχω τὴν χώραν** ζητῶ πληροφορίας περὶ τῆς χώρας.

§ 15-16. ἡ **πρὸς ἔω** (ὁδός) ἡ πρὸς ἀνατολὰς ὁδός.—**θερίζω** διέρχομαι τὸ θέρος.—**πρὸς ἐσπέραν** πρὸς δυσμάς.—**πειθαρχῶ** ὑπακούω.—**ἀπονοσιῶ** ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου.—**δυσχωρία** κακὴ φύσις τοῦ τόπου, **κακοτοπιά**.

§ 17-18. **χωρὶς χωριστά**.—**φάσκων**, ἐνεστ. μτχ. τοῦ **φημί**.—**ἡ ἐκασταχόσε ὁδός** ἡ πρὸς ἐκάστην χώραν ὁδός.—**εὐπορον** εὐκόλον.—**ἐπὶ τούτοις** σχετικῶς μὲ τούτο (ἂν δηλ. πρέπει νὰ εἰσβάλουν εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων).—**ὀπηνίκα δοκοίη** καθ' ὅποιαν ὥραν ἤθελε φανῆ καλόν.—**ὑπερβολὴ** διάβασις (ὑπεράνω ὁρέων).

BIBLION TETARTON

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 5-7. ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν ἦτο περίπου ἡ ὥρα τῆς τελευταίας (νυκτερινῆς) φρουρᾶς· οἱ Ἕλληνες διήρουν τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακάς· ἡ τρίτη φυλακή, ἡ ὁποία καὶ τελευταία λέγεται, κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τῆς εἰσβολῆς (περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου) ἤρχιζε περὶ τὴν 2αν μετὰ τὸ μεσονύκτιον.— **λείπομαι** ὑπολείπομαι.— **ὄσον** = **τοσοῦτον** (χρονικὸν διάστημα) ὥστε.— **σκοταῖος** μετὰ τὸ σκότος.— **τὸ πεδίον** τὸ μεταξὺ τῆς θέσεως τοῦ στρατοπέδου καὶ τοῦ ὄρους.— **τηνικαῦτα** τότε.— **ἀπὸ παραγγέλσεως** κατόπιν διαταγῆς προφορικῆς.— **ἅμα τῇ ἡμέρᾳ**, βλ. βιβλ. II, κεφ. 1, § 2 (σελ. 135).— **τὸ ἀμφ' αὐτὸν** (στράτευμα) οἱ στρατιῶται του.— **ἐπίσποιτο**, ἀόρ. τοῦ ἐφέπομαι ἀκολουθῶ.— **τὸ ἄκρον** ἡ κορυφή.— **ὑφηγοῦμαι** προπορεύομαι βραδέως.— **τὸ ἀεὶ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος** τὸ μέρος τοῦ στρατεύματος, τὸ ὁποῖον ἐκάστοτε διέβαινε (τὸ ὄρος).— **τὸ ἄγκος** ἡ κοιλιάς.— **ὁ μυχὸς** ἡ χαράδρα.

§ 8-9. **χαλκῶματα** χαλκᾶ σκεύη.— **κατασκευάζω** ἐφοδιάζω.— **φέρω τι** λαμβάνω καὶ φέρω τι μετ' ἐμοῦ, ἀρπάζω.— **ὑποφείδομαι** φείδομαι κάπως, δεικνύομαι ὀλίγον φειδωλὸς (ἐπεικῆς).— **ὡς φιλίας** ὡς φιλικῆς.— **διέναι**, τοῦ διήμι **τινα** ἀφήνω τινὰ νὰ διέλθῃ.— **ἐπιτυγχάνω** εὐρίσκω.— **καλούντων**, δηλ. τῶν Ἑλλήνων αὐτοῦς.— **ὑπακούω** δίδω ἀπάντησιν, προσοχῆν.

§ 10-11. **ἐγένετο** διήρκεσε.— **τόξευμα** βέλος.— **κατατιτρώσκω** πληγώνω θανασίμως.— **ἐξ ἀπροσδοκῆτου** ἀπροσδοκίτως, αἰφνιδίως.— **ἐπιπίπτω τινὶ** εἰσβάλλω εἰς τὴν χώραν τινός.— **τὸ Ἑλληνικὸν** (στράτευμα) οἱ Ἕλληνες.— **αὐλίξομαι** διανυκτερεύω.— **συνορῶ**, κυρίως: βλέπω ὁμοῦ ἢ συγχρόνως· ἐδῶ: συνεννοοῦμαι (μετὰ πύρα).

§ 12-14. **νεωστὶ** πρὸ ὀλίγου.— **ἀνδράποδον** δοῦλος.— **ἀφείναι**, ἀόρ. τοῦ ἀφήμι ἀφήνω.— **σχολαῖος** βραδύς.— **τὰ αἰχμάλωτα** οἱ αἰχμάλωτοι.— **οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες** οἱ ἐπιβλέποντες, φυλάσσοντες ταῦτα.— **ἀπόμαχος** ὁ μὴ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν μάχην.— **φέρομαι**

φέρω μαζί μου.— ταῦτα ἔδοξε ἀπεφασίσθησαν ταῦτα.— ἀριστῶ γευματίζω.— ὑποστήσαντες, ἀόρ. τοῦ ὑφίστημι τοποθετῶ κρυφίως.— τὸ στενὸν ἢ στενή διόδος.— τὰ μὲν ... τὰ δὲ ἄλλοτε μὲν ... ἄλλοτε δέ.

§ 15-18. χειμῶν κακοκαιρία.— χωρίον τόπος.— ἐπιδιώκω καταδιώκω.— ἀναχάζω ὀπισθοχωρῶ.— σχολῆ βραδέως.— θαμινὰ συχνά.— ὑπομένω σταματῶ, περιμένω.— παρεγγυῶτο, εὐκτκ. τοῦ παρεγγυῶμαι· παρεγγυῶ (-άω) παραγγέλλω, διατάσσω.— ἄγω προχωρῶ.— πρᾶγμα δυσκολία.— σχολή τινι ἔστι ἔχει τις καιρὸν.— παρέρχομαι προχωρῶ.— σπολάς δερμάτινος θώραξ.— διαμπερὲς (ἐπίρρ.) πέρα πέρα.

§ 19-22. ὥσπερ εἶχε ὅπως ἦτο (χωρὶς δηλ. ν' ἀποθέσῃ τὴν πανοπλίαν του).— αἰτιῶμαι κατηγορῶ.— καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρες τέθνατον = καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες τεθνᾶσι.— καλὸς καὶ ἀγαθὸς εὐπατριδης, εὐγενής.— ἀνελέσθαι, ἀόρ. τοῦ ἀναιροῦμαι σηκῶν νεκρὰ σώματα (ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης).— βλέπω στρέφω τὸ βλέμμα μου.— ἄβατος ἀδιάβατος.— ὄρθιος ἀπότομος, ἀπόκρημνος.— ὄχλος πλῆθος.— ἔκβασις ἔξοδος, πέρασμα.— φθάνω προφθάνω, προλαμβάνω.— ὑπερβολή ἔξοδος, πέρασμα.— ἠγεμῶν ὀδηγός.— πράγματα παρέχω τινὶ παρέχω ἐνοχλήσεις εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα.— λαβεῖν = συλλαβεῖν.

§ 23-25. ἐλέγχω ἀνακρίνω, ἔρωτῶ.— διαλαμβάνω λαμβάνω χωριστά.— ἢ τὴν φανεράν, ὁδὸς φανερὰ ἐννοεῖται ἢ ὄρθια ὁδός, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες εἶχον ἔμπροσθέν των.— φόβοι μέσα πρὸς ἐκφόβισιν.— ἐκδίδωμι θυγατέρα δίδω εἰς γάμον (ὑπανδρεύω) τὴν θυγατέρα μου.— ἠγοῦμαι ὁδὸν ὀδηγῶ δι' ὁδοῦ.— δυσπάριτος δυσκολοδιάβατος.— χωρίον, βλ. ἀνωτέρω § 15.— παρέρχομαι διέρχομαι.

§ 26-28. ταξίαρχος, βλ. βιβλ. III, κεφ. 1, § 37-38 (σελ. 144).— τὰ παρόντα ἢ παροῦσα κατάστασις.— ὑποστάς, ἀόρ. τοῦ ὑφίσταμαι ἀναλαμβάνω.— Μεθυδριεύς, ἐκ τοῦ Μεθυδρίου, πόλεως τῆς Ἁρκαδίας.— Στυμφάλιος, βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 11 (σελ. 127).— ἀντιστασιάζω παρουσιάζομαι ὡς ἀνταγωνιστής.— Παρράσιος, βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 1-2 (σελ. 125).— ἔψονται, μέλλ. τοῦ ἔπομαι.— πολλαχοῦ

πολλάκις.— πολλοῦ ἄξιός γίγνομαι τινι σπουδαίας ὑπηρεσίας προσφέρω εἰς τινα.— εἰς τὰ τοιαῦτα εἰς παρομοίας περιστάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

§ 1-2. ἐμφαγόντας ἀφοῦ φάγουν ἐν σπουδῇ.— δῆσαντες, ἀόρ. τοῦ δῶ δένω.— συντίθεμαι συμφωνῶ.— σημαίνω τῇ σάλπιγγι δίδω σημεῖον διὰ τῆς σάλπιγγος.— ἄνω ὄντας ὅταν εἶναι (πλέον) ἐπάνω (δηλ. εἰς τὴν κορυφὴν).— φανερὰ ἔκβασις τὸ ἐπὶ τῆς φανεραῆς ὁδοῦ πέρασμα (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).— αὐτοί, δηλ. ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Χειρῖσφορ.— συμβοηθῶ συγχρόνως σπεύδω πρὸς βοήθειαν.— ὕδωρ βροχή.— προσέχω τὸν νοῦν τινι ἔχω τὴν προσοχὴν μου ἐστραμμένην εἰς τι.— ὡς μάλιστα ὅσον ἠδύναντο περισσότερον.— λανθάνω τινὰ διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινος.— οἱ περιόντες οἱ κύκλω πορευόμενοι (δισχιλίωι ἐθελονταί).

§ 3-4. τὸ ὄρθιον ὁ ἀνωφερὴς τόπος, ὁ ἀνίφορος.— κυλινδῶ (-έω) κυλίω.— ὀλοίτροχος στοργγύλος λίθος.— ἀμαξιαῖος ἀρκετὰ μεγάλος (ὥστε νὰ πληρώσῃ ὀλόκληρον ἀμαξαν).— φέρομαι κατακυλοῦμαι.— πταίω προσκρούω (σκοιτάπτω).— πέτρα βράχος.— διασφενδωνῶμαι ἐκτινάσσομαι εἰς τεμάχια.— οἶόν τέ ἐστι εἶναι δυνατόν.— πελάζω πλησιάζω.— ταύτη.. ἄλλη εἰς τοῦτο τὸ μέρος.. εἰς ἄλλο μέρος.— ἀνάριστοι ἀγεματίστοι.— τεκμαίρομαι τινι συμπεραίνω ἔκ τινος.— ψόφος κρότος.

§ 5-6. κύκλω περιόντες, διὰ τῆς στενῆς καὶ ὁμαλῆς ὁδοῦ, τῆς βατῆς καὶ εἰς ὑποζύγια (κεφ. 1, § 25) βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.— καταλαμβάνω εὐρίσκω, συναντῶ.— κατακανόντες, ἀόρ. τοῦ κατακαίνω φονεύω.— μαστὸς λόφος.— ἔφοδος ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὁδὸς φέρουσα κατὰ τῶν πολεμίων.— αὐτόθεν ἀπὸ αὐτοῦ (δηλ. ἀπὸ τοῦ τόπου, ὅπου ἐκάθητο οἱ φύλακες).— οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.

§ 7-8. ἡμέρα ὑποφαίνει ἀρχίζει νὰ ξημερώνη.— ἔλαθον ἐγγὺς προσιόντες ἐπλησίασαν, χωρὶς νὰ ἐννοηθοῦν.— ἡ σάλπιγξ φθέγγεται ἡ σάλπιγξ ἤχεῖ.— ἴεμαι ὀρμῶ.— δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.— εὐζωνος ὁ ἐλαφρῶς ὀπλισμένος (καὶ ὡς τοιοῦ-

τος δυνάμενος νὰ τρέχη εὐκολώτερον). — **ἀτριβής** ἀπάτητος. — ἡ ὄπου.
— **ἀνέλκω** ἀνασύρω, τραβῶ ἐπάνω. — **συμμειγνυμί τι** συνενώνομαι
μέ τινα.

§ 9-12. **εὐδοος** εὐκόλος πρὸς διάβασιν. — **ἀποκόπτω** ἐκδιώκω.
— **διεξεῦχθαι** (τοῦ διαζεύννυμαι) (αὐτοὶ) νὰ μένουν διεξευγμένοι
(κεχωρισμένοι). — **ἦπερ οἱ ἄλλοι**, δηλ. οἱ ἀμφὶ Χειρίσοφον, διὰ τῆς
φανερῆς. — **παρακελεύονται ἀλλήλοις** ἐνθαρρύνουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον
(διὰ φωνῶν). — **προσβάλλω πρὸς τινα** ἐφοριῶ κατά τινας. — **ὄρθιους
τοῖς λόχοις**, τὸ στρατεύμα κατά τὴν πορείαν ἐτάσσετο ὡς ἐξῆς: ὄχι
μόνον αἱ ἐνωμοταὶ ἐβιάζον ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἀλλὰ καὶ ὁ εἰς
λόχος ὀπισθεν τοῦ ἄλλου (**πορεία κατά κέρας**) βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ
βιβλίου: ὡσάκς ὅμως ἦτο ἀνάγκη τὸ στρατεύμα νὰ ἐπιτεθῆ (ὅπως
ἔδῳ) κατά πολεμίων κατεχόντων ὑψομά τι, τότε ἐσηματίζοντο οἱ
καλούμενοι **ὄρθιοι λόχοι**: κατά τὸν σχηματισμὸν τοῦτον αἱ ἐνωμοταὶ
ἴσταντο ἢ μία ὀπισθεν τῆς ἄλλης, οἱ δὲ λόχοι ἐτοποθετοῦντο ὁ εἰς
παραπλεύρως τοῦ ἄλλου ἀφήνοντας ἐν τῷ μεταξύ μικρὰ κενὰ διαστή-
ματα (βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **ἄφοδος** μέρος ἀνοικτὸν πρὸς
ὑποχώρησιν. — **ὄπη** ἀπ' ὅποιον μέρος. — **ἕτερον λόφον**, τὸν δεῦτερον
(βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).

§ 13. **ἐαλωκώς**, προκμ. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι. — **παριοῦσι**
καθ' ἣν στιγμὴν (αὐτὰ) θὰ διήρχοντο: κατά τὴν διάβασιν των. — **ἐπὶ
πολὺ ἦν** ἐπιαναν (τὰ ὑποζύγια) μεγάλην ἔκτασιν. — **ἄτε πορευόμενα**
διότι ἐπορευόντο. — **αἰρῶ** κυριεύω.

§ 14-16 **λοιπὸς ἦν** ὑπελείπετο. — **ὄρθιος** ἀπότομος. — **ἀμαχητὶ**
χωρὶς μάχην. — **δείσαντας**, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια. — **ἄρα** ὅπως
ἐφάνη κατόπιν. — **τὸ ἄκρον** = ὁ μαστός. — **ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλα-
κας**, τοὺς κατέχοντας τὸν πρῶτον λόφον. — **ὑπάγω** βραδέως προχωρῶ. —
προσμείξειαν, ἀόρ. τοῦ προσμείγνυμι πλησιάζω, προσέρχομαι. — **οἱ
τελευταῖοι λόχοι**, δηλ. οἱ ὑπὸ τοῦ Ξεν. καταληφθέντες ἐπὶ τοῦ πρῶ-
του λόφου (§ 13). — **προέρχομαι** προχωρῶ. — **τὸ ὀμαλὸν** ἡ πεδιάς
(εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερον καὶ αἱ δύο ὁδοί, ἢ φανερὰ [§ 8] καὶ ἡ στενὴ
βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **τίθεμαι τὰ ὄπλα ἴσταμαι** (παρα-
τεταγμένως καὶ ἀναμένων διαταγᾶς).

§ 17-18. **ἀλάμενοι**, ἀόρ. τοῦ ἄλλομαι πηδῶ.— **κατὰ τῆς πέτρας** ἀπὸ τὸν βράχον (δηλ. ἀπὸ τὸν πρῶτον λόφον) κάτω.— **πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας**, τοὺς ἡμίσεις τοὺς τεταγμένους ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων (§ 9).— **ἀντίπορός τινι** ἀπέναντί τινος κείμενος.— **ἐφ' ᾧ** (μετ' ἀπρηφ.) ἐπὶ τῷ ὄρῳ νά.— **συνομολογῶ τι** συναινῶ νὰ πράξω τι, ὑπόσχομαί τι.

§ 19-21. **συνεροῦσαν** συνέροευσαν ἀόρ. τοῦ συροῦ.— **ἐν ταῦθα**, δηλ. εἰς τὸν ἀντίπορον λόφον.— **ἐνθα τὰ ὄπλα ἔκειτο** ἐκεῖ, ὅπου εἶχον σταθῆ ἐν παρατάξει (δηλ. ἐν τῷ ὀμαλῷ § 16).— **γίγνομαι ἐπὶ τῆς κορυφῆς** φθάνω εἰς τὴν κορυφήν.— **πέτρος** λίθος.— **κατέαξαν**, ἀόρ. τοῦ κατάγνυμι σπάζω.— **Λουσιεὺς** ὁ ἐκ τῶν Λουσῶν, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας (παρὰ τὰ σημερινὰ Σουδενά).— **πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα** προστατεύων μὲ τὴν ἀσπίδα του καὶ τοὺς δύο.

§ 22-23. **ὁμοῦ γίγνομαι** συνενώνομαι.— **σκηνῶ** (-έω) καταλύω.— **δασιλῆς** ἄφθονος.— **κονιατὸς** ἀσβεστωμένος.— **ἀποδίδωμι** δίδω ὀπίσω.— **πάντα ποιῶ τοῖς ἀποθανοῦσι** ἀπονέμω πάσας τὰς τιμὰς εἰς τοὺς φονευθέντας.— **ἐκ τῶν δυνατῶν** κατὰ τὸ δυνατόν.— **νομίζεται** συνήθεια εἶναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

§ 1-2. **αὐλύζομαι** στρατοπεδεύω.— **ὀρίζω** χωρίζω.— **ἀναπνέω** αἰσθάνομαι ἀνακούφισιν, ἀναλαμβάνω θάρρος.— **ἄσμενος** μὲ χαράν.— **ἠδέως** εὐχαρίστως.— **μνημονεύω** ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου.— **διατελῶ μαχόμενος** διαρκῶς μάχομαι.— **τὰ σύμπαντα** ὅλα ὁμοῦ, ἐν συνόλῳ.— **ὡς ἀπηλλαγμένοι** ἐπειδὴ, ὡς ἐνόμιζον, εἶχον ἀπαλλαγῆ.

§ 3-5. **που** κάπου, εἰς κάποιο μέρος.— **ὄχθαι**, ἐδῶ: ὑψώματα (εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ).— **πεζοὺς ... ἄνω τῶν ἰπέων**, βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.— **Ὁρόντας, -α**, βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 39-42 (σελ. 141).— **Ἀρτούχας, -α**, ἀρχηγὸς τῶν Μάρδων, ἔθνοῦς ὀρεινοῦ καὶ ληστικοῦ.— **Χαλδαῖοι** φυλὴ Ἀρμενική.— **ἄλκι-**

μος ἀνδρείος.— **γέρορα**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8-11 (σελ. 131).— **πλέθρον**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 128).— **όδος δὲ μία...**, βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.— **χειροποίητος** διὰ χειρῶν κατεσκευασμένη, τεχνητὴ (ὄχι φυσική).— **ταύτη** εἰς αὐτὸ τὸ μέρος (ἀπέναντι τοῦ ὁμοίου ἔκειτο ἡ ὁδὸς ἢ ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω).

§ 6-7. **ἐφαίνετο**, κατ' ἔννοιαν: ἔφθανεν.— **τραχὺς** ἀνόμαλος.— **ὁ ποταμὸς** ἢ κοίτη τοῦ ποταμοῦ.— **γυμνοὶ** ἀπροφύλακτοι, ἔκτεθειμένοι εἰς.— **ἀναχωρῶ** ἐπιστρέφω.— **ἐνθα** ἐκεῖ, ὅπου.— **ἐν τοῖς ὅλοις** ἐνόπλους, ὠπλισμένους.— **δυσπορία** τὸ δυσκολοδιάβατον.— **ἐπικεισομένους**, μέλλ. μτχ. τοῦ **ἐπικεῖμαι** ἐπιτίθεμαι.

§ 8-9. **ἔδοξεν** (αὐτῶ) τοῦ ἐφάνη.— **πέδαι (αἱ)** δεσμά, ποδόδεσμα.— **δεδέσθαι** (τοῦ **δοῦμαι**) ὅτι ἦτο δεμένος.— **αὐται δέ**, δηλ. **ἔδοξαν**.— **αὐτόματα** μόναι των.— **περιρροῦναι** (ἀόρ. τοῦ **περιρρέω**) ὅτι ἔπεσαν γύρω.— **διαβαίνω**, ἔδω: ἀνοίγω τὰ σκέλη μου.— **ὄρθρος** ὁ ὀλίγον πρὸ τῆς αὐγῆς χρόνος: τὰ (γλυκο)χαράγματα.— **καλῶς ἔσεσθαι** ὅτι τὰ πράγματα θὰ λάβουν καλὴν ἔκβασιν (θὰ πᾶνε καλά).— **ὡς τάχιστα** εὐθὺς ὡς.— **ἕως ὑποφαίνει** ἢ αὐγὴ ἀρχίζει νὰ φαίνεται: ἀρχίζει νὰ ξημερώνη.— **τὰ ἱερά** ἢ θυσία.— **τὸ ἱερεῖον** τὸ θῦμα, τὸ θυσιασθὲν ζῶον.— **ἀριστοποιοῦμαι** = **ἀριστῶ** γευματίζω.

§ 10-12. **ἤδεσαν**, παρὰ τ. τοῦ οἶδα.— **ἔξεῖη**, εὐκτ. τοῦ **ἔξεστι** ἐπιτρέπεται.— **ἐπεγείρω** σηκῶν ἐκ τοῦ ὕπνου.— **τι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον** σχετικόν τι μὲ τὸν πόλεμον.— **φρύγανα** ξηροὶ κλάδοι θάμνων (κατάλληλοι διὰ καυσίν).— **ὡς ἐπὶ πῦρ** διὰ νὰ ἀνάψουν φωτιά.— **κατίδοιεν**, ἀόρ. τοῦ **καθορῶ** διακρίνω καλῶς.— **τὸ πέραν** τὸ ἀπέναντι μέρος.— **πέτρα** βράχος.— **καθήκω** ἐκτείνωμαι.— **παιδίση** νεαρὰ κόρη.— **μάρσιπος** μικρὸς σάκος.— **κατατίθεμαι** τοποθετῶ.— **ἀντρώδης** σπηλαιώδης, πλήρης σπηλαίων.— **δόξαι** (ἔλεγον) ὅτι ἐφάνη.— **προσβατόν ἐστι τοῖς ἰππεῦσι** εἶναι δυνατόν νὰ πλησιάσουν οἱ ἰππεῖς.— **κατὰ τοῦτο** εἰς τοῦτο τὸ μέρος.— **ἐκδύντες**, ἀόρ. τοῦ **ἐκδύομαι**.— **ἐγχειρίδιον μάχαρα**.— **νεύσομαι**, μέλλ. τοῦ **νέω** κολυμβῶ ὡς **νευσόμενοι** διότι ἐνόμιζον, ὅτι θὰ (ἀναγκασθοῦν νὰ) κολυμβήσουν.— **διαβαίνειν** ὅτι προσεπάθουν νὰ διαβαίνουν.— **πρόσθεν πρὶν βρέξαι** χωρὶς νὰ βρέξουν.

§ 13-15. σπένδω κάμνω σπονδὴν (διὰ τὴν εὐχαριστήσω τὸν θεὸν ἢ ζητήσω τι παρ' αὐτοῦ) **σπονδὴ** δὲ ἡ προσφορὰ ποτοῦ, δηλ. ὁ οἶνος, τὸν ὁποῖον χάριν τῶν θεῶν ἔχονον ἐκ τοῦ ποτηρίου.— **τοῖς νεανίσκοις ἐγγεῖν** τὴν χύσασιν (οἶνον) εἰς τὰ ποτήρια τῶν (δύο) νεανίσκων (διὰ τὴν κάμωσιν καὶ αὐτοὶ σπονδῆν).— **φήνασι**, ἀφ' οὗ τοῦ φαίνω φανερώσω.— **πόρος** διάβασις, πέρασμα.— **καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ**, δηλ. αἰσίαν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφὴν.— **σπονδὰς ἐποίει** = ἔσπενδε.— **ὑπομένω** μένω ὀπίσω.— **ὄχλος** οἱ μὴ μάχιμοι.

§ 16-19. ταῦτα καλῶς εἶχε ταῦτα ἐτακτοποιήθησαν.— **ὁδὸς** ἀπόστασις.— **ἐπὶ τὴν διάβασιν** μέχρι τοῦ μέρους τῆς διαβάσεως.— **ἀντιπαρῆσαν** (τοῦ ἀντιπαρέρχομαι) παραλλήλως ἐπορεύοντο (εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην τοῦ ποταμοῦ).— **αἱ τάξεις τῶν ἱππέων** αἱ ἴλαι τῶν (πολεμίων) ἱππέων.— **τίθεμαι τὰ ὄπλα** σταματῶ.— **στεφανωσάμενος**, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων.— **ἀποδῶς** (δηλ. τὸ ἱμάτιον) ἀφ' οὗ ἔβγαλε τὸ ἱμάτιόν του (τὸ ὁποῖον θὰ ἐφόρει ἕνεκα τοῦ χειμῶνος).— **τοὺς λόχους ὀρθίους**, βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 9-12 (σελ. 154).— **σφαγιάζομαι** προσφέρω θυσίαν.— **εἰς τὸν ποταμόν**, ἐπίστευον οἱ παλαιοί, ὅτι ἐν ἐκάστῳ ποταμῷ κατόκει θεὸς τις καὶ εἰς τοῦτον προσέφερον θυσίαν, ὁσάκις ἤθελον τὴν διαβουὴν αὐτὸν εὐκόλως καὶ ἀκινδύνως.— **ἐξικνούντο**, δηλ. τῶν Ἑλλήνων ἐξικνούμαι τινος φθάνω, κτυπῶ τινα.— **τὰ σφάγια**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 14-16 (σελ. 131).— **παιανίζω**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 17-20 (σελ. 132).— **ἀναλαλάζω** ἰσχυρῶς ἀλαλάζω, φωνάζω.

§ 20-22. εὕζωνος, βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 7-8 (σελ. 153).— **ἀνὰ κράτος** δρομαίως, τροχάδην.— **πάλιν ὀπίσω**.— **ἐπὶ τὸν πόρον**, ἐννοεῖ τὸ δύσκολον πέρασμα (§ 5 καὶ § 6).— **τὸν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὸ ὁποῖον (πέρασμα) εὗρίσκετο ἀπέναντι τῆς ὁδοῦ**, ἡ ὁποία ἔφερον εἰς.— **οἱ πολέμιοι**, δηλ. ἱππεῖς.— **εὐπετῶς** εὐκόλως.— **εἰς τοῦμπαλιν** (= τὸ ἔμπαλιν) πρὸς τὰ ὀπίσω.— **τείνω** σπεύδω.— **ἐπομαι**, ἐδῶ : καταδιώκω.— **οἱ δὲ στρατιῶται**, δηλ. οἱ ὀπλιῖται τοῦ Χειρισόφου.— **ἀπολείπομαι** μένω ὀπίσω.— **συναναβαίνειν**, δηλ. **τοῖς πολεμίοις ἱπεῦσι** συναναβαίνω τινὶ συγχρόνως μετὰ τινα ἀναβαίνω.

§ 23. καθήκουσαι ὄχθαι = καθήκουσαι πέτραι.— ἐπὶ τοὺς

ἄνω πολεμίους ἐννοοῦνται οἱ πεζοὶ οἱ παρατεταγμένοι ἄνω τῶν ἵπ-
πέων (§ 3· βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).— ἄκρα ὑψώματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

§ 1-3. συνταξάμενοι συνταχθέντες εἰς τάξιν μάχης.— πεδίον ἄπαν ὄλο πεδιάδα.— λειός ὁμαλός, ὄχι πετρώδης.— παρασάγγης, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 128).— βασιλείον ἀνάκτορον.— τῷ σατράπῃ, δηλ. τῷ Ὀρόντῃ (βλ. σελ. 156).— τύρσις -εως καὶ -ιος, ἡ, πύργος.— σταθμός, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 128).— ὑπερ-ἦλθον ὑπερέβησαν.— Τηλεβόας παραπόταμος τοῦ Εὐφράτου.

§ 4-6. ἡ πρὸς ἐσπέραν ἡ πρὸς δυσμάς, ἡ δυτική.— ὑπαρχος ὑποδιοικητής.— ὁπότε παρεῖη (βασιλεῖ) ὁσάκις ἦτο πλησίον τοῦ βασιλέως.— ἀναβάλλω ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναβιβάζω, βοηθῶ νὰ ἀναβῆ εἰς τὸν ἵππον.— προσελαύνω προσέρχομαι ἔφιπτος.— εἰς ἐπήκοον, βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 38 (σελ. 141).— σπείσασθαι, ἀορ. τοῦ σπένδομαι.— ἐφ' ᾧ (μετ' ἀπαρμφ.) ἐπὶ τῷ ὄρω νά.— ἀδικῶ βλάπτω.— δέομαί τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χροιάζομαι τι.— ἐπὶ τούτοις με τούτους τοὺς ὄρους, με αὐτὰς τὰς συμφωνίας.

§ 7-9. δύναμις στρατός.— γίννεται χιῶν πίπτει χιών.— ἔωθεν ἀπὸ προίας: προὶ προί.— διασκηνώ (-έω) κατασκηνώ χωριστά.— ἱερεῖον ζῶον πρὸς σφαγὴν.— παντοδαπὸς παντὸς εἶδους.— ἀποσκεδάννυμαι διασκορπίζομαι, ἀπομακρύνομαι.— νύκτωρ, ἐπίορ.: (κατὰ) τὴν νύκτα.— φαίνω φέγγω.

§ 10-14. διασκηνώ (-όω) = διασκηνώ (-έω).— ἐντεῦθεν χρονη: μετὰ ταῦτα.— διαιθριάζει ξεστερώνει, καλύτερεῦει ὁ καιρός.— νυκτερεῦω διανυκτερεῦω.— ἄπλετος ἄφθονος.— ἀποκρούπτω σκεπάζω.— κατακειμένους ἐφόσον ἦσαν ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς.— συμποδίζω δένω τὰ πόδια.— ὄκνος ὀκνηρία, ἀπροθυμία.— ἄλειινὸς θερμαντικός· ἄλειινὸν ἦν παρεῖχε θερμότητα.— εἰ μὴ παραρρυσίη (τοῦ παραρρῆω) ἔαν δὲν ἤθελε καταρρυσεῖ (καταπέσει) ἀπὸ τὰ πλάγια.— γυμνὸς χωρὶς ἱμάτιον με χιτῶνα μόνον.— τάχα εὐθύς.— ἀφαιροῦμαι τινός τι ἀφαιρῶ (ἀρπάζω) ἀπὸ τινός τι.— χροίμαι

ἀλείφομαι.— **χοῖμα** χοῖσμα, ἄλειμμα.— **σύειον** ἀπὸ πάχος χοίρου.— **σησάμινον** ἀπὸ σουσάμι.— **ἀμυγδάλινον** ἀπὸ (πικρὰ) ἀμύγδαλα.— **τερμίνθινον** ἀπὸ τρεμεντίνα (ποῦ στάζει ὡς ρητίνη ἀπὸ τὴν τέρμινθον — δένδρον ρητινώδες).— **μύρον** ἔλαιον εὐώδες.— **ἐνέπηρσαν**, ἄορ. τοῦ ἐμπίμπρημι καίω.— **ἀτασθαλία** ἀπερισκεψία.— **δίκην** δίδωμι τιμωροῦμαι.

§ 15-18. **Τηνίτης** ὁ ἐκ τῆς Τήμου, πόλεως αἰολικῆς.— **ἀληθεύω** δίδω ἀληθεῖς πληροφορίας.— **ἦκε** ἐπανήλθε.— **σάγαρις** δίστομος πέλεκυς.— **Ἀμαζόνες**, νοοῦνται ἐδῶ εἰκόνες (γλυπταὶ) Ἀμαζόνων, τὰς ὁποίας ὁ Ξεν. ἔβλεπεν ἐν Ἀθήναις ὄν.— **ποδαπὸς** ἀπὸ ποῖον τόπον.— **ἐπὶ τίνι** πρὸς τίνα σκοπόν.— **Χάλυβες - Τάοχοι**, λαοὶ αὐτόνομοι παρὰ τὴν Ἀρμενίαν.— **ὑπερβολὴ** διάβασις.— **ἦπερ μοναχῆ εἶη πορεία** ἀπὸ ὅπου μόνον ἠμποροῦσε νὰ περάσῃ κανεὶς.

§ 19-22. **ἐπὶ τοῖς μένουσι** ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνων, οἱ ὁποιοὶ ἔμενον.— **ἀλόντα** (ἐάλων), ἄορ. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι, λαφυραγοῦμαι, συλλαμβάνομαι.— **μένω** περιμένω.— **ἀνακραγόντες**, ἄορ. τοῦ ἀνακραῶ δυνάτᾳ φωνάζω.— **ὑπομένω** ἀνθίσταμαι.— **ἐκπωμα** ποτήριον.— **ἀρτοκόπος** ἀρτοποιός.— **τὴν ταχίστην (ὁδὸν) τάμιστα**.— **ἀνακαλοῦμαι τῇ σάλπιγγι** διατάσσω νὰ δοθῇ διὰ τῆς σάλπιγγος τὸ σημεῖον τῆς ὑποχωρήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

§ 1-2. **ὄπη δύναιτο** ὅσον ἠδύναντο.— **πρὸς τὸν ὀμφαλὸν** σκεδὸν μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ.— **πρόσω** μακράν.

§ 3-6. **χαλεπὸς** πλήρης κακουχιῶν.— **ἀποκαίω**, ἐπὶ ὑπερβολικοῦ ψυχους : παγώνω, καίω.— **πήγνυμι** παγώνω.— **σφαγιάζομαι** προσφέρω θυσίαν.— **περιφανῶς** ὀλοφάνερα.— **λήγω** παύω, κοπάζω.— **τὸ χαλεπὸν** ἢ σφοδρότης.— **πνεῦμα** ἄνεμος.— **ὄργυιᾶ** μέτρον μήκους 6 ποδῶν ἢ 1 μέτρο. καὶ 85 ἑκατοστ.— **διαγίγνομαι** διέροχομαι, περνῶ.— **ὄψε** ἀργά.— **πάλαι** πρότερον, πρὸ πολλῆς ὥρας.— **προσίεσαν**, πρτκ. τοῦ προσίημί τινα ἀφήνω τινὰ νὰ πλησιάσῃ.— **ὄψίζω** ἔροχομαι ἀργά.— **μεταδίδωμι** (μετὰ γνκ. ἢ μετ' αἰτ.) δίδω μέρος ἔκ τινος.— **ὄ**

πυρὸς ὁ σῖτος.— βρωτὸν φαγώσιμον.— ἔνθα δὲ ἔκει δὲ ὅπου.— διατήκομαι διαλύομαι (λιώνω).— βόθρος λάκκος.— δάπεδον ἔδαφος.

§ 7-8. βουλιμῶ παθαίνω βουλιμίαν, δηλ. ὑπερβολικὴν πείναν καὶ ἔξάντλησιν τῶν δυνάμεων ἐξ ἀσιτίας.— καταλαμβάνω εὐρίσκω, συναντῶ.— τὸ πάθος ἡ ἀσθένεια.— σαφῶς προφανῶς, ἀναμφιβόλως.— περιῶν, μιχ. τοῦ περιέρχομαι.— διαδίδωμι διαμοιράζω.

§ 9-11. ἀμφὶ κνέφας περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ σκότους (τῆς νυκτός): ὅτε ἐσκοτείνιαζε.— ἔρυμα τείχος.— ὅσον περίπου.— κωμάρχης ὁ προσετώς, ὁ ἄρχων τῆς κώμης.— διατελῶ τὴν ὁδὸν διανύω ὅλην τὴν ὁδόν.

§ 12-14. λείπομαι ὑπολείπομαι.— διαφθείρομαι τοὺς ὀφθαλμοὺς βλάπτομαι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.— ἀποσσηπότες, προκμ. τοῦ ἀποσήπομαι σαπίζω οἱ ἀποσσηπότες τοὺς δακτύλους ἔκτεινοι, τῶν ὁποίων οἱ δάκτυλοι εἶχον σαπίσει (εἶχον πάθει κρουοπαγήματα).— ἐπικούρημα τῆς χιόνος βοήθημα, μέσον προφυλακτικὸν κατὰ τῆς χιόνος.— ὑπολύομαι λύω, ἐκβάλλω τὰ ὑποδήματά μου.— ὑποδοῦμαι (-εομαι) φορῶ τὰ ὑποδήματά μου.— εἰσδύομαι εἰσχωρῶ, χώνομαι μέσα.— περιεπλήγνυντο ἐπάγωναν περὶ τοὺς πόδας.— ἐπιλείπει δὲν ὑπάρχει πλέον.— καρβάτιναι τσαρούχια.— νεόδαρτος βοῦς δέρμα βιοῦς νεογδάρτου.

§ 15-16. ἀνάγκαι ταλαιπωρίαί, κακουχίαί.— εἰκάζω συμπεραίνω.— τετηκέναι, προκμ. τοῦ τήκομαι διαλύομαι (λιώνω).— ἀτμίζω ἀναδίδω ἀτμούς.— νάπη κοιλὰς διασώδης.— ἐκτρέπομαι τρέπομαι ἔξω τῆς πορείας μου πρὸς ἄλλο μέρος: λοξοδρομῶ.— πάση τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὲ κάθε τρόπον καὶ μέσον.— τελευτῶν τελευταῖον.— χαλεπαίνω ὀργίζομαι.

§ 17-18. ἐπίοιεν, εὐκτ. τοῦ ἐπέροχομαι.— οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθενεῖς.— διαφέρομαι περὶ τινος φιλονικῶ διὰ τι.— ἤρπασαν, περὶ τοῦ πράγμ. βλ. § 12-14 (σελ. κειμ. 79).— ἐξανίσταμαι σηκώνομαι.— ἤκαν, ἀόρ. τοῦ ἴημι ρίπτω.— κατὰ τῆς χιόνος κάτω διὰ τῆς χιόνος.

§ 19-20. ἐπ' αὐτοὺς πρὸς παραλαβὴν αὐτῶν.— ἐγκαλύπτομαι

σπεπάζομαι.— φυλακὴ φρουρά.— καθειστήκει, ὑπερσυντλκ. τοῦ καθίσταμαι τοποθετοῦμαι.— προΐοιεν, εὐκτ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ.— παριόν, μτχ. τοῦ παρέρχομαι προχωρῶ.— παραπέμπω ἀποστέλλω.— σκέψασθαι, ἀόρ. τοῦ σκοποῦμαι ἐξετάζω, παρατηρῶ.— ὄλον τὸ στρατεύμα, ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τὸν Χειρίσοφον ἐμπροσθοφυλακῆς, ἢ ὁποῖα ἐστρατοπέδευεν ἔν τινι κόμῃ.— αὐλίζομαι στρατοπεδεύω.

§ 21-22. πρὸς ἡμέραν ἦν ἐπλησίαζε νὰ ἐξημερώσῃ.— ἄσμενοι μὲ χαράν.

§ 23-24. συνεγένοντο ἀλλήλοις συνηνώθησαν.— σκηνῶ (-όω) κατασκηνῶ, καταλύω.— διαλαχόντες, ἀόρ. τοῦ διαλαγχάνω διαμοιράζω μὲ κληρὸν.— κελεύω, ἐδῶ: παρακαλῶ.— εὕζωνος, βλ. κεφ. 2, § 7-8 (σελ. 154).— εἰλήχει, ὑπερσυντλκ. τοῦ λαγχάνω λαμβάνω μὲ κληρὸν.— κωμήτης κάτοικος τῆς κόμης.— πῶλος ἵππος ἀδάμαστος, πουλᾶρι.— ἐνάτην ἡμέραν πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν.— ἐκδίδωμι θυγάτερα, βλ. κεφ. 1, § 23-25 (σελ. 151).

§ 25-27. κατάγειος ὑπόγειος.— τὸ στόμα (ἦσαν αἱ οἰκίαι) ὥσπερ (στόμα) φρέατος τὴν εἴσοδον εἶχον ὁμοίαν πρὸς στόμιον φρέατος.— ὄρυκτὸς ἐσκαμμένος.— οἷς (γνκ. οἶδς) πρόβατον.— τὰ ἔκγονα τὰ νεογνά, τὰ μικρά.— χιλὸς χλωρὸν χόρτον.— οἶνος κριθίνος ζυθοσ.— κρατῆρ ἀγγεῖον.— ἰσοχειλῆς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας μὲ τὰ χεῖλη ἀγγεῖον κριθαὶ ἰσοχειλεῖς κόκκοι κριθῆς ἐπιπλέοντες ἐπάνω ἐπάνω.— ἐνέκειντο, τοῦ ἔγκειμαι κεῖμαι (εὐρίσκομαι) ἐντός.— γόνυ κόμβος (τοῦ καλάμιου).— μύζω βυζάνω, ρουφῶ.— ἄκρατος κυρίως: ὁ οἶνος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἀναμεμιγμένος μὲ ὕδωρ ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ: δυνατός.— συμμανθάνω συνηθίζω.

§ 28-29. σύνδειπνον ποιοῦμαι τινα συνδειπνῶ μετὰ τινος.— ἀντεμπλήσαντες, ἀόρ. τοῦ ἀντεμπλήπλημι εἰς ἀνταμοιβὴν γεμίζω.— ἀπίασιν, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι.— ἐξηγουῦμαι ἀγαθόν τι παρέχω ὠφέλιμόν τινα ὑπηρεσίαν ὡς ὀδηγός.— γίγνομαι ἔν τινι φθάνω εἰς τι.— φιλοφρονοῦμαι δίδω ἀπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου αἰσθημάτων.— ἔφρασε, ἀόρ. τοῦ φράζω δεικνύω, φανερώνω.— κατορωρυγμένος (κατορυττομαι) καταχωμένος (κρυμμένος μέσα εἰς τὴν γῆν).— διασκηνῶ (-έω) κατασκηνῶ χωριστά.— ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις ἔχοντες τὰ

πάντα ἄφθονα.— **ἐν φυλακῇ** ὑπὸ φρούρησιν, αὐστηρῶν ἐπιτήρησιν.— **ἐν ὀφθαλμοῖς** πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἐνώπιόν των.

§ 30-32. **ὅπου παρίοι** (τοῦ παρέρχομαι) **κώμην** ἀπ' ὅποιαν κώμην ἐπερνοῦσε.— **τρέπομαι πρὸς τινα** ἐπισκέπτομαί τινα.— **εὖωχοῦμαι** τρώγω καὶ πίνω καλῶς.— **εὐθυμοῦμαι** εἶμαι εἰς εὐθυμίαν.— **πύρινος** (ἄρτος) (ἄρτος) σιταρένιος.— **τω** = **τινι**.— **προπίνω** **τινι** πίνω εἰς ὑγείαν τινός.— **ἐπικύπτω** σκύπτω ἐπάνω.

§ 33-34. **σκηνώ**, ἐδῶ = **εὖωχοῦμαι** (§ 30).— **ξηρὸς χιλὸς** ξηρὸν χορτάρι, σανός· οἱ ἄρχαιοι συνήθιζον κατὰ τὰ συμπίσια νὰ φοροῦν στεφάνους ἀνθέων· ἐδῶ τὰ ἀνθη ἀντικατέστησεν ὁ **ξηρὸς χιλὸς**.— **διακονῶ** ὑπηρετῶ.— **ἐνεδὸς** κωφάλαος.— **φιλοφρονοῦμαι** **τινα** μὲ φιλόφρονας λόγους χαιρετίζω τινά.— **κοινῇ** ἀπὸ κοινοῦ, καὶ οἱ δύο μαζί.— **περσιζῶ** ὁμιλῶ τὴν περσικὴν γλῶσσαν.— **ἦ** ποῦ.

§ 35-36. **ἑαυτοῦ**, δηλ. **τοῦ** **κωμάρχου**— **οἰκέται** οἰκογένεια, μέλη τῆς οἰκογενείας (τέκνα καὶ γυνή).— **παλαιότερος** ὀλίγον παλαιός, γεροντικός.— **ἀνατρέφω ἵππον** τρέφω ἵππον καὶ τὸν δυναμῶνω πάλιν (παχύνω).— **καταθύω** θυσιάζω.— **ιερὸς τοῦ Ἥλιου** ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἥλιον· τὸν Ἥλιον οἱ Πέρσαι ἐλάτρευον ὡς θεὸν (Μίθραν) καὶ εἰς αὐτὸν ἐθυσιάζον ἵππους.— **ἐκεκάκωτο**, ὑπερσυντλκ. τοῦ **κακοῦμαι** κακοπαθαίνω, τλαιπωροῦμαι.— **οἱ ταύτη ἵπποι** οἱ ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἵπποι.— **μείων** μικρότερος.— **θυμοειδής** ζωηρός.— **σακίον** μικρὸς σάκος (ἀπὸ χονδρὸν ὕφασμα ἢ ἀπὸ δέσμα).— **καταδύομαι** βυθίζομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

§ 19-20. **διὰ τῆς χώρας**, δηλ. τῶν Σκυθηνῶν.— **τεθνάναι ἐπηγγείλατο** ἐδήλωσεν, ὅτι προσφέρεται νὰ θανατωθῇ.— **ἐμβάλλω** εἰσβάλλω.— **παρακλεῦομαι** προτρέπω.— **ᾧ** καὶ ἐκ τούτου δὲ ἀκριβῶς.

§ 21-24. **γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὄρους** φθάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους.— **ζωγρῶ** (-έω) συλλαμβάνω ζῶντα.— **γέγρα**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8-11 (σελ. 131).— **ὠμοβόειος** ὁ ἐξ ἀκατεργάστου δέρματος βόας.— **οἱ αἰεὶ ἐπιόντες** οἱ ἐκάστοτε προσερχόμενοι (στρατιῶται).—

θέω δρόμῳ προχωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμὸν (τροχάδην).—οἱ αἰετοὶ βοῶντες οἱ ἀκαταπαύστως κραυγάζοντες.—ὄσφ δὴ ὄσον βέβαια.—ἀναλαμβάνω λαμβάνω μαζί μου.—παραβοηθῶ τρέχω εἰς βοήθειαν.—τάχα δὴ εὐθὺς πλέον.—παρεγγυῶ (-άω) προτρέπω.—ἐλαύνω κτυπῶ (ζῶν), διὰ τὴν βαδίξην ταχέως.

§ 25-27. τὸ ἄκρον ἢ κορυφή.—περιβάλλω ἐναγκαλίζομαι.—κολωνὸς ὕψωμα, λόφος.—δέρματα ὠμοβόεια ἀκατέργαστα δέρματα βοῶν.—ἀνατίθημι ἐπιθέτω, ἐπισωρεύω.—αἰχμάλωτα λαφυραγωγή-θέντα.—κατέτεμνε τὰ γέγρα, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰ ἄχρηστα.—διακελεύομαι προτρέπω.—ἀποπέμπω ἀπολύω.—ἀπὸ κοινοῦ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ταμείου: ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ τῶν λαφύρων τῶν ἀνηκόντων εἰς ὅλους.—φιάλη πλατὺ καὶ ἀβαθεὺς ποτήριον.—σκευὴ ἐνδυμασία.—ῶχετο ἀπιὼν ἀμέσως ἀπῆλθε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

§ 22-24. λήζομαι ληλατῶ.—ἀγορὰν παρέχω παρέχω τροφίμα πρὸς ἀγοράν.—ξένια δῶρα φιλοξενίας.—ἄλφιτα κροίδινα ἄλευρα.—συνδιαπράττομαι διαπραγματεύομαι συγχρόνως.

§ 25-26. ἦν ἠῤῥαντο, ἔδῶ ὁ ἀόρ. μὲ σημασι. ὑπερσυντλκ.· περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. III, κεφ. 2, § 9 (σελ. κειμ. 53).—ἀποθύω προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα.—σωτήρια (ἱερὰ) θυσία διὰ τὴν σωτηρίαν.—ἡγεμόσυνα (ἱερὰ) (θυσία) διὰ τὴν (ἀσφαλὴ καὶ εὐτυχή) ὁδηγίαν.—δρόμος, ἔδῶ: στάδιον.—προστατῶ εἶμαι προϊστάμενος, διευθύνω.—τὰ δέρματα τῶν θυσιασθέντων ζῶν (ὡς ἄθλα διὰ τοὺς νικητάς).—κάλλιστος καταλληλότατος.—δασὺς (τόπος) θαμνώδης (τόπος).—ἀνιῶμαι πονῶ.

§ 27-28. ἀγωνίζομαι στάδιον ἀγωνίζομαι εἰς τὸν ἀπλοῦν ὄρμον (ἀπὸ τῆς ἀφειρησίας μέχρι τοῦ τέματος).—δόλιχος μακρὸς δρόμος, ἑπταπλάσιος τοῦ σταδίου.—παγκράτιον ἀγὼν πάλης καὶ πυγμῆς συγχρόνως.—καλὴ θεά ὠραῖον θέαμα.—καταβαίνω κατέρχομαι εἰς τὸ στάδιον: λαμβάνω μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας.—οἱ ἐταῖροι οἱ συστρατιῶται.—φιλονικία ἄμιλλα.—ἔθειον ἵπποι ἐγένετο ἵπποδρομία.—τὸ πρηνὲς ἢ κατωφέρεια, ὁ κατήφορος.—ἐλαύνω τρέχω μὲ τὸν ἵππον

μου.— **ὑποστρέφω** (ἀμτβτ.) στρέφομαι ὀπίσω.— **πρὸς τὸν βωμόν**, οὗτος ὁ βωμός, ἐπὶ τοῦ ὀλοίου εἶχον αἱ θυσίαι, εἶχεν ὀρισθῆ ὡς ἀφετηρία καὶ τέμα τοῦ ἀγῶνος.— **κάτω** εἰς τὴν κάτωδοδον, εἰς τὸν κατήφορον.— **κυλινδοῦμαι** κυλίομαι.— **τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον** ἢ λίαν ἀνωφερῆς θέσις, ὁ πολὺς ἀνήφορος.— **παρακέλευσις** παρόρησις, ἐνθάδρονσις.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

§ 1-3. **ἀπιτέον εἶναι** = ὅτι ἔδει ἀπιέναι.— **ὀδοποιοῦμαι**, ἐπὶ ὁδῶν: κατασκευάζομαι καταλλήλως πρὸς χοῆσιν.— **τριταῖοι** τὴν τρίτην ἡμέραν.— **ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις** ἐπιθεώρησις τῶν στρατιωτῶν μετὰ τῶν ὀπλων των.— **ἐγένοντο** συνεποσώθησαν, ἀνήλθον εἰς.— **καὶ εἴ τις (ἀπόλετο) νόσφ** καὶ μερικοὶ ἐκ νόσου.

§ 4-6. **διαλαβάνουσι** μοιράζουσι μεταξὺ των.— **τὰ αἰχμάλωτα** ἢ λεία, τὰ λάφυρα (αἰχμάλωτοι, ζῶα, σκευή κ. ἄ.): **ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων** ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν λαφύρων.— **ἀργύριον** χορήματα.— **γίγνομαι**, ἐπὶ χορημάτων: εἰσπράττομαι.— **ἡ δεκάτη (μερίς)** τὸ δέκατον μέρος.— **ἐξεῖλον**, ἀόρ. τοῦ ἐξαιρῶ (ξε)χωρίζω.— **τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν** διὰ τὸ φυλάττειν ἕκαστος τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὸν μέρος.— **Ἄσιναῖος** ὁ ἐκ τῆς Ἀσίνης, πόλεως τῆς Λακωνικῆς.— **τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος** τὸ ὀρισθὲν διὰ τὸν Ἀπόλλωνα μέρος (τῶν χορημάτων).— **ἀνάθημα** ἀφιέρωμα.— **ἀνατίθηναι** ἀφιερώνω.— **ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀθηναίων θησαυρὸς** ἦτο οἰκοδόμημα, εἰς τὸ ὀποῖον ἐφυλάσσοντο τὰ προσφερόμενα ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δελφοὺς ἀφιερῶματα τοιούτους θησαυροὺς εἶχον ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς πολλαὶ πόλεις.— **ἀπήει εἰς Β.**, τὸ 394 π. Χ. (βλ. εἰσαγ.).— **νεωκόρος** ἐπιμελητῆς καὶ φύλαξ τοῦ ναοῦ.— **ἐπιστέλλω** παραγγέλλω.— **χαριεῖσθαι**, μέλλ. τοῦ **χαρίζομαι** τινι εἶμαι ἀρεστός εἰς τινά.

§ 7-8. **φεύγω** εἶμαι ἐξόριστος.— **θεωρῶ** (τοὺς ἀγῶνας) παρίσταμαι ὡς θεατῆς εἰς τοὺς ἀγῶνας.— **παρακαταθήκη** τὸ ἐμπιστευθὲν χοῆμα.— **χωρίον** κτήμα.— **ώνουμαι** ἀγοράζω.— **ἀνεῖλε**, ἀόρ. τοῦ

ἀναιρῶ χορημοδοτῶ.—**ὁ θεός**, ὁ ἐν Δελφοῖς Ἄπόλλων.—**κόγχη** κογχύλιον.—**ἀγρευόμενα** θηράσιμα (τὰ ὁποῖα κυνηγῶν δύναται τις νὰ συλλάβῃ).

§ 9-10. **ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου** μὲ τὰ ἱερὰ χοίματα.—**δεκατεύω** τι λαμβάνω τὸ δέκατον μέρος ἕκ τινος.—**ῥαίσιος** ὁ παραγόμενος ἢ γινόμενος κατὰ τὴν κατάλληλον **ῥαίον** (ἐποχὴν) τοῦ ἔτους: ῥαίσιος: τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ **ῥαίαια** οἱ ῥαίσιμοι καρποὶ τοῦ κτήματός του.—**οἱ πολῖται**, δηλ. οἱ Σκιλλοῦντιοι.—**πρόσχωρος** γαίτων.—**οἱ σκηνοῦντες** οἱ συμποσιάζοντες.—**τραγήματα** ξηροὶ καρποὶ (καρῦδια, ἀμύγδαλα κ.τ.τ.).—**τὰ θυόμενα ἀπὸ τῆς ἱεράς νομῆς** τὰ θυσιαζόμενα ζῶα, τὰ ὁποῖα ἐλαμβάνοντο ἐκ τῶν ἱερῶν βοσκημάτων (δηλ. τῶν ζῴων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἄρτεμιδος).—**λάχος** μερίδιον.—**Φολὴ** ὄρος μεταξὺ Ἥλιδος καὶ Ἀρκαδίας.—**σῦς** ἄγριος χοῖρος.—**δορκὰς** ζαρκάδι.

§ 11-13. **ἔστι** κεῖται.—**ἢ** ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας.—**ἐνι**—**ἐνεστι**.—**λειμών** λιβάδι.—**εὐωχοῦμαι**, ἐπὶ ζῴων: τρέφομαι ἀφθόμως.—**εἶκασμαι** εἶμαι ὅμοιος.—**ξόανον** ξύλινον ἄγαλμα.—**ἱερός** (ἔστι) τῆς Ἄρτεμιδος ἀφιερωμένος εἶναι εἰς τὴν Ἄρτεμιδα.—**τὸν ἔχοντα... καταθῦεν**—**ὁ ἔχων... καταθῦέτω**.—**ἐκάστου ἔτους** κάθε χρόνο.—**τὸ περιττὸν** τὸ περισσεύμα.—**τῇ θεῷ** μελήσει ἢ θεὰ θὰ φροντίσῃ, δηλ. ἡ θεὰ θὰ τιμωρήσῃ αὐτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

§ 7-9. **φέρω** πληρώνω.—**δηῶ** καταστρέφω.—**προηγορῶ** ἀγορεύω ἕξ ὀνόματός τινος.—**δεινὸς λέγειν** ἱκανὸς ρήτωρ.—**συνησθησόμενος**, μέλλ. τοῦ **συνήδομαι** συγχαίρω.—**πράγματα** δυσχέρεια, κίνδυνοι.—**σεσωσμένοι παρεγένεσθε** σῶοι ἐφθάσατε ἐδῶ.—**πάσχω ἀγαθόν τι** ἀπολαύω, λαμβάνω καλόν τι.—**πώποτε** ποτὲ ἕως τώρα.—**ὑπάρχω** κάμνω ἀρχήν, πρῶτος ἀρχίζω.

§ 10-12. **ἀφαιροῦμαι τινά τι** ἀφαιρῶ παρὰ τινός τι.—**βία**... **οὐ πείθοντας** μὲ τὴν βίαν καὶ ὄχι μὲ τὸ καλόν.—**οὐκ ἀξιούμεν** ἀποδοκιμάζομεν.—**Κορύλας** ἄρχων τῆς Παφλαγονίας.

§ 13-15. ἀγαπώντας εὐχαριστημένοι.— **χρήματα** πράγματα, λάφυρα (ζῶα, αἰχμάλωτοι, τρόφιμα κ.τ.τ.).— **ἄγω καὶ φέρω** ἀρπάζω (καὶ παίρνω μαζί μου).— **ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς** διὰ τὰς τιμὰς, τὰς ὁποίας μᾶς ἔκαμαν.— **ἀντιτιμῶ** τιμῶ καὶ ἐγὼ (τὸν τιμῶνά με).— **ἀπέχομαι τῶν φίλων** δὲν βλάπτω, δὲν πειράζω τοὺς φίλους.— **ὁποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον** σὰν τί λογῆς ἀνθρώπους μᾶς ἦσαν (καλοὺς ἢ κακοὺς).

§ 16-19. ὕβρει ἐξ ἀλαζονείας.— τὰ ἐκείνων = τὰ πράγματα ἐκείνων.— **αἰτιῶμαι** κατηγορῶ.— **ἀρμοστής** διοικητής.

§ 20-21. ἴσθι, προσκτικ. τοῦ οἶδα.— **οἱ κάμνοντες** οἱ ἀσθενεῖς.— **ἦ... ταῦτη** ὅπου... ἐκεῖ.— **ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον** αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἢ θέσει μᾶς ἐδέχετο (μᾶς ἐπέτρεπε νὰ εἰσέλθωμεν).— **εἰμὶ ἐπὶ τινι** εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός.— **κομίζομαι** λαμβάνω μαζί μου.— **εὐ ποιῶ** εὐεργετῶ.— **ἀντευπιῶ** ἀνταποδίδω τὴν εὐεργεσίαν.— **ἀλέξομαι** ἀποκρούω.

§ 22-23. ὁ Παφλαγῶν ὁ ἡγεμὼν τῶν Παφλαγόνων.— **συμπράττοντες αὐτῷ**, δηλ. **ταῦτα συμπράττω τινὶ** τι βοηθῶ τινα εἰς τι.

§ 24-25. **χαλεπαίνω τινὶ τοῖς εἰρημένοις** ὀργίζομαι ἐναντίον τινός διὰ τοὺς λόγους του.— **παρέρχομαι** λαμβάνω τὸν λόγον.— **ξενίζω** φιλοξενῶ.— **τά τε ἄλλα καὶ** καὶ μεταξὺ ἄλλων καί.— **ἀναπυνθάνομαι** ζητῶ πληροφορίας.

BIBLION EKTON

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 1-3. ἐν τῇ διατριβῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς των (ἐν Κοινοῦροις).— **ζῶ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς** ζῶ ἀγοράζων τὰ τρόφιμα.— **λήζομαι** διαρπάζω.— **κλωπεύω** κλέπτω, ληστεύω.— **ἀποσκειδάννυμαι** διασκορπίζομαι μακρὰν ἀπὸ τινος μέρους, ἀπομακρύνομαι.— **πρόσω μακρὰν**.— **κακουργῶ** βλάπτω.— **πολεμικῶς ἔχω** ἐχθρικῶς διάκειμαι.

— ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, διὰ νὰ δώσουν αὐτὰ εἰς τοὺς στρατι-
γούς τῶν Ἑλλ. ὡς δῶρα.— **δέχομαί τινα ἐπὶ ξένια φιλοξενῶ** τινα.—
παρακαλῶ προσκαλῶ.—**δοκῶ νομίζω**.—**δικαιοτάτους εἶναι** (παρα-
καλεῖσθαι) = **δικαιοτάτον εἶναι** (παρακαλεῖν).

§ 4-6. **αἰχμάλωται** (βόες) λαφυραγωγηθέντες (βόες).— **ἱερεῖον**
ζῶον σφαζόμενον πρὸς θυσίαν, σφάγιον.— **εὐωχία ἀρχοῦσα** συμπό-
σιον πλούσιον.— **κατακείμενοι**, οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον οὐχὶ καθήμενοι,
ἀλλὰ κατακεκλιμένοι ἐπὶ χαμηλῶν κλινῶν καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ ἀρι-
στεροῦ ἀγκῶνος.— **σκίμπους χαμηλὴ κλίνη**.— **κεράτινος** καμωμένος
ἀπὸ κέρασ (βοός).— **παιανίζω ψάλλω** τὸν παιᾶνα ἔδῳ **παιᾶν** ᾄσμα
ψαλλόμενον ἐν συμποσίοις πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος.— **πρὸς αὐλὸν**
κατὰ τὸν ἦχον τοῦ αὐλοῦ· ὁ αὐλὸς ἦτο σωλὴν ὅμοιος πρὸς τὸ σημερι-
νὸν κλαρινέτον· κατεσκευάζετο ἐκ καλάμου ἢ ἐκ μετάλλου καὶ εἶχε τρεῖς
ἢ τέσσαρας ὁπὰς· ἐνίστε ἀπετελεῖτο ἐκ δύο σωλῆνων συνδεδεμένων
ἀναμεταξύ των.— **ὄρχοῦμαι χορεύω**.— **ἄλλομαι** πηδῶ.— **κούφως**
ἐλαφρῶς.— **παίω** κτυπῶ.— **τεχνικῶς πως** μὲ κάποιαν τέχνην.—
ἀνέκραγον, ἀόρ. τοῦ **ἀνακράζω** ἐκβάλλω δυνατὴν κραυγὴν (τρῶμον).
— **σκυλεύω** ἀφαιρῶ τὰ ὄπλα ἀπὸ τοῦ νεκροῦ.— **ἐξῆξει**, ἐκ τοῦ κύκλου
τοῦ χοροῦ.— **τὸν Σιτάλκαν**, πολεμικὸν ᾄσμα, τὸ ὁποῖον ἐξύμνει τὸν
βασιλέα τῶν Θρακῶν Σιτάλκαν.

§ 7-8. **Αἰνιᾶνες**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 128).— **Μά-
γνητες** οἱ ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς χερσονήσου Μαγνησίας.— **καρπαῖα**
(δηλ. ὄρχησις) εἶδος ἀγροτικοῦ χοροῦ.— **ὁ μὲν εἰς μὲν** (ἐκ τῶν χο-
ρευτῶν).— **παρατίθεμαι τὰ ὄπλα** θέτω τὰ ὄπλα μου πλησίον μου
κατὰ γῆς.— **πυκνὰ** συχνά.— **ληστής δὲ ἄλλος δὲ** (χορευτῆς) προσ-
ποιούμενος, ὅτι εἶναι ληστής.— **προορῶ** βλέπω ἐμπρὸς μου.— **ἀπαντῶ**
ὄρμῳ (κατὰ τινος).— **δήσας**, ἀόρ. τοῦ **δῶ** (-έω).— **τῷ χειρε** = **τὰς**
χειρας.— **ἐλαύνω** ὀδηγῶ.

§ 9-11. **πέλτη** μικρὰ ἐλαφρὰ ἀσπίς.— **τοτὲ μὲν... τοτὲ δὲ ἄλ-
λοτε μὲν ... ἄλλοτε δέ**.— **ὡς δύο ἀνιταττομένων, μιμούμενός μι-
μούμενος μάχην** πρὸς δύο διῆθεν ἀντιπάλους.— **δινούμαι** περιστρέφο-
μαι.— **ἐκκυβιστῶ** κάνω τοῦμπες.— **ᾄψις** θέαμα.— **τὸ περσικὸν ὄρ-
χοῦμαι** χορεύω τὸν περσικὸν χορὸν.— **ὀκλάζω** κάμπτω τὰ γόνατα.—

ἐξάνισταμαι σηκώνομαι.—**ἦσαν** ἐβάδιζον· τίνος ῥήμ.; — **ἐνόπλιος ῥυθμός** ρυθμός τῆς ἐνόπλου ὀρχήσεως.—**αὐλοῦμαι** συνοδεύομαι ὑπὸ αὐλοῦ.— **οἱ θεοί**, ἐδῶ: οἱ ναοὶ τῶν θεῶν.—**πρόσοδος** ἱερὰ πομπή (εἰς ναὸν μὲ χορούς καὶ ἄσματα).

§ 12-13. **δεινὰ ποιοῦμαι** θεωρῶ ὡς φοβερά, ἐκπληκτικά: ἐκπλήττομαι.— **ὀρχηστρίξ** χορεύτρια.— **ἐνσκευάζω** ἐνδύω, στολίζω.— **πυρρίχη** ἐνόπλιος χορός.— **ἐλαφρῶς** μὲ εὐκινήσιαν.— **κρότος** (χειρῶν) χειροκροτήματα.

§ 14-16. **προσάγω** παρουσιάζω.— **ἀναβαίνω** ἐπιβιβάζομαι.— **ἡμέραν καὶ νύκτα** μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα.— **πνεῦμα καλὸν** ἄνεμος οὐρανός.— **ὀρμίζομαι** ἀγκυροβολῶ.— **Ἄρμηνη** λιμὴν τῆς Σινώπης.— **μέδιμνος** μέτρον χωρητικότητος στερεῶν = 38 περίπου ὀκ. (52 1/2 λίτρ.).— **κεράμιον** μέτρον χωρητικότητος ὑγρῶν = 30 περίπου ὀκ. (39 λίτρ.).— **ἦλθε**, ἐκ Βυζαντίου, ὅπου εἶχεν ἀποσταλῆ, διὰ τὰ ζητήση πλοῖα ἀπὸ τὸν ναύαρχον τῶν Λακεδ. Ἀναξίβιον.— **μισθοφορὰ** μισθός.

§ 17-18. **εἰσῆει αὐτοὺς** ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν των.— **ὅπως ἂν ἀφίκοντο** πῶς ἦτο δυνατόν νὰ φθάσουν.— **χρῶμαι τῷ στρατεύματι** διοικῶ, χρησιμοποιῶ τὸ στρατεῦμα.— **λανθάνω** τι μένω ἀπαρτήρητος ὡς πρὸς τι, κάμνω τι χωρὶς νὰ ἐνηνηθῶ.— **μᾶλλον** εὐκολώτερον.— **φθάνω** προλαμβάνω.— **ὕστερίζω** καθυστερῶ, βραδύνω.— **τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ τῷ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἀποφασισθέν, ἢ ἀπόφασις τοῦ ἐνός.**— **περαίνομαι** ἐκτελοῦμαι.— **ἐκ τῆς νικώσης** (δηλ. γνώμης) κατὰ πλειονοψηφίαν.

§ 19-21. **τρέπομαι ἐπὶ τίνα** στρέφομαι πρὸς τίνα (διὰ τὰ τὸν παρακαλέσω).— **γιγνώσκω** φρονῶ.— **ἐνδείκνυμαι** δεικνύω, δίδω ἐνδείξεις.— **ἔπειθεν** προσεπάθει νὰ πείσῃ.— **ὑποστῆναι**, ἀφ' τοῦ ὑφίσταμαι ἀναλαμβάνω.— **τῇ μὲν ἀφ' ἐνός μὲν.**— **ἐνθύμημα** σκέψις.— **ἐπῆρην**, παρτι. τοῦ ἐπαίρω παρακινῶ.— **αὐτοκράτωρ ἄρχων** ἀπόλυτος, μόνος ἄρχων.— **ἐνθυμοῦμαι** σκέπτομαι.— **ὅπως ἕξει πῶς θ' ἀποβῆ.**— **προειργασμένος** ἀποκτηθεὶς πρότερον.— **ἀποβάλλω** χάνω.— **ἀποροῦμαι** εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν, δὲν ἤξεύρω τί νὰ κάμω.—

§ 22-24. **ἀνακοινῶ τινι** ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος, ἐρωτῶ τινα.—**παρίσταμαι τι** διατάσσω νὰ φέρον τὴν πλησίον μου.—**δύο ἱερεῖα**, ἵνα εὐθὺς προσφέρῃ δευτέραν θυσίαν, ἐὰν ἡ πρώτη δὲν ἀποβῇ εὐνοϊκῆ.—**διαφανῶς** ὀλοφάνερα.—**σημαίνω** δεικνύω διὰ σημεῖον, συμβουλεύω.—**προσδέομαι τινος** ἐπιζητῶ τι.

§ 25-28. **προβάλλομαι** προτείνω.—**ἐπιψηφίζω** θέτω τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν.—**εἶπερ** ἀφοῦ βέβαια.—**χάριν ἔχω ὑμῖν** σὰς ὀφείλω εὐγνωμοσύνην: σὰς εὐχαριστῶ.—**δοῦναι μοι** νὰ μοῦ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν.—**προκρίνω** προτιμῶ.—**ἦττον** δυσκολώτερον.—**τυγχάνω** ἐπιτυγχάνω.—**δέομαι τι** ἔχω ἀνάγκην τινα, χρειάζομαι τι.—**οὐ πάνυ τι** οὐδόλως.—**πολεμοῦντες**, τὸν Πελοπον. πόλεμον.—**ὠμολόγησαν**, κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 404 π. Χ.—**πέρα** μακρότερον.—**ἄκυρος** ἄνευ κύρους, ἀνίσχυρος, μικρός.—**ποιεῖν** ὅτι προσπαθῶ νὰ καταστήσω.—**σωφρονίζομαι** ἔρχομαι εἰς φρόνησιν, τιμωροῦμαι.

§ 29. **ἐννοῶ** σκέπτομαι.—**ἴστε**, προστκ. τοῦ οἶδα.—**ἄχθομαι** δυσαρεστοῦμαι.

§ 30-31. **σύνδειπνος** ὁ συνδειπνῶν, συνδαιτυμῶν.—**συμποσί-αρχος** πρόεδρος τοῦ συμποσίου· οὗτος ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῶν συμποσιῶν διηύθυνε τὰ τοῦ συμποσίου, ὥριζε δηλ. πόσον καὶ ποίου εἶδους οἶνον νὰ πίνουν, ποῖα παιγνίδια νὰ παίζουσιν, ποῖα ἄσματα νὰ ψάλλουσιν κ.τ.τ.—**λοχαγῶ** εἶμαι λοχαγός.—**ὡς ἔοικε** ὡς φαίνεται.—**ὡς εἶπόντος τοῦ Ἀγασίου** ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἄγ.—**ἀναθορυβῶ** μὲ θορυβώδεις φωνὰς ἐπιδοκιμάζω.—**πλείονος ἐνδέον**=ὅτι πλείονος ἐνδέοι· πλείονος ἐνδεῖ ὑπάρχει ἀνάγκη σπουδαιότερων ἐπιχειρημάτων.—**παρέρχομαι** λαμβάνω τὸν λόγον.—**ὡς πάνυ εἰδήτε** (τοῦ οἶδα) ἵνα βεβαιωθῆτε.—**ὀμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας** σὰς ὀραζίζομαι εἰς ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ εἰς ὅλας τὰς θεάς.—**ἢ μὴν** βεβαίως.—**ἐπιτρέπω** ἀναθέτω.—**τὰ ἱερὰ** ἡ θυσία.—**ιδιώτης** ἄπειρος (τῆς μαντικῆς).

§ 32-33. **ἐὰν πλοῦς ἢ** ἐὰν εἶναι οὕριος ἄνεμος πρὸς πλοῦν.—**ἀνάγομαι** ἀποπλέω.—**Ἡράκλεια** παρὰ τὴν πόλιν τῆς Βιθυνίας παρὰ τὸν Εὐξείνιον.—**κατέχω** προσορμίζομαι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 2-4. **μισθοφορὰ** μισθός.— **ἀπαλλάττομαι** ἀποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

§ 5-6. **συμπροθυμοῦμαι** προθύμως ἐνεργῶ καὶ ἐγώ.— **μεταμέλει μοι** μετανῶ.— **τελῶ** πληρῶνω.— **τελείω**, ὁ Σεύθης, ὅστις θὰ ὑπεσχέθη χρηματικὴν ἀμοιβὴν εἰς τὸν Ξεν., ἂν οὗτος συνήγαι εἰς τὴν διάβασιν τοῦ στρατεύματος.— **οἱ ἐπικαίριοι** τὰ σπουδαιότατα πρόσωπα ἐν τῷ στρατῷ (δηλ. οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί).— **προσφέρομαι** (συμπερι)φέρομαι.

§ 7-10. **κηρύττω** διὰ κήρυκος παραγγέλλω.— **ὡς ἀποπέμφων** διότι δῆθεν εἶχε σκοπὸν νὰ στείλῃ αὐτοὺς ὀπίσω (εἰς τὴν πατρίδα των).— **ἀριθμὸν ποιῶ** ἀριθμῶ.— **ἄχθομαι** δυσαρεστοῦμαι.— **ἐπισιτίζομαι εἰς τὴν πορείαν** προμηθεύομαι τροφίμα διὰ τὴν πορείαν.— **ἀσπάζομαι ἀποχαιρετίζω** ὡς **ἀποπλευσόμενος** διότι εἶχε σκοπὸν νά...— **αἰτίαν ἔχω** κατηγοροῦμαι.— **αἰτιῶμαι** κατηγορῶ.— **ἀθυμῶ πρὸς τὴν ἔξοδον** δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ ἐξέλθω.— **ὡς συμπορευσόμενος** προσποιούμενος, ὅτι θά...— **ἔξω γίγνομαι** ἐξέρχομαι (ἐδῶ: ἐκ τοῦ Βυζαντίου).— **διαπράττομαί τι** κανονίζω τι.

§ 11-14. **τὴν ταχίστην (ὁδὸν) τάχιστα**.— **προσανειπεῖν** νὰ κηρύξουν προσέτι τοῦ ρ. **προσαναγορεύω**— **ἑαυτὸν αἰτιάσεται** θὰ ἔχη νὰ κατηγορῇ τὸν ἑαυτὸν του (κατόπιν, ὅταν θὰ τιμωρηθῇ).— **ἄρδην** ἐντελῶς.— **συγκλείω** κλείω καλῶς.— **μοχλὸς** ξύλον παχὺ τιθέμενον ὀπισθεν τῆς θύρας ἀπὸ τοῦ ἑνὸς παραστάτου μέχρι τοῦ ἄλλου (ἀμπάρα).— **πυρὸς σιτάρι**.— **Κυνίσκος** Σπαρτιάτης ἄρμοστής ἐν Χερρονήσῳ.— **ἐπακούω** ἀκούω μακρόθεν.— **διαγγέλλω** δι' ἀγγελιαφόρου γνωστοποιῶ.— **πυνθάνομαι** ζητῶ πληροφορίας.— **Ἰερὸν ὄρος** ὄρος τῆς Θράκης.— **κύκλω (τοῦ ὄρους)** περὶ τὸ ὄρος.

§ 15-17. **κόπτω** κορῶ, κτυπῶ.— **κατασχίζω** σπᾶνω, κάνω κομμάτια.— **χρῆλῆ λίθοι** προβεβλημένοι ἔμπροσθεν τοῦ τείχους πρὸς

προφύλαξιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κυμάτων (μῶλος).— ἔνδον ἐν τῇ πόλει.—
τὰ πράγματα τὰ συμβαίνοντα.— διακόπτω συντρίβω, θραύω.—
ἀναπειτάννυμι ἀνοίγω.— εἰσπίπτω εἰσορμῶ.

§ 18-20. ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος.— ὄχλος
πλήθος (στρατιωτῶν).— ἔνδον, ἐδῶ: εἰς τὰ σπίτια των.— καθέλκω
σύρω ἐκ τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν.— Ἐτεόνικος Λακεδαιμόνιος,
ὑποστράτηγος τοῦ Ἀναξιβίου.— ἀποφεύγω καταφεύγω.— σχεῖν (τοῦ
ἔχω) νὰ ἀναχαιτίσουν, νὰ ἐμποδίσουν (ἀπὸ διαρπαγῶν κ.τ.τ.).

§ 21-24. προσπίπτω τινὶ προστρέχω, τροχάδην προσέρομαι
πρὸς τινα.— ἔξεστί σοι δύνασαι, ἔχεις εὐκαιρίαν.— ἀνῆρ γίγνομαι
φαίνομαι (σπουδαῖος) ἀνῆρ.— ὀνήσαις, ἄφο, εὐκτκ. τοῦ ὀνίνημι
ὠφελῶ.— τίθεμαι τὰ ὄπλα ἐν τάξει παρατάσσομαι.— παρεγγυῶ
παραγγέλλω, διατάσσω.— εἰς ὀκτῶ ἐγένοντο παρετάχθησαν εἰς βά-
θος ὀκτῶ ἀνδρῶν (εἰς ὀκτῶ σειράς).— ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον καὶ
εἰς τὴν μίαν πτέρυγα καὶ εἰς τὴν ἄλλην.— περεδεδραμήκεσαν
ὑπερσυντλκ. τοῦ παρατρέχω προστρέχω.— τὸ χωρίον ὡς (ἐπιτακτ.)
κάλιστον ἐκτάξασθαι ἐστὶ τὸ μέρος (ὅπου παρετάχθησαν οἱ στρα-
τιῶται) εἶναι κατ' ἐξοχὴν κατάλληλον εἰς παρατάξιν στρατεύματος.

§ 25. ἔκειτο τὰ ὄπλα εἶχε γίνεαι ἢ παρατάξις.— καθρημίξω
κάννω τινὰ ἐντελῶς ἤρημον, καθησυχάζω, καταπραΰνω.— θαυμάζω
σπαρξενεύομαι.— χαρίζομαι τῷ θυμῷ παρασύρομαι ὑπὸ τῆς ὀργῆς
μου.— τιμωροῦμαι τινα τῆς ἐξαπάτης ἐκδικοῦμαι τινὰ διὰ τὴν
ἀπάτην.— ἐντεῦθεν μετὰ ταῦτα, κατόπιν.

§ 26-27. ἀποδεδειγμένοι κεκηρυγμένοι.— εἰκάζω συμπεραίνω.
— νῦν δὴ πρὸ ὀλίγου, τώρα δά.— ἔρχομαι εἰς τὸν πόλεμον ἀρχίζω
τὸν πόλεμον.— νεώριον τόπος ἐστεγασμένος παρὰ τὴν θάλασσαν, ὅπου
ἐφυλάσσοντο τὰ πλοῖα καὶ πάντα τὰ εἰς αὐτὰ ἀνήκοντα σκευὴ κ.τ.λ.:
ναῦσταθμος.— ἐν τῇ ἀκροπόλει, τότε—κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Πελο-
πονν. πολέμου— ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ 6.000 τάλαντα.— πρόσσδος εἰσό-
δημα.— τὰ ἐνδημα οἱ φόροι τοῦ ἐσωτερικοῦ (δηλ. τῆς Ἀττικῆς).—
ὑπερορία (γῆ) ἢ ἔξω τῶν συνόρων (τῆς Ἀττικῆς) χώρα: ἢ χώρα τῶν
συμμάχων.— καταπολεμῶ διὰ πολέμου καταβάλλω, ὀλοσχερῶς νικῶ.

§ 28. τότε, δηλ. κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον.— προσγίγνομαι τινι προστίθεμαι εἰς τινα.— πολεμιώτατος μέγιστος ἐχθρός.— ὁ ἄνω βασιλεὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν.— ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι κατὰ τοῦ ὁποίου ἐξεστρατεύσαμεν, διὰ τὰ ἀφαιρέσωμεν παρ' αὐτοῦ.— τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων ὅταν λοιπὸν ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ἡνωμένοι (συμμαχοῦν) καθ' ἡμῶν.— περιγίγνομαι ὑπερισχύω.

§ 29-31. μαίνομαι εἶμαι τρελός.— εἰ ἀφοῦ.— καὶ ταῦτα καὶ μάλιστα.— κρατῶ εἶμαι νικητής.— ἐκπορθῶ λεηλατῶ, διαρπάζω.— πρὶν ἐπιθεῖν προτοῦ ζήσω καὶ ἴδω.— μυρία ἀναρίθμητοι, ἄπειροι.— κατὰ τῆς γῆς γίγνομαι χώνομαι μέσα εἰς τὴν γῆν ὑποκάτω.— τῶν δικαίων τυγχάνω εὐρίσκω τὸ δίκαιόν μου.— γοῦν τοῦλάχιστον.— οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες ὅχι διὰ τὰ διαρπάζωμεν βίαια ἔργα.— εὐρίσκομαι εὐρίσκω (ἐπιτυγχάνω) διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

§ 1-2. δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀφοῦ ἀντήλλαξαν χειραφίαν ἰ ἀφοῦ συνῆψαν συνθήκην.— γίγνομαι ἐπὶ στρατοπέδῳ φθάνω εἰς τὸ στρατόπεδον.— πλὴν οἱ Νέωνος, ὁ Νέων μαζί με δικταζοσίους περίπου ἄνδρας εἶχεν ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὸ στράτευμα καὶ εἶχε στρατοπεδεύσει χωριστά.

§ 3-6. αὐτὸς=ὁ αὐτός.— κρατῶ τινος γίνομαι κύριός τινος.— ἔξαπατήσεσθαι = ἐξαπατηθῆσεσθαι.— περιορῶ παραβλέπω, ἀνέχομαι.— νυνὶ τώρα δά.— τοῦτο βουλευσεσθε ἢ ἀποφασίσετε περὶ τούτου (ἂν δηλ. πρέπει νὰ ὑπακούσετε εἰς τὸν Ἀρίσταρχον ἢ νὰ μεταβῆτε εἰς τὸν Σεύθην).— εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχουν τροφίμα (δηλ. εἰς τὰς παρὰ τὸ Βυζάντιον κόμας).— οἱ ἥττους οἱ ἀσθενέστεροι, οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντεπεξέλθουν (κάτοικοι τῶν κομῶν).— ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται εἰς τί μᾶς χρειάζεται καθένας (ἀπὸ τοὺς δύο).— ὅτω δοκεῖ ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει.— ἀράτω, προστκ. ἀορ. τοῦ αἴρω ὑψώνω.— τὸ ἡγούμενον τὸ προπορευόμενον τμήμα (τοῦ στρατοῦ): ἡ πρωτοπορία (τοῦ στρατοῦ).

§ 7-9. ἔπειθον=ἐπειρῶντο πείθειν (αὐτοὺς).— ἀποτρέπο-

μαι ἐπιστρέφω. — ὅσον περίπου. — προσελαύνω πλησιάζω. — ὅτι πλείστων ἀκουόντων ἐνώπιον ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων ἀκροατῶν. — κῶμαι ἄθροαι κῶμαι (κείμεναι) ὄχι μακρὰν ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.

§ 10-12. δέομαι ὑμῶν, πρβλ. § 6 «ὅ,τι ἡμῶν δεῖται». — κυζικηνὸς νόμισμα ἴσης ἀξίας μὲ τὸν δαρεικόν. — τὰ νομιζόμενα τὸν συνήθη μισθὸν (δηλ. εἰς ἕκαστον μὲν λοχαγὸν δύο κυζικηνοὺς κατὰ μῆνα, εἰς ἕκαστον δὲ στρατηγὸν τέσσαρας). — ἔξω ἐκτός, πλὴν. — τιμῶ ἀνταμείβω. — διατίθεμαι πολῶ. — χειροῦμαι καταβάλλω, ὑποτάσσω. — ἀπὸ θαλάττης, δηλ. τῆς Προποντίδος. — οὐδαμῇ εἰς κανὲν μέρος. — πολλαχῇ εἰς πολλὰ μέρος.

§ 13-14. δίδωμί τινι λέγειν ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ ὁμιλήσῃ. — κατὰ ταυτὰ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁμοίως. — παντὸς ἄξια παντὸς λόγον ἄξια, ἀξιόλογα. — διαγίγνομαι ἐν φιλίᾳ (χώρᾳ) διαμένω εἰς φιλικὴν χώραν. — προσλαμβάνω λαμβάνω προσέτι, ἐπὶ πλέον. — εὐρημα κέρδος ἀνέλπιστον. — ἀντιλέγω ἔχω ἄλλην γνώμην. — ἐπιψηφίζω ταῦτα θέτω τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ψηφοφορίαν.

§ 15-17. σκηναῶ, ἐδῶ = εὐωχοῦμαι τρώγω καὶ πίνω καλῶς. — πλησίον, δηλ. τῶν κοιμῶν, εἰς τὰς ὁποίας κατεσκήνουν οἱ Ἕλλ. — ἐπὶ θύραις παρὰ τὰς θύρας (τῆς ἐν τῇ κόμῃ κατοικίας τοῦ Σεύθου). — ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες ἐτομαζόμενοι νὰ εἰσέλθουν διὰ τὸ δεῖπνον. — Μαρωνεῖτης ὁ ἐκ τῆς Μαρωνείας, πόλεως τῆς Θράκης. — Παριανοὶ κάτοικοι τοῦ Παρίου, πόλεως ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας τῆς Προποντίδος. — διαπράττομαι φιλίαν πρὸς τινα συνάπτω φιλίαν μετὰ τινος. — Ὀδρῦσαι λαὸς θρακικός. — ἄνω εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὰ ἐνδότερα (τῆς Θράκης). — ἄμεινον διακείσεται (ἀπρόσ.) ὑμῖν θὰ εἶναι καλύτερα διὰ σᾶς. — πρόσω μακρὰν.

§ 18-20. αὐθις δὲ ἔλειτα δέ. — ἐκπωμα ποτήριον. — τάπις, -ιδος τάπις. — νομίζεται συνήθεια εἶναι. — δωροῦμαι κάμνω (προσφέρω) δῶρα. — καταγαγεῖν, ὁ Τιμασίων ἦτο ἐξόριστος· περὶ τοῦ ο. κατάγω, βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 6-7 (σελ. 126). — τεῖχη ὠχυρωμένοι τόποι, φρούρια. — ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων, ὁ Ἡρακλείδης ὑπονοεῖ τὸν Ἀλκιβιάδην. — χώρα γῆ, κτῆμα. — ἄξιόν (έστι) = πρέ-

πον (ἔστι) ἀρμόζει.— πείσει, μέλλ. τοῦ πάσχω· πάσχω ἀγαθὸν ἀπολαύω, λαμβάνω καλόν.— εἰ μὴ (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον.— παῖς δοῦλος, ὑπηρέτης.— ἐφόδιον τὰ ἀναγκαιούντα ὁδοιπορικά ἔξοδα.

§ 21 - 22. οἱ κρατίστοι οἱ πρότιστοι, οἱ διαπρεπέστατοι.— τρίπους, -δος τραπέζι με τρεῖς πόδας.— κρέα νενεμημένα κρέατα κομματιασμένα.— ζυμίτης ἔνζυμος.— προσπεπερονημένοι (τοῦ προσπερονῶμαι) πρὸς τοῖς κρέασι καρφωμένοι (περασμένοι) μαζί με τὰ κρέατα εἰς ὄβελους.— αἱ τράπεζαι, δηλ. οἱ τρίποδες.— κατὰ τοὺς ξένους πρὸ τῶν ξένων.— νόμος συνήθεια.— ἀναιροῦμαι σηκώνω, λαμβάνω.— διακλῶ (-άω) κόπτω.— κατὰ μικρὸν εἰς μικρὰ τεμάχια.— ῥίπτω (-έω) = ῥίπτω.— κατὰ ταυτά, βλ. § 13.— καθ' οὓς, προβλ. «κατὰ τοὺς ξένους».

§ 23 - 25. φαγεῖν δεινὸς φοβερὸς φαγὰς.— διαρριπτῶ ῥίπτω ἔδω καὶ ἔκει, διανέμω.— ἔω τι χαίρειν ἀφήνω τι νὰ πάη στὸ καλὸ, ἀδιαφορῶ περὶ τινος.— ὅσον τριχοῖνικον ἄρτον ἄρτον περὶπου τριῶν χοινίκων ἢ χοῖνιξ μέτρον χωρητικότητος στερεῶν = 315 δράμα σημερινά· ἢ μία χοῖνιξ σίτου ἦτο τὸ καθημερινὸν σιτηρέσιον ἀνδρός.— κέρας ποτήριον ἐκ κέρατος.— σχολάζω κáθημαι ἀργός, δὲν κάμνω τίποτε.— οὐδέπω (σχολάζω) δὲν εὐκαιρῶ ἀκόμη.

§ 26 - 28. αἰρῶ συλλαμβάνω.— φιάλη πλατὴ καὶ ἀβαθεὲς ποτήριον.

§ 29 - 31. ἀποροῦμαι εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν, δὲν ἤξεύω τί νὰ κάμω.— δίφρος κάθισμα ἄνευ ἐρεισινότου, «σκαμνί».— ὀρέγω προτείνω, προσφέρω.— ἐταῖρος σύντροφος.— οὐδέν σε προσαιτῶ οὐδὲν ζητῶ ἐπὶ πλέον παρὰ σοῦ.— προῖεμαι προσφέρω τὸν ἑαυτὸν μου, ἀφοσιοῦμαι.— προκινδυνεύω ὑπὲρ τινος ὑπομένω κινδύνους ὑπὲρ τινος.— ἀπολαμβάνω λαμβάνω ὀπίσω, ἀνακτῶ.— κήσει, μέλλ. τοῦ κτῶμαι.— κατακτῶμαι ἀποκτῶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου ἔντελῶς: ἔχω ὑπὸ τὴν πλήρη κατοχήν μου.— παρέσονται πρὸς σὲ θὰ ἔλθουν πρὸς σέ.— συνεκπίνω τινὶ πίνω συγχρόνως μετὰ τινος ὄλον (τὸ ποτόν).

§ 32 - 33. κέρασι ... οἷσι σημαίνουσι μετὰ ταυτὰ κέρατα, μετὰ τὰ ὅποια δίδονται ἐν τῷ στρατοπέδῳ σημεῖα.— σάλπιγγες ὠμοβό-

εἰαι σάλπιγγες καμωμένα ἀπὸ ἀκατέργαστον βόειον δέσμα· αὐτὰ ἦσαν εἶδος τι ἀσκαύλου ἢ γαίδας.— **οἶον μαγάδιδι** ὅπως μὲ τὴν μάγαδιν· ἢ **μάγαδις** ἦτο μουσικὸν ὄργανον μὲ εἴκοσι χορδὰς, εἶδος ἄρπας.— **ἀνακραῖζω πολεμικὸν** ἐκβάλλω πολεμικὴν κραυγὴν.— **ἐξάλλομαι ἀναπηδῶ**.— **ἐλαφρῶς** μὲ εὐκινήσιαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

§ 1-4. **Λάμψακος** πόλις τῆς Τρωάδος παρὰ τὸν Ἑλλάσποντον.— **Φλειάσιος** ὁ ἐκ τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως τῆς βορείου Πελοποννήσου.— **συνήδομαί τι** συγχαίρω τινά.— **χρυσίον** χρῆματα.— **ἐπομόσας εἶπε** ἐβεβαίωσε μεθ' ὄρκου.— **ἦ μὴν τῷ ὄντι**, ἀληθῶς.— **ἐφόδιον**, βλ. κεφ. 3, § 18-20 (σελ. 174).— **ἀπόδοιτο**, ἀφ. τοῦ ἀποδίδομαι πωλῶ.— **ἂ ἀμφ' αὐτὸν εἶχε**, δηλ. τὰ περιττὰ ἐνδύματα, σκεύη, ὄπλα.— **παρίσταμαί τινα** προσκαλῶ τινα, ὅπως παραστῆ.— **τὰ ἱερά** τὰ σπλάγγνα τῶν σφαγίων.— **σὺ σαυτῷ**, ὑπονοεῖ τὸν ἀφιλοχρήματον χαρακτήρα τοῦ Ξεν.— **μειλίχιος** πρᾶος, εὐμενής.— **οἴκοι**, δηλ. ἐν Ἀθήναις.— **ὀλοκαυτῶ** προσφέρω θυσίαν διὰ τοῦ πυρός ἀπὸ θύματα ὀλόκληρα.— **συνοίσειν**, μέλλ. τοῦ συμφέρει· **συμφέρει ἐπὶ τὸ βέλτιον** ἀποβαίνει εἰς καλόν.

§ 5-6. **Ὀφρύνιον** πόλις τῆς Τρωάδος.— **πάτριος νόμος** συνήθεια τῆς πατρίδος.— **καλλιερωῖ** ἔχω εὐνοϊκὰ σημεῖα ἐν τῇ θυσίᾳ.— **Βίων καὶ Ναυσικλειίδης** ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Θίβρωνος.— **ξενουμαί τι** φιλοξενουμαι ὑπὸ τινος.— **πεπρακέναι**, πρkm. τοῦ πωλῶ.— **λύομαι** ἐξαγοράζω.

§ 7-8. **Ἴδη** ὄρος τῆς Τρωάδος.— **Ἄντανδρος** πόλις τῆς Τρωάδος.— **Ἄδραμύτιον** πόλις τῆς Μυσίας.— **Κυτώνιον** αἰ σημερῖναι Κυδωνία (τουρκ. Ἀϊβαλί).— **Καΐκος** ποταμὸς τῆς Μυσίας καὶ Λυδίας.— **καταλαμβάνω Πέργαμον** φθάνω εἰς τὴν Π.

§ 24. **συμμείξας**, ἀφ. τοῦ συμμείγνυμι **τί τι** συνενώνω τι μὲ τι.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Εἰσαγωγή	
1. Βίος Ξενοφῶντος	5
2. Ξενοφῶντος Κύρου Ἐνάβασις	6
 Βιβλίον πρῶτον	
Α'. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἄρταξέρξου καὶ προπαρασκευαί δι' αὐτήν (1, 1 - 11)	9
Β'. Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεϊς.—Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας (2, 1 - 18)	11
Περίληψις τῶν κεφ. 2 (§ 19 - 27), 3, 4, 5 (§ 1 - 10) καὶ 7	15
Γ'. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη.—Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου (8, 1 - 27)	17
Περίληψις τοῦ κεφ. 9	21
Δ'. Συνέχεια τῆς μάχης.—Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων (10, 1 - 19)	21
 Βιβλίον δεῦτερον	
Α'. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἄρταίου καὶ τοῦ Ἄρταξέρξου (1, 2 - 23)	27
Περίληψις τοῦ κεφ. 2	30
Β'. Σπονδαὶ μετὰξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων (3, 1 - 14, 17 - 29)	31
Περίληψις τοῦ κεφ. 4	34
Γ'- α'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφρόνου (5, 1 - 21, 24 - 26)	35

Γ' - β'. Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρουσις πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν. — Σύλληψις καὶ θανάτωσις αὐτῶν (5, 27 - 42)	39
Περίληψις τοῦ κεφ. 6	41

Βιβλίον τρίτον

Α' - α'. Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. — Ἐνθάρουσις τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (1, 2 - 25)	45
Α' - β'. Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων. — Λόγος τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν (1, 32 - 47)	49
Β'. Γενικὴ συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. — Λόγοι ἐν αὐτῇ καὶ ἀποφάσεις (2, 1 - 39)	52
Περίληψις τῶν κεφ. 3 καὶ 4	59
Γ'. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι, τῇ μεταξὺ τοῦ Τίγριτος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὀρέων. — Ἀπόφασις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας (5, 1 - 18)	60

Βιβλίον τέταρτον

Α'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὀρέων (1, 5 - 28)	65
Β'. Περικύκλωσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδούχων κατεχομένης διόδου καὶ ἄλωσις αὐτῆς. — Ἀγῶνες τῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφυλάκων (2, 1 - 23)	68
Γ'. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ (3, 1 - 23)	71
Περίληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων (25 - 34) τοῦ 3 κεφ.	75
Δ'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας. — Εἰρηρικὴ καὶ ἐχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου (4, 1 - 22)	75
Ε' - α'. Κακουχία τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας (5, 1 - 22)	78
Ε' - β'. Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς κόμας τῆς Ἀρμενίας (5, 23 - 36)	81

	Σελ.
Περίληψις τῶν κεφ. 6 καὶ 7 (§ 1-18)	83
ΣΤ'. Ἐπιπέσεις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὄρος Θήχην καὶ ἡ ἐξ αὐ- τοῦ θέα τῆς θαλάσσης (7, 19-27)	84
Περίληψις τοῦ κεφ. 8 (§ 1-21)	86
Ζ'. Ἐπιπέσεις τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα (8, 22-28)	87

Βιβλίον πέμπτον

Περίληψις τῶν κεφ. 1 καὶ 2	91
Α'. Ἐπιπέσεις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα.— Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Ξενοφάντος τῶν διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντων εἰς αὐ- τὸν χρημάτων (3, 1-13)	92
Περίληψις τῶν κεφ. 4 καὶ 5 (§ 1-6)	94
Β'. Αἱ ἐν Κοτυώροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέ- σβων μετὰ τῶν Ἑλλήνων (5, 7-25)	94
Περίληψις τῶν κεφ. 7 (§ 1-14) καὶ 8	97

Βιβλίον ἕκτον

Συνθήκαι τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων.— Ἐπι- πέσεις εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἐκλογὴ ἑνὸς ἄρχοντος (1, 1-33)	101
Περίληψις τῶν κεφ. 2, 3, 4, 5 καὶ 6	105

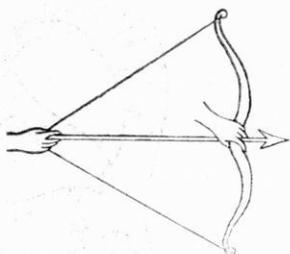
Βιβλίον ἕβδομον

Α'. Οἱ Ἕλληνες ἐν Βυζαντίῳ (1, 2-32)	111
Περίληψις τῶν κεφ. 1 (§ 33-40) καὶ 2	115
Β'. Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθην καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον (3, 1-33)	116
Περίληψις τῶν κεφ. 3 (§ 34-48), 4, 5, 6 καὶ 7	121
Γ'. Ἐπιστροφὴ εἰς τὴν Ἀσίαν.— Παράδοσις τοῦ στρατεύ- ματος εἰς τὸν Θίβρωνα (8, 1-8, 24)	123

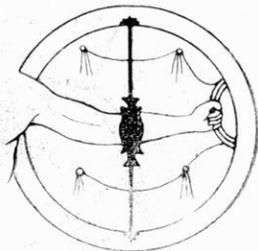
Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις	125
-----------------------------------	-----

Δόρυ

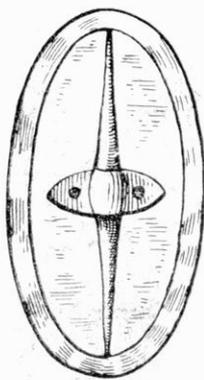
Τόξον

Ἄσπς στρογγύλη

Ἄκόντιον

Ἄσπς φοειδής

Κράνη

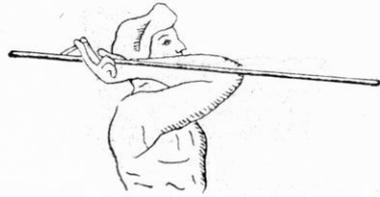
Θώραξ

Κνημῖς

Πελταστής

Ἄκοντιστής

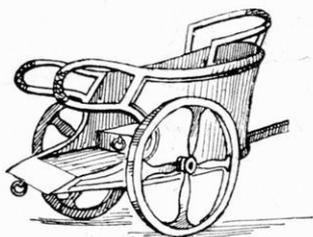
Σφενδονήτης

Τοξότης

Ὀπλίτης

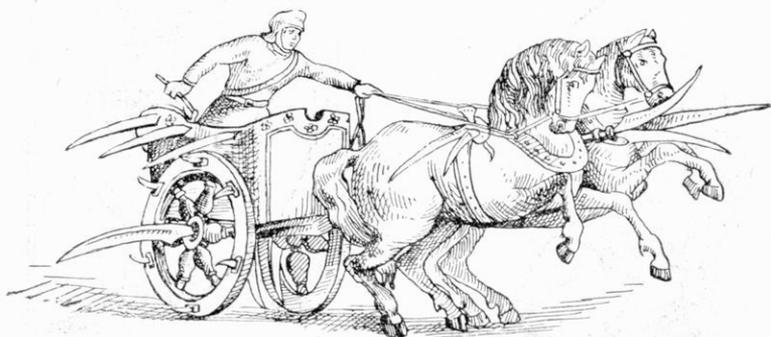
"Αρμα

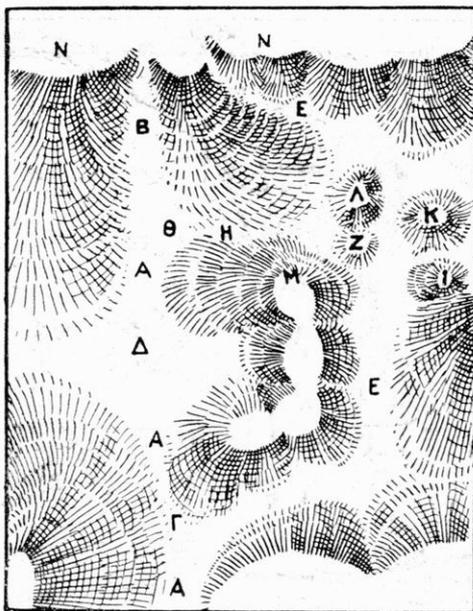
"Αμαξα

Δαρεικός

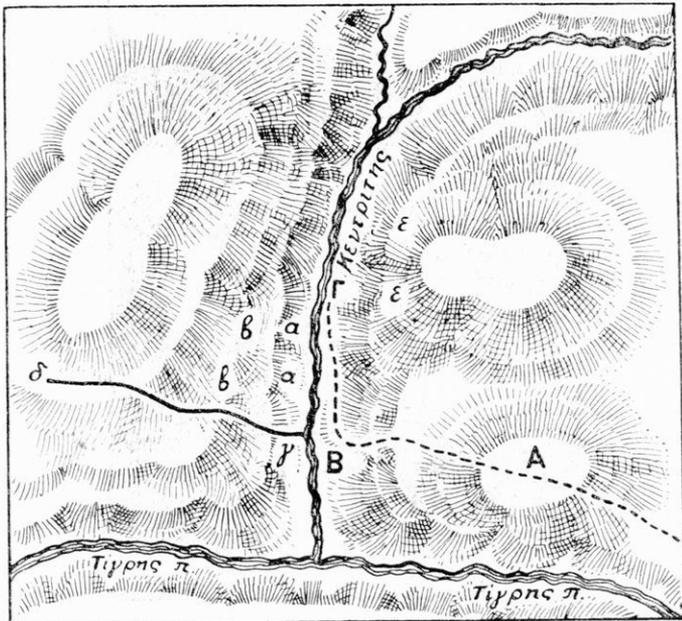

"Αρμα δρεπανηφόρον

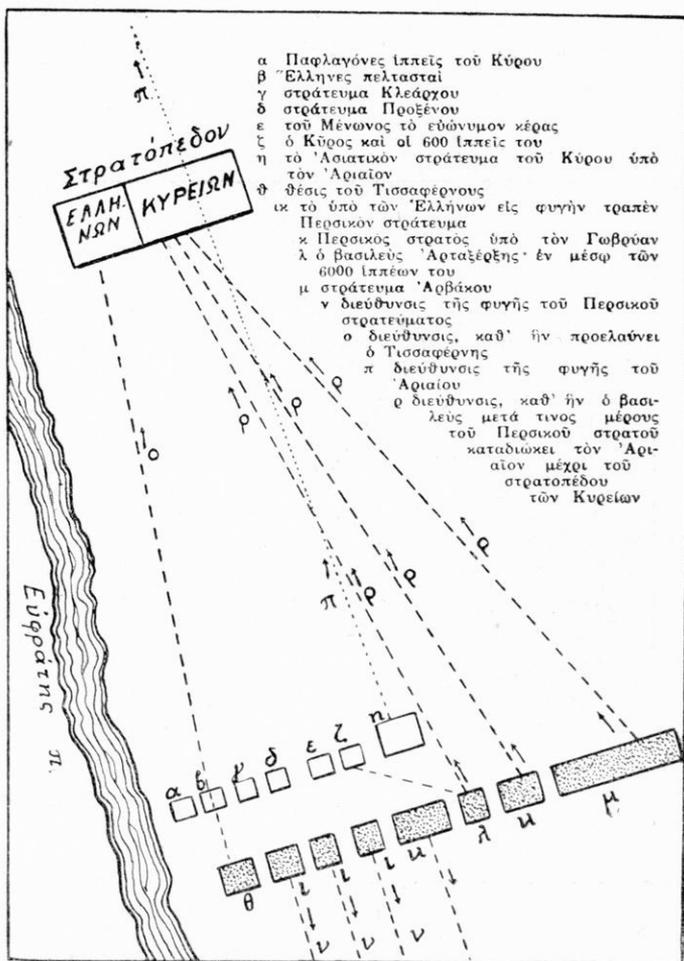
[Πορεία των *Ελλήνων διὰ τῶν Καρδουχειῶν ὀρέων

A ἡ φανερά ὁδός	H ἡ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔφοδος
B ἡ ὀρθία ὁδός ἢ ἡ φανερά ἔκ- βασις	Θ οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ *πολέμιοι
Γ ὁ σταθμός	I ὁ πρῶτος λόφος
Δ ἡ χαράδρα	K ὁ δεύτερος λόφος
E ἡ στενή ὁδός (εὐδοωτάτη τοῖς ὑποζυγίαις)	Λ ὁ τρίτος μαστός πολὺ ὀρθιώ- τατος
Z οἱ φύλακες	M ὁ ἀντίπορος λόφος
	N τὸ ὄμαλόν

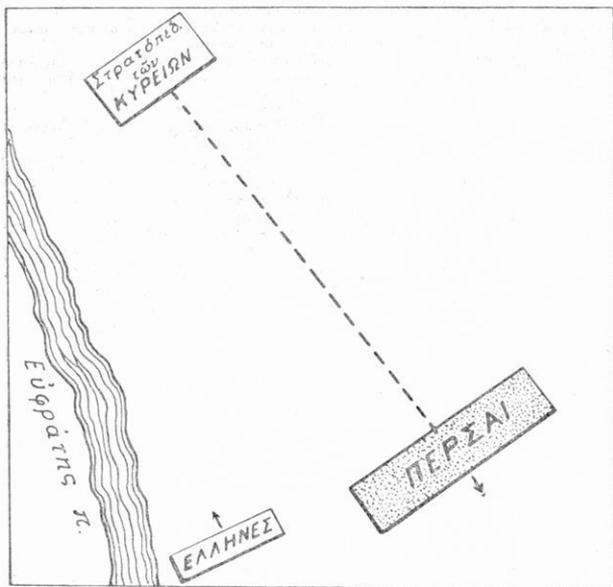
Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ

- Α Αί ὑπεράνω τῆς πεδιάδος κῶμαι, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον καταλύσει οἱ Ἕλληνες
- Β Θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστρατοπέδευσαν οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ματαιωθείσαν προσπάθειάν των νὰ διαβούν τὸν Κεντρίτην. Ἀπέναντι ἔκειτο ἡ ὁδὸς γδ, ἡ ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω
- Γ Τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα τοῦ Κεντρίτου τὸ ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τῶν δύο νεανίσκων
- αα Οἱ βάρβαροι ἵππεις εἰς τὴν ἀπέναντι δχθην
- ββ Οἱ βάρβαροι πεζοὶ τεταγμένοι ἄνωθεν τῶν ἵππέων
- εε Οἱ Καρδοῦχοι

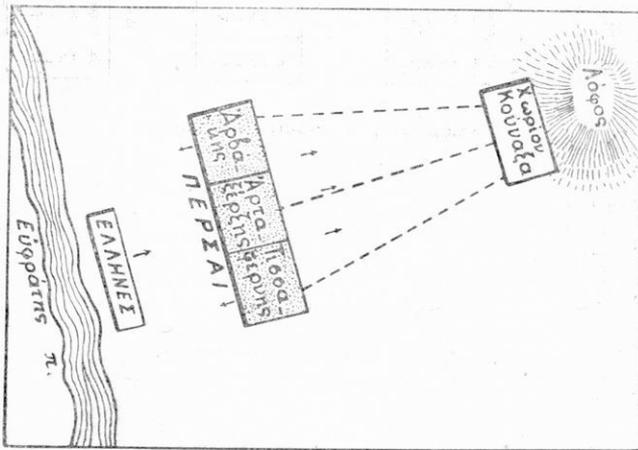
Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη

Εὐθύς ὡς ὁ ἑλληνικὸς στρατός (α-ε) ἤρχισε τὴν προσβολήν, οἱ ἀπέναντι ἰστάμενοι Πέρσαι (ι-κ) τρέπονται εἰς φυγὴν καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλ. κατὰ τὴν διεύθυνσιν ν, ἐνῶ συγχρόνως ὁ Τισσαφέρνης μετὰ μέρους τινὸς τοῦ στρατοῦ του (θ) διέρχεται ἔφιπτος διὰ μέσου τῶν Ἑλλ. πελταστῶν (β) κατὰ τὴν διεύθυνσιν ο πρὸς τὸ ἑλλ. στρατόπεδον. Ἐν τῷ μεταξύ ἐφορμᾷ ὁ Κύρος (ζ) κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου (ι), ἀλλὰ φονεύεται. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ὁ Ἀριαῖος (η), καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν διεύθυνσιν ρ, φεύγει κατὰ τὴν διεύθυνσιν π πέραν τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρεΐων.

Συνέχεια τῆς μάχης. Μετακινήσεις τῶν στρατευμάτων

Ὁ βασιλεὺς εἰσβάλλει εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Κυρείων καὶ διαρπάζει αὐτό· ἐνωθεὶς δὲ ἐν τῷ ἐλληνικῷ στρατοπέδῳ μετὰ τοῦ Τισσαφέρνηου ἀνασυντάττει τὸν στρατὸν του καὶ ἐπιστρέφει διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας εἶχε προελάσει μέχρι τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων. Οἱ νικηταὶ Ἕλληνες ἔπαυσαν ἐν τῷ μεταξύ τὴν καταδίωξίν των καὶ κάμνουν στοροφήν, ὅτε εἶδον τοὺς ἐχθροὺς προχωροῦντας.

Μεταβολὴ τῆς παρατάξεως τῶν ἀντιπάλων.
Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ παρετήρησαν, ὅτι ἐπερχόμενος ὁ βασιλεὺς ἐβάδιζεν ἔξω τοῦ κέρατος τοῦ στρατοῦ των, φοβηθέντες μὴ περικυκλωθῶν, ἀναπτύσσουν τὴν παρατάξιν των καὶ λαμβάνουν τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ ἔχουν τὸν ποταμὸν Εὐφράτην ὄχι πλέον εἰς τὰ πλάγια, ἀλλ' ὀπισθὲν των. Ἡ μεταβληθεῖσα αὕτη παρατάξις τῶν Ἑλλήνων ἀναγκάζει τὸν βασιλέα νὰ ἀντιπαρατάξῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὸν στρατὸν του εἰς τὸ ἴδιον σχῆμα, ὅπως κατ' ἀρχὰς ἐπῆρχετο, ἵνα πολεμήσῃ. Ἄλλ' οἱ Πέρσαι φεύγουν ἐκ νέου καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μέχρι κόμης τινός (τῶν Κουναξῶν) κειμένης εἰς τοὺς πρόποδας λόφου τινός.

X

1 λόχος	1 ἔνομ.
	2 ἔνομ.
	3 ἔνομ.
	4 ἔνομ.

2 λόχος	1 ἔνομ.
	2 ἔνομ.
	3 ἔνομ.
	4 ἔνομ.

3 λόχος	1 ἔνομ.
	2 ἔνομ.
	3 ἔνομ.
	4 ἔνομ.

4 λόχος	1 ἔνομ.
	2 ἔνομ.
	3 ἔνομ.
	4 ἔνομ.

κ. τ. λ.

Σχηματισμός ὀρθῶν λόχων

1 λόχος	1 ἔνομ.
	2 ἔνομ.
	3 ἔνομ.
	4 ἔνομ.
2 λόχος	1 ἔνομ.
	2 ἔνομ.
	3 ἔνομ.
	4 ἔνομ.
3 λόχος	1 ἔνομ.
	2 ἔνομ.
	3 ἔνομ.
	4 ἔνομ.
4 λόχος	1 ἔνομ.
	2 ἔνομ.
	3 ἔνομ.
	4 ἔνομ.

κ. τ. λ.

Πορεία κατὰ κέρας

Πλασίον ἐν τῷ στρατῷ
τῶν Μυρίων

60

$$\begin{array}{r} 15 \\ 11 \\ \hline 26 \\ 06 \\ 0 \end{array} \bigg/ \begin{array}{r} 2 \\ 13 \end{array}$$

